

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

YEREL EKONOMİK KALKINMADA SOSYAL
SERMAYE'NİN ROLÜ: NİĞDE OSB UYGULAMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ayşegül YILMAZ

Niğde
Aralık, 2021

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

YEREL EKONOMİK KALKINMADA SOSYAL
SERMAYE'NİN ROLÜ: NİĞDE OSB UYGULAMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ayşegül YILMAZ

Danışman : Doç. Dr. Filiz KUTLUAY TUTAR
Üye : Prof. Dr. Erdinç TUTAR
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Ahmet TURGUT

Niğde
Aralık, 2021

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Yerel Ekonomik Kalkınmada Sosyal Sermaye’ nin Rolü: Niğde OSB Uygulaması” Başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiği ve çalışmanın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım./....../.....

Ayşegül YILMAZ

ÖN SÖZ

Yüksek Lisans eğitimim boyunca emek ve desteklerini esirgemeyen değerli danışmanım Doç. Dr. Filiz KUTLUAY TUTAR'a sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim. Tez çalışmamda bana maddi ve manevi desteklerini veren sevgili eşim Şerafettin Umut Can YILMAZ' a, bugüne kadar her konuda arkamda duran canım babam Emin ÜÇGÖZ ve annem Gülderen ÜÇGÖZ'e sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**YEREL EKONOMİK KALKINMADA SOSYAL SERMAYE’NİN ROLÜ:
NİĞDE OSB UYGULAMASI**

YILMAZ, Ayşegül
İktisat Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Filiz KUTLUAY TUTAR
Aralık 2021, 115 sayfa

Dünyada ekonomik ve sosyal konular bazı ülkelerde iyi düzeyde olurken bazı ülkelerde gelişme göstermemektedir. Az gelişmiş ve gelişmekte olan dünya ülkelerinin ekonomik ve sosyal kalkınma sorunları yaşadığı bilinmektedir. Kalkınma ekonomisi 1970’ li dönemlerden bu yana tartışmaya konu olmuştur. II. Dünya Savaşı’ndan sonra bazı ülkelerin kalkınma süreci olağan hızda bazı ülkelerin kalkınma süreci hayli zor olmuştur. Sosyal sermaye kavramı ekonomik kalkınma için önemli bir araç görevi görmektedir. Toplumda sürdürülebilir yaşamın devamı için ekonomik kalkınmanın yüksek düzeyde olması refah yaşamı beraberinde getirmektedir. Sosyal sermaye oluşturduğu belirleyiciler yardımıyla bölgede ve dünya ülkelerinde gelişime açık bir kavram olmaktadır. Sosyal güven bir ülkede bireylerin, grupların, toplulukların sosyal yaşamda daha saygın yaşamaları için gereklidir. Toplum kuralları, grupların ve bireylerin toplumda sosyal ilişkilerini düzenler ve sosyal sermaye düzeylerini ölçmede büyük fayda sağlamaktadır. Sosyal sermaye kavramı kurumlarda ahlaki güvenin ön boyutta olması bireylerin birbirine olan güveni, sivil toplum kuruluşlarının artması, dernek kurum ve vakıfların varlığının artması, toplumda hükümete olan güven düzeyinin yüksek olması, firmaların iş maliyetlerini azaltması, ekonomik etkinliklerde verimin artması, gelir dağılımının adaletli olması yerel ekonomik kalkınma için ülkeye olumlu bir etki sağlamaktadır.

Bu çalışmanın amacı öncelik olarak sosyal sermaye konusunu kavramsal boyutta ele alarak yerel ekonomik kalkınmaya olan etkisi anlatılmaktadır. Sonrasında Dünya ve Türkiye’de sosyal sermaye kavramına bakış açıları ve literatür araştırması yapılmıştır. Son olarak ise yapılan anket araştırması ile Niğde ili Organize Sanayi Bölgesi’ndeki işletmelerin yöneticileri ile sosyal sermayelerinin çeşitli demografik değişkenlere göre sosyal sermaye düzeyini irdelemektir. Çalışmanın örneklem grubu; Niğde ili Organize Sanayi Bölgesi’nde faaliyet gösteren 64 katılımcı işletme

yöneticisi ile yapılmıştır. Sosyal sermaye düzeyinin belirlenmesinde sosyal sermaye bileşenleri olan sosyal güven, sosyal ağlar ve karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği yardımıyla anket soruları belirlenmekte olup literatür araştırması yapılarak Dünya Değerler Araştırması anket soruları ve Türkiye’de yapılan sosyal sermaye kavramıyla ilgili örnek çalışmalar referans alınarak hazırlanmıştır. Anket verileri katılımcıların demografik özelliklerine göre verdikleri cevaplar karşılaştırılıp Ki-kare Testi yardımıyla SPSS paket programı kullanılarak sonuçlanmaktadır. Sonuç olarak Niğde İli Organize Sanayi Bölgesi İşletme yöneticilerinin ve Organize Sanayi Bölgesinin genel sosyal sermaye düzeyi 3 endeks üzerinden hesaplanmıştır. Buna göre ankete katılan bireylerin güven endeks düzeyi yüksek, network endeks düzeyi ve karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeks düzeyi orta düzey olduğu belirlenmiştir. Genel sosyal sermaye düzeyi ise orta seviyede olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Ekonomik Kalkınma, Sosyal Sermaye, Organize Sanayi Bölgeleri

ABSTRACT
MASTER THESIS

**THE ROLE OF SOCIAL CAPITAL IN LOCAL ECONOMIC
DEVELOPMENT: NIGDE OIZ APPLICATION**

YILMAZ, Ayşegül
Department of Economics
İktisat Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Filiz KUTLUAY TUTAR
December 2021, 115 pages

While economic and social issues in the world are at a good level in some countries, they do not develop in some countries. It is known that underdeveloped and developing world countries are experiencing economic and social development problems. Development economics has been the subject of debate since the 1970s. After the World War II, the development process of some countries at the usual pace, the development process of some countries was quite difficult. The concept of social capital serves as an important tool for economic development. The high level of economic development for the continuation of a sustainable life in the society brings along a welfare life. With the help of the determinants it creates, social capital is a concept open to development in the region and in the countries of the world. Social trust is necessary for individuals, groups and communities to live more respectfully in social life in a country. Social rules regulate the social relations of groups and individuals in society and provide great benefits in measuring social capital levels. The concept of social capital is that moral trust in institutions is at the forefront, individuals' trust in each other, the increase in non-governmental organizations, the increase in the existence of associations, institutions and foundations, the high level of trust in the government in the society, the decrease in business costs of companies, the increase in efficiency in economic activities, the fairness of income distribution, local economic has a positive impact on the country for development.

The aim of this study is to deal with the concept of social capital as a priority and its effect on local economic development is explained. Afterwards, perspectives on the concept of social capital in the world and in Turkey and literature research were conducted. Finally, with the survey research, it is aimed to examine the social capital level of the managers and social capital of the enterprises in the Organized

Industrial Zone of Niğde province according to various demographic variables. The sample group of the study; It was conducted with 64 participant business managers operating in the Organized Industrial Zone of Niğde Province. In determining the level of social capital, survey questions are determined with the help of social trust, social networks, mutual aid and joint cooperation, which are the components of social capital, and it has been prepared with reference to the World Values Research survey questions and case studies on the concept of social capital in Turkey by making a literature review. The survey data are compared according to the demographic characteristics of the participants and the results are concluded by using the SPSS package program with the help of the Chi-square Test. As a result, the general social capital level of Niğde Organized Industrial Zone Business managers and Organized Industrial Zone was calculated over 3 indices. Accordingly, it has been determined that the trust index level of the individuals participating in the survey is high, the network index level and the mutual aid and joint cooperation index level are medium. The general social capital level, on the other hand, was determined to be at a medium level.

Key Words: Local Economic Development, Social Capital, Organized Industrial Zones

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xv
RESİMLER LİSTESİ.....	xvi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YEREL KALKINMA, AKTÖRLERİ VE SOSYAL SERMAYE İLİŞKİSİ

1.1. YEREL EKONOMİK KALKINMA YAKLAŞIMI.....	3
1.1.1. Geleneksel Kalkınma ve Yerel Kalkınma Yaklaşımı	4
1.1.2. Bölgesel Kalkınma Kapsamında Yerelliğin Önemi	5
1.2. YEREL EKONOMİK KALKINMANIN DİNAMİKLERİ	7
1.2.1. Yerel Ekonomik Kalkınmada Belediyelerin Rolü	7
1.2.2. Yerel Ekonomik Kalkınma ve Girişimcilik	8
1.2.3. Yerel Ekonomik Kalkınmada Sivil Toplum Kuruluşlarının Yeri	9
1.2.4. Yerel Ekonomik Kalkınmada Organize Sanayi Bölgelerinin Yeri	10
1.2.5. Yerel Ekonomik Kalkınmada Teknoparkların Rolü	12
1.2.6. Yerel Ekonomik Kalkınmada Kamu Yatırımları ve Yatırım Teşviklerinin Önemi	12
1.2.7. Yerel Ekonomik Kalkınmada Sosyal Sermaye	14
1.3. SOSYAL SERMAYENİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	15

1.3.1.Sosyal Sermayenin Tanımı.....	19
1.3.2. Sosyal Sermayenin Türleri	21
1.3.2.1. Dayanışmacı Sosyal Sermaye.....	22
1.3.2.2. Köprü Kuran Sosyal Sermaye	23
1.3.2.3. Birleştirici Sosyal Sermaye	23
1.3.3. Sosyal Sermayenin Bileşenleri.....	23
1.3.3.1.Sosyal Normlar	24
1.3.3.2. Sosyal Güven	25
1.3.3.3. Sosyal Ağlar	26
1.3.4. Sosyal Sermayenin Ölçülmesi.....	27
1.3.5.Sosyal Sermaye ve Yerel Ekonomik Kalkınma	28
1.3.5.1. Sosyal Sermaye ve Maliyetler	29
1.3.5.2. Sosyal Sermaye ve Verimlilik	30
1.3.5.3. Sosyal Sermaye ve Yenilikler.....	30
1.3.5.4. Sosyal Sermaye ve Yatırımlar	31
1.3.5.5. Sosyal Sermaye ve Gelir Dağılımı	31

İKİNCİ BÖLÜM

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE SOSYAL SERMAYE KAVRAMININ GELİŞİMİ

2.1. DÜNYADA SOSYAL SERMAYE.....	33
2.1.1. Dünya Bankası Tarafından Sosyal Sermayeye Bakış	36
2.1.2. Dünya Değerler Araştırması Anketi.....	38
2.1.3. Ülkeler Açısından Sosyal Sermaye ve Ekonomik Kalkınma İlişkisi	41
2.2. TÜRKİYE’DE SOSYAL SERMAYE.....	42
2.2.1. Dünya Değerler Araştırmasının Türkiye için Yaptığı İncelemeler	48
2.3. TÜRKİYE’DE YEREL EKONOMİK KALKINMADA SOSYAL SERMAYE KONUSUNDA İL BAZINDA YAPILAN ÖRNEKLER.....	51

2.3.1. Aksaray İli Örneği.....	52
2.3.2. Antalya İli Örneği.....	54
2.3.3. Çorum İli Örneği	55
2.3.4.Erzurum İli Örneği	57
2.3.5.Kars İli Örneği.....	60
2.3.6. Konya (Bedesten) İli Örneği	62
2.3.7. Gaziantep İli Örneği	64
2.3.8. Zonguldak İli Örneği.....	66
2.3.9.Sivas, Kayseri, Yozgat Bölgesi İl Örnekleri	67
2.3.10. Eskişehir İl Örneği	70
2.3.11. Türkiye’de Yerel Ekonomik Kalkınmada Sosyal Sermayenin Genel Değerlendirmesi	71

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NİĞDE ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ SOSYAL SERMAYE PROFİLİ

3.1. NİĞDE İLİNİN SOSYAL YAPISI VE ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	72
3.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE AMACI.....	74
3.3. ARAŞTIRMANIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ	75
3.3.1. Cinsiyet Dağılımı ve Bulguları	75
3.3.2. Yaş Dağılımı ve Bulguları.....	76
3.3.3. Eğitim Düzeyi ve Bulguları.....	76
3.3.4. Niğde İli İkamet Süresi ve Bulguları	77
3.3.5. Niğde İli OSB’de Gösterilen Sektör Dağılımı ve Bulguları	77
3.3.6. Hane Gelir Düzeyi Dağılımı ve Bulguları.....	78
3.3.7. Niğde OSB’de Faaliyet Gösterilen Süre Dağılımı ve Bulguları	78
3.4. NİĞDE İLİ ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİNİN SOSYAL SERMAYE SEVİYESİNİN BELİRLENMESİ.....	79

3.4.1. Niğde İli OSB Güven Endeks Seviyesi.....	79
3.4.2. Niğde İli OSB Network Endeks Seviyesi	84
3.4.3. Niğde İli OSB Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İş Birliği Endeks Seviyesi.	88
3.5. SOSYAL SERMAYE DÜZEYİNİ OLUŞTURAN BİLEŞENLER.....	95
3.5.1. Sosyal Sermaye Bileşenleri Yardımıyla Yaş Dağılımının Sosyal Sermaye İle İlişkisi	95
3.5.2. Sosyal Sermaye Bileşenleri Yardımıyla Eğitim Düzeyinin Sosyal Sermaye İle İlişkisi	97
3.5.3. Sosyal Sermaye Bileşenleri Yardımıyla Katılımcıların Niğde İli İkamet Süresinin Sosyal Sermaye İle İlişkisi	98
3.5.4. Sosyal Sermaye Bileşenleri Yardımıyla Katılımcıların Niğde İli OSB’de Gösterdiği Sektör Dağılımının Sosyal Sermaye İle İlişkisi	99
3.5.5. Sosyal Sermaye Bileşenleri Yardımıyla Katılımcıların Hane Gelir Düzeyi Dağılımının Sosyal Sermaye İle İlişkisi.....	100
3.5.6. Sosyal Sermaye Bileşenleri Yardımıyla Katılımcıların Niğde İli OSB’de Faaliyet Gösterdiği Süre Dağılımının Sosyal Sermaye İle İlişkisi.....	101
SONUÇ.....	103
KAYNAKÇA	107
EKLER.....	113

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Geleneksel ve Yerel Ekonomik Kalkınma Yaklaşımları Arasındaki Önemli Farklar	5
Tablo 2. Sosyal Teorisyenlerin Yaklaşımları	16
Tablo 3. Dünya Bankası Tarafından Fon Sağlanan Projeler	37
Tablo 4. Dünya ülkeleri için uygulanan “Çeşitli gruplardan insanlara ne kadar güvenirsiniz?” Sorusuna Verilen (2017-2020) 7. Dalga Anket Verileri.....	39
Tablo 5. Dünya ülkeleri için uygulanan “Organizasyon ya da gönüllü bir kuruluşa ne kadar güvenirsiniz?” sorusuna verilen (2017-2020) 7. Dalga Anket Verileri	40
Tablo 6. Türkiye için Uygulanan “Aşağıdaki her bir özellikten hangisinin hayatınızdaki önemi nedir?” Sorusuna Verilen (2017-2020) 7.Dalga Anket Verileri.....	49
Tablo 7. Türkiye için Uygulanan “Farklı gruplardan insanlara ne kadar güvenirsiniz?” Sorusuna Verilen (2017-2020) 7.Dalga Anket Verileri	49
Tablo 8. Türkiye için Uygulanan “Aktif ya da Aktif olmayan bir organizasyon ya da gönüllü bir kuruluşa üye misiniz?” Sorusuna Verilen (2017-2020) 7.Dalga Anket Verileri	50
Tablo 9. Niğde İli Analiz Değerlendirmesi	73
Tablo 10. Cinsiyet Dağılımı ve Bulguları	75
Tablo 11. Yaş Dağılımı ve Bulguları	76
Tablo 12. Eğitim Düzeyi ve Bulguları	76
Tablo 13. İkamet Süresi ve Bulguları.....	77
Tablo 14. Niğde İli OSB’de Gösterilen Sektör Dağılımı ve Bulguları	77
Tablo 15. Hane Gelir Düzeyi Dağılımı ve Bulguları	78
Tablo 16. Niğde OSB’de faaliyet Gösterilen Süre Dağılımı ve Bulguları.....	78
Tablo 17. Niğde OSB’de komşu işletmelere ne kadar güvenirsiniz?	79
Tablo 18. İşletmenizde çalışan bireylere güvenir misiniz?	80
Tablo 19. İş hayatınızda insanlarla çalışırken dikkatli olmak gerekli midir?	80
Tablo 20. Ailenize ne kadar güvenirsiniz?	80

Tablo 21. Arkadaşlarınıza ne kadar güvenirsiniz?	81
Tablo 22. Komşularınıza ne kadar güvenirsiniz?	81
Tablo 23. İlk kez tanıştığınız insanlara ne kadar güvenirsiniz?	82
Tablo 24. Katılımcıların Güven Endeks Puanları	82
Tablo 25. Katılımcıların Güven Endeks Düzeyleri	83
Tablo 26. Niğde OSB’de düzenlenen toplantılara katılır mısınız?	84
Tablo 27. Niğde OSB’de komşu işletme arkadaşınızla sosyal aktiviteye katılır mısınız?	84
Tablo 28. Yönetici olarak çalışanlarınızla kendinizi grup içinde bir bütün olarak görür müsünüz?	85
Tablo 29. Yönetici olarak çalışanların fikir ve önerilerini ne derece önemli bulursunuz?	85
Tablo 30. Son 1 yıl içerisinde mesleki toplantı veya organizasyonlara kaç kez katıldınız?	86
Tablo 31. İşletmeniz resmi ya da resmi olmayan kuruluşlardan hangisine üyedir? ...	86
Tablo 32. Katılımcıların Network Endeksi Puanları	87
Tablo 33. Katılımcıların Network Endeks Düzeyleri	88
Tablo 34. Niğde OSB’de işletmeler arası rekabet var mıdır?	89
Tablo 31. İşletmeler için yapılan fuar, tanıtım, faaliyet gösteren organizasyonlara katılım sağlar mısınız?	89
Tablo 35. Sizinle aynı sektörde bulunan ve işletmesi kötüye giden firmalara yardım eder misiniz?	90
Tablo 36. İşletmeniz kötüye gittiğinde sizinle aynı sektörde olan firmalardan yardım alır mısınız?	90
Tablo 37. Faaliyet alanınızla ilgili organizasyon, fuar vb. etkinliklerden bilgi edindiğinizde diğer işletmelerle bunu paylaşır mısınız?	91
Tablo 38. Bulduğunuz sektörde maliyet düşürücü ve iş verimliliğini artırıcı bir yenilik olduğunda sizinle aynı sektörde bulunan firmalarla paylaşır mısınız?	91

Tablo 39. İnsanların yardımsever olduğunu düşünür müsünüz?.....	92
Tablo 40. İnsanlar ile sosyal ilişkilerinizi puanlayınız?	92
Tablo 41. İş hayatınızda rakip firmaların dünya görüşleri sizin için önemli midir? ...	93
Tablo 42. Katılımcıların Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İş birliği Endeksi Puanları	93
Tablo 43. Katılımcıların Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İş Birliği Endeksi Düzeyleri.....	95
Tablo 44. Katılımcıların Sosyal Sermaye Göstergelerinin Yaşlarına Göre Durumu ..	96
Tablo 45. Katılımcıların Sosyal Sermaye Göstergelerinin Eğitim Durumlarına Göre Durumu	97
Tablo 46. Katılımcıların Sosyal Sermaye Göstergelerinin Niğde İlinde İkamet Sürelerine Göre Durumu.....	98
Tablo 47. Katılımcıların Sosyal Sermaye Göstergelerinin Niğde İli OSB’de Gösterdiği Sektör Dağılımına Göre Durumu	99
Tablo 48. Katılımcıların Sosyal Sermaye Göstergelerinin Hane Gelir Düzeylerine Göre Durumu	100
Tablo 49. Katılımcıların Sosyal Sermaye Göstergelerinin Niğde OSB’de Faaliyet gösterdikleri Sürelerine Göre Durumu.....	102

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Sosyal Sermayenin Unsurları	20
Şekil 2. Sosyal Sermayenin Temel Bileşenleri.....	24
Şekil 3. Sosyal Sermaye Bileşenleri	27
Şekil 4. Sosyal sermaye ve Ekonomik Kalkınmanın İşlevi.....	29

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Katılımcıların Güven Endeks Düzeyleri	83
Grafik 2. Katılımcıların Network Endeks Düzeyleri	88
Grafik 3. Katılımcıların Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İş Birliği Endeksi Düzeyleri.....	95

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Niğde Organize Sanayi Bölgesi	74
---	----

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AR- GE	: Araştırma ve Geliştirme
DAP	: Doğu Anadolu Projesi
DOKAP	: Doğu Karadeniz Projesi
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
GSYİH	: Gayri Safi Yurt içi Hasıla
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
OECD	: İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
SCI	: Social Capital Initiative
SPSS	: Statistical Package For The Social Sciences
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları

GİRİŞ

Ülkelerin siyasi, sosyal ve kültürel alanda gelişimini göstermesi ekonomik kalkınması ile doğrudan ilişki göstermektedir. Dünyada bazı ülkelerin kaynak sıkıntısı yaşamaları gelişme düzeylerinin düşük seviyede seyretmesine olanak sağlamaktadır. Gelişen teknoloji, ülkeye doğrudan yabancı yatırımların yapılması, ülkede yaşayan insanların refah seviyeleri, ülkenin sermaye birikimlerinin olması ekonomik kalkınma için önemli faktör haline gelmektedir. Toplumların gelişmesi için ülkelerin bölgesel kalkınma anlayışı bölge için verimli ve etkili bir çalışma yapması, yerel ekonomiye katkı sağlaması önemlidir. Yerel ekonomik kalkınmada bir bölge merkezi etkinliklerin yüksek olması, kamu ile özel kesimin birlik olması, ekonomik kalkınma için hazırlanan projelerin açık ve net belirlenmesi, bölgesel girişimcilerin sürdürülebilir planlama yapmaları toplum için önem arz eder ve yerel ekonomik kalkınmanın gelişeceğini belirtmektedir.

Sosyal sermaye kavramının net bir tanımı bulunmamakla birlikte sosyal ağlar, sosyal güven ve toplumda sosyal yardımlaşma genel unsur olarak güçlü bir sosyal alt yapıyı oluşturmada yeterli görülebilmektedir. Ekonomik kalkınmada sosyal sermaye ilişkisi pozitif olarak yansımakta olduğunu söyleyebiliriz. Eğer bir toplumda sosyal güven konusunda bireyler, kurum veya kuruluşların içerisindeki ilişkiler güçlü olduğu sürece olumlu yansımalar ortaya çıkar. Eğer firmalarda çalışanların ve iş verenlerin arasındaki sosyal güven gücü ya da birlikte yapılan organizasyon, toplantı gibi etkinliklere katılım sağlanması bölgede pozitif etki yaratmaktadır. Sosyal sermayenin olumlu yönlerinden bazısı da işletme için yapılan işlem maliyetlerinin azaltılması, iş verimliliğinin artması, firmaların büyümesinde etki sağlar buna bağlı sürdürülebilir ekonomik kalkınmaya destek sağlamaktadır. Sosyal sermayenin ekonomik kalkınmasına olan desteğinin yanında sosyal, kültürel ve siyasi olanaklarının da ülke kalkınmalarına destek verdiğini söylenebilir.

Ülkemizde sosyal sermaye kavramı için Dünya Değerler Araştırması'nın yaptığı, birçok dünya ülkelerini inceleyerek sosyal, toplumsal ve kültürel ilişkilerin tespitiyle orantılı genel düzey belirtmeleri sosyal seviyede ne kadar güçlü olduğunu belirtir. Sosyal sermaye oranının yüksek olması o ülkeler adına oldukça önem göstermektedir. Buna bağlı olarak Türkiye'de sosyal sermaye düzeyinin belirlenmesine yardımcı olmak adına yapılan ankete göre sosyal sermaye seviyesinde genel bakış düşüktür. Yapılan ankette katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim vb.

durumlarda fark gözetmeksizin aile yapısına olan güven unsuru yüksek seviyede fakat toplumda insanların birbirine olan güven düzeyi düşük, sosyal ağlar çerçevesinde sivil toplum kuruluşlarına olan güven düşük, organizasyon etkinlik ve toplantılara katılım düşük seviyede olduğu söylenebilir. Bir ülkede devlete önemli rollerinde düştüğü aşikardır. Devletin toplum için adaletli ve eş değer davranması bireylerin resmi kurum ve kuruluşlara olan güven düzeyini de artırmasında önemli bir etkisi olmaktadır. Bir başka araştırma olan Dünya Bankası'nın Türkiye için yaptığı analize göre ise sosyal sermayenin ülkemizde düşük seviyede yer göstermesi toplumda insanların gelir adaletsizliği yaşaması ve toplumun dernek, sivil kuruluşlar vb. yerlere olan sosyal ağlarının ilişkilerinin yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır. Ülkemizde ekonomik kalkınmayı sürdürülebilir hale getirmek için sosyal sermaye kavramının yükselmesi bu duruma yardımcı olacaktır. Ülkede bireylerin güven unsurunu ve sosyal ilişkilerini yükseltmesi, karşılıklı gruplarla iletişim ve iş halinde bulunması, dernek, vakıf ve birçok sivil toplum örgütüne katılım sağlaması sosyal sermayenin yükselmesine olanak sağlayacaktır.

Çalışmamızın birinci bölümünde, ekonomik kalkınma için önemli bir rolü üstlenen yerel ekonomik kalkınma kavramına genel bakış ve yerel ekonomik kalkınmanın dinamikleri tanımlanmış ve buna bağlı olarak sosyal sermaye kavramıyla ilişkisi açıklanmaktadır. İkinci bölümde, sosyal sermaye kavramının tarihçesiyle beraber tanımsal bölümleri, sosyal sermayenin bileşenleri, belirleyicileri, nasıl ölçüldüğü araştırılmış olup dünya ülkelerinin sosyal sermaye kavramına Dünya Bankasının bakış açıları ve yapılan literatür araştırılmıştır. Yine Türkiye'de yapılan sosyal sermaye literatürü araştırılıp, sosyal sermaye düzeyinin kolay belirlenebilmesi için Dünya Değerler Anketi'nin Türkiye için yaptığı anket araştırması ve sonuçları irdelenmektedir. Üçüncü bölümde ise bölgesel bir çalışma olarak Niğde İli Organize Sanayi Bölgesinin sosyal sermaye profili incelenmektedir. Burada öncelik Niğde ilinin genel tanımı ve özellikleri verilmekte, Organize Sanayi Bölgesi'nin durumu analizi araştırılması yapılmaktadır. Sosyal sermayeyi belirleyici unsurlar göz önüne alınarak 30 soruluk anket çalışması hazırlanıp bu sorular Niğde İli Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren firmaların yöneticileri veya yönetim kademesinde olan bireylere sorulmaktadır. Yapılan anket araştırması sonucu SPSS paket programı ile analiz edilip sosyal sermaye düzeyleri belirlenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

YEREL KALKINMA, AKTÖRLERİ VE SOSYAL SERMAYE İLİŞKİSİ

1.1. YEREL EKONOMİK KALKINMA YAKLAŞIMI

1990'lı yıllardan bu zamana yerel ekonomik kalkınmaya bakış bölgelerin sürdürülebilir olmasını sağlayan bölgesel kalkınma, bölgenin sosyal yapısını, coğrafi koşulların farklılığı, özdeş olmayan yöreler gibi gelişmiş bölgelerin diğer bölgelerle arasındaki farklılıklara engel olmak için problemlerin belirlenmesi ve çözümüne katkı sağlamasıdır. Yerel ekonomik kalkınmanın bir bölgeye faydası refah seviyesinde artış göstermesidir. Bu bağlamda yerel ekonomik kalkınma aktörleri sayesinde bölgede sürdürülebilir kalkınmaya yardımcı olmaktadır. Yerel ekonomik kalkınmada ana sebep bölgelerin farklı gelişim göstermeleridir (Bayramoğlu, 2014: 27).

Yerel ekonomik kalkınmaya yönelik birçok tanım bulunmaktadır. Bu tanımlamalar zamanla değişiklik göstermiştir. Yerel ekonomik kalkınma anlayışında farklı bir anlatıma göre bir ili esas alıp o bölgenin doğal kaynaklarını, sorunlarına etki göstererek gerekli istihdamın sağlanması yerel kalkınmaya destek vermesi, yardımcı faktörlerin aracılığı ile rekabet ortamını artırmasına olanak gösteren bir oluşumdur (Tunçsiper ve Yılmaz, 2009: 54).

Yerel ekonomik kalkınma dış sanayi yatırımlarının bir bölgeye ayrılması olarak da tanımlanmaktadır. Geleneksel olarak yerel ekonomik kalkınma büyük ve önemli derecede istihdam olanaklarını sağlayacak sanayi yatırımlarını bir bölgeye çekmeyi amaçlayan teşviklerden oluşan bir strateji olarak görülmektedir. Yerel ekonomik kalkınmanın belirli alanlardaki sermaye, iş gücü ve toprak gibi üretim faktörlerinin kazanç sermaye/emek oranlarının nüfus düzeyi ve çalışma gücü yakından ilgili olması önemlidir. Son dönemde kurumsal çerçeveden bakıldığında yerel ekonomik kalkınma, yerel hükümet ya da topluluk tabanlı kuruluşun, işletme faaliyetlerini veya istihdamı devam ettirmek ya da teşvik etmek için yoğunlaştıkları işlemlerin belli bir sonuca doğru gitmesini ifade etmektedir. Daha geniş bir başka ifade ile yerel ekonomik kalkınma, ortak bir kentsel bölgede yer alan ve ortak kaynakları paylaşan yerel kümelenme ve yönetimlerle işletme ve kuruluşların iş birliği ve uyum içinde bulunabilmelerini sağlayan belli bir sonuca ulaşan akıştır. Dünya bankasının yaptığı tanıma göre yerel ekonomik kalkınma; yerel yönetimlere özel sektör ve kâr amacı olmayan sektörlerle yerel ekonomiyi geliştirmek için beraber

Çalışma olanağı tanımaktadır. Rekabetçiliği ve sürdürülebilir büyümeyi artırmak üzerinde durur ve büyümenin bu sonuca ulaşan bir akış olduğunu garanti etmektedir. Yerel ekonomik kalkınma fiziksel planlama, ekonomi ve pazarlama gibi birçok farklı disiplini kapsamaktadır. Yerel ekonomik kalkınma bölgede mevcut olan kültürel, ekonomik ve teknolojik kaynakların dengeli ve etkili şekilde kullanılmasıyla gerçekleştirilir. Kırsal alanlarda turizmin teşvik edilmesi, bir yörenin kendine özgü ürünlerinin tanıtılması, yerel istihdamın sağlanması, sanayi bölgelerinin geliştirilmesi yerel kalkınmaya katkı sağlamaktadır. Yerel ekonomik kalkınmanın sağlanmasında rol alan faktörler; işletmeler, yerel yönetimler, kooperatifler, vakıflar vb. kuruluşlardır. Yerel ekonomik kalkınmanın sağlanmasında bölgesel politikaların hedeflediği ekonomik ve sosyal uyumunda sağlanması önemli bir rol almaktadır (Aytekin, 2013: 12-15).

Yerel ekonomik kalkınmada asıl hedef ekonomik kalkınmayı sürdürülebilir hale getirerek bölgedeki iş gücünü artırmak, yerel yatırımları artırmak, bölge için girişim olanaklarını çoğaltmak, çevresel alanlarda insanlara destek ve fayda sağlamak, işletmelerde ihtiyaçları karşılayabilmek adına ortaya konan mal ve hizmetleri pazarlamada fayda sağlamak gibi katkıları olmaktadır (Suçin, 2020: 9).

1.1.1. Geleneksel Kalkınma ve Yerel Kalkınma Yaklaşımı

Yerel ekonomik kalkınma yaklaşımının gittikçe yaygınlık kazanmış olması geleneksel kalkınma politikalarına olan güvenin sarsılmasında önemli rol almıştır. Ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmede belirli bazı politika ve stratejilere sahip olan geleneksel kalkınma yaklaşımının başarısız olmasının arkasında pek çok nedenler vardır. Geleneksel kalkınma ile yerel ekonomik kalkınma arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bunlardan ilki; geleneksel kalkınma yaklaşımları yerel aktörleri dikkate almayan merkezi yönetim için kalkınma kurumları tarafından işleme koyarken yerel ekonomik kalkınma uygulamalarında ise bu durum her bir bölgenin rekabetçi kazançlarını ve ekonomik varlığını kullanarak tüm alansal bölgelerde kalkınmasını desteklemektedir. İkincisi; geleneksel kalkınma politikaları bakanlar kurulu veya merkezi yönetim kurumlarınca genel ereve ile planlanıp uygulanmaktadır. Tersine yerel ekonomik kalkınmada ise yerel aktörlerin katılımını ön planda tutan kalkınma stratejileri, aktörler arasında büyük oranda gerekli yatay ve dikey eşgüdüm ile iş birliği gerektirir. nc fark ise; geleneksel ekonomik politikalar sektörel bir kuramı gerçekleştirme eğilimindedir. Yerel ekonomik

kalkınmada, ekonomik kalkınmayı gerçekleştirecek araç olarak bölgesel bir sorunu ele alma eğilimi sergilemektedir. Dördüncüsü; geleneksel kalkınma politikalarında çoğu yaklaşımlar büyük endüstriyel tasarıları gerçekleştirmeye yöneliktir. Son farlardan biri ise; geleneksel politikalar ekonomik etkinlikleri çekebilmek için finansal ve teşvik paketleri üzerinde dururken, yerel ekonomik kalkınma bu çeşit etkinliklerden uzak durarak geleceğe yönelik ekonomik etkinlikleri geliştirmek için gerekli şartları iyileştirmeye çalışmaktadır (Çetin, 2007: 157).

Tablo 1. Geleneksel ve Yerel Ekonomik Kalkınma Yaklaşımları Arasındaki Önemli Farklar

Geleneksel Kalkınma	Yerel Ekonomik Kalkınma
Bu yaklaşımda yöre ve bölgelerde ilgili kararlar merkezde alınır.	Kalkınma tüm alansal düzeylerde yerelden alınan inisiyatif ile gerçekleştirilir.
Merkezi yönetim ile idare edilir.	Tek merkezden yönetilmez, yönetim katları arasında dikey iş birliği, kamu ve özel kesim arasında yatay iş birliği vardır.
Kalkınmada sektörel yaklaşım geçerlidir.	Kalkınma kapsamında yerelleşme ve çevresel gibi yaklaşımlar geçerlidir.
Diğer ekonomik etkinlikleri destekleyecek şekilde büyük endüstriyel projeler gerçekleştirilir.	Yerel ekonomik düzenin değişen ekonomik çevreye uyumunu sağlamak için her bir bölgenin kalkınma gücünden azami derecede istifade sağlanır.
Ekonomik etkinlikleri çekebilmek için finansal teşvikler uygulanır.	Ekonomik etkinliklerin geliştirilmesi için temel bazı şartlar gerçekleştirilmeye çalışılır.

Kaynak: Çetin, 2007: 157

1970’li yıllardan itibaren Tablo 1’deki nedenlerden dolayı geleneksel kalkınma politikalarının başarısız sonuç vermesine etkide bulunarak bu yaklaşımın geçerliliğinin sorgulanmasına sebep olmuştur. Bunun sonucu olarak ise birden çok yenilikçi ekonomik kalkınma projeleri ve stratejileri ortaya çıkmıştır. Bunlar yerel ekonomik kalkınma yaklaşımı ile ilişkili olarak ele alınmaktadır.

1.1.2. Bölgesel Kalkınma Kapsamında Yerelliğin Önemi

Bölgesel kalkınma ajansları yerel ekonomik kalkınmanın aktörleri arasında önem arz etmektedir. Bölgesel kalkınma ajansları, bölgedeki kalkınmayı sağlamak ve eşitsizliği gidermek adına kalkınma politikaları geliştirerek bölgesel yatırımları teşvik etmelidir. Bununla birlikte ihtiyaç kadar gerekli teknolojiyi de kullanarak yeterli bilgi depolamasına fayda göstermelidir. Bununla birlikte KOBİ’lerden finansal destek

sağlayarak ekonomik problemlerin çözümüne tavsiyelerde bulunmalıdır. Bölgesel kalkınma ajansları için en önemli problem bölgelerde var olan mahallî eşitsizliktir. Bu eşitsizlikler ülkeden ülkeye farklılık gösterebilmektedir. Yine de bölgesel kalkınma ajanslarının ülkeden ülkeye fark göstermesine rağmen belli bir yöre ile iletişim halinde olmaları ve ülkenin siyasi gücü karşısında özgür olmaları, kamu için finans kaynaklarına sahip olmaları gereklidir. Kalkınma ajanslarının hizmetleri coğrafi bölgelerin koşullarına ve kültürel, sosyal, ekonomik şartlarına da bağlı farklı biçimde oluşabilmektedir (Gürler Hazman, 2011: 56-69).

Ekonomik ve sosyoekonomik açıdan en az gelişen yörelerde ekonomik yapının tarıma dayalı olması anaparanın yani sermayenin az, bölge nüfus artış hızının üst düzeyde olması ve ülke dışına devamlı göç verilmesi gibi nedenler bu tür bölgelere sahip olan ülkeler için yerel kalkınmanın niteliğini bir kez daha ortaya çıkarmıştır. Son dönemlerde ekonomik kalkınma yerel iş olanaklarını ortaya taşıyarak iş alanı yaratmak, bölge yurttaşlarını üretimde belli bir doğrultuya ulaştırmak, yerel anlamda kişi başına düşen milli geliri artırmak gibi bölgesel bir boyut kazanmıştır. Bir önceki merkezîyetçi bölgeyi hazine kaynaklı devlet tarafından desteklenen, kamu hizmetlerinin doğrudan bölgeye taşınmasına ve merkezi uygulamalarla iş alanı açılmasına yönelik politikalar, artık terk edilmektedir. Kalkınma politikasında kullanılan araçların değişmesine sebep olan bu şekil değiştirme, yörelerin ekonomik kalkınması önündeki dezavantajlarını ve bu engellerini kaldırmak için lazım olan taktikleri en iyi o bölgede yaşayanların anlayacağı düşüncesi kapsamında şekillenmiştir. Yeni bölgesel kalkınma anlayışı bir tanıma göre, çok uluslu şirketlerin ve ulus ötesi sermayeyi çekebilmek için o bölgeyi çekim merkezi durumuna getirme düşüncesine dayanmaktadır. Başka bir tanıma göre ise; az gelişmiş yörelerin endüstrileşme göstermesi yatırımların eylemine bağlanmaktadır. Yeni oluşan bu yerel kalkınma anlayışı bölgede mevcut olan gerçek, ekonomik, kültürel ve teknolojik kaynakların kullanılması amacıyla yerel fırsatlardan en üst seviyede kazanç sağlamayı amaçlamaktadır. Bu amaçla yerel yönetimler, şirketler, Sivil Toplum Kuruluşları, eğitim ve öğretim kurumları, yerel politikacılar gibi bir konuda etkin olan araçlarla bir arada çalışmaktadır. Bu tutum yerel ve bölgesel gelişme yöntemlerinin önemli bir aracı olan ‘küme’ oluşumunun da temelini oluşturmaktadır. Avrupa Birliği, Dünya Bankası gibi kuruluşlarda ülkeler için kalkınma politikalarında ‘yerellik’ kuralı üzerinde durmaktadır. Sonunda Avrupa Birliği tarafından yerel kalkınmanın

desteklenmesine yönelik olarak yürütülen programlar başlıca hedeflerin gerçekleşmesini önemsemiştir (Tutar ve Demiral, 2007: 67-68).

1.2. YEREL EKONOMİK KALKINMANIN DİNAMİKLERİ

Yerel ekonomik kalkınmada bölgeleri destekleyici birçok aktör bulunmaktadır. Bu aktörlerden bazıları belediyeler, kalkınmada boy gösteren girişimciler, sivil toplum kuruluşları, bölgesel kalkınma ajansları, organize sanayi bölgeleri, teknoparklar, yatırım teşvikleri ve son olarak ise yerel kalkınmanın sosyal sermaye ile bağı anlatılacaktır.

1.2.1. Yerel Ekonomik Kalkınmada Belediyelerin Rolü

Yerelleşmenin zamanla artan önemi ve belediyelerin etkili yerel aktör konumuna gelmeleriyle birlikte ülke kalkınmasında öncü rol almaları önem kazanmıştır. Belediyeler yalnızca çevre, park, denetim gibi çalışmalarla yetinmemektedir. Son zamanlarda yaşanan ekonomik kriz dönemlerinde sosyal alanlarda önemli çalışmalar yapmışlardır. Belediyelerin sosyal ve kültürel alanlarda da hizmet vermeye başlamaları ‘Sosyal Belediyecilik’ kavramını ön plana çıkarmaktadır. Yerel kalkınma bölgelerinde belediyelerin dört önemli kapsamı vardır.

- **Ekonomik Gelişme:** Bir bölgenin doğal kaynakları, sermayesini vb. tüm kaynaklarının bir şekilde ve belirli önceliklere göre, yöre insanının refahını artıracak biçimde harekete geçirilmesi.
- **Sosyal Paylaşım ve Kapsayıcılık:** Toplumların denklik, paylaşım, dayanışma, gönüllülük, toplum hizmeti, ortak mesuliyet, ortak gelecek gibi değerlerini geliştirmek gibi sosyal sürecin bir parçası haline getirmek. Bunları yaparken tüm toplumsal bölgeyi kapsamak.
- **Siyasi Katılım:** Bütün vatandaşların siyaset ve karar alma mekanizmaları konusunda ilgilenmelerini ve bilgilenmelerini sağlayarak demokratik, şeffaf, katılımcı ve hesap verilebilir siyasal yapılar ve belli bir sonuca ulaşan yapılar oluşturmak.
- **Kültürel Çoğulculuk:** Bölgedeki dil, din, ırk, kültürel farklılıkların insanları uzaklaştırıcı olmayan, birleştirici, bütünleştirici bir sosyal toplum olmasını sağlayacak politikalar uygulamak.

Bu önemli amaç ve kapsamlara bakarak belediyelerin aktiviteleri şunlar olabilir:

- Bölgenin ekonomik kalkınmasında yeterli altyapıyı sağlayarak katkıda bulunmak,
- Bölgede yatırımlar için, bölgenin çekici hale gelmesini sağlamak,
- Bölgedeki yatırımları yeni iş imkânı yaratmaları için desteklemek,
- Bölgedeki sosyal sermayenin geliştirilmesine katkı sağlamak,
- Bölgenin 'öğrenen bölge' olmasını sağlamak
- Yörede sosyal ve ekonomik kalkınmaya uygun iş birliği, ortak hareketi özendirmek,
- Başka ülkelerle iletişim kurmak, bölgedeki paydaşların evrensel gelişmeleri, izlenimlerini kolaylaştırmak,

Kentin sesini ve ihtiyaçlarını önemsemelidir. Ekonomik yönden geri kalmış yörelerde kültürel canlılık seviyesi düşüktür. Gelişiminin yetersiz olduğu kentlerde yerel sorunların çözüme kavuşturulması beklenmemelidir. Bundan dolayı belediyeler sosyal ve fiziksel alanlara önem vermesinin yanı sıra kentin ekonomik gelişimi ile de ilgilenmek zorundadır. Bir başka önemli konuda ortakların aktif yönetime katılımını sağlamaktır. Bu ortaklar kentte yaşayan vatandaşlar ve hizmet sunan kurum ile kuruluşlardır. Kenti fiziksel, sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda birlikte yönetim anlayışıyla zorunlu kılmaktadır (Zengin vd., 2014: 116).

1.2.2. Yerel Ekonomik Kalkınma ve Girişimcilik

1990'lı yıllardan sonra teknolojinin işletmelerde hızlı ve etkin tüketimi verimliliğin yüksek olması ve yeniliklere yönelik faaliyet gösteren girişimcilerin, yatırımların ve istihdamların gelişmesine katkıda bulunmaları yerel ekonomik kalkınmada motor görevi görmektedir. Aynı dönemde âdem-i merkeziyetçi yönetiminin de olması belli bir sonuca ulaşan akışın gelişmesine katkı sağlamaktadır. Buna eş değer olarak yerel kalkınmada kamu, özel sektör ve sivil toplum üçlüsü ile kalkınmanın öğeleri arasında olmaktadır. Son zamanlarda özellikle gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin tecrübeleri doğrultusunda ortaya çıkan yerel ekonomik kalkınmada yerelliğin yaşam niteliğini bir üst seviyeye çıkarma çabası şeklinde kabul görmektedir. Günümüzde rekabet yerel kalkınma için önemli bir hale gelmiştir. Bu doğrultuda rekabet, ülkelerin güçlü olduğu sektörlerin rekabet gücünün yükselmesine yani sektörlerin küresel rekabeti yoluyla gerçekleştirmektedir. Ülkelerin rekabet üstünlüğü ve üründe ayırt edici özelliklerini ön plana çıkararak küresel olarak rekabet

avantajına sahip olmaktır. OECD ve Dünya Bankasının yerel kalkınma stratejisinin bölgede rekabet üstünlüğü taşıdığı alanda inovasyona yönelik üretimin teşviki ve bilgi temelli yapıların oluşturulmasının önemini söyleyerek;

- Bilim parkları ve teknoparkların teşvik edilmesi,
- Kümelenme projelerinin destek görmesi,
- Endüstri ve Ar-Ge ilişkilerinin kuvvetlendirilmesini belirlemektedir.

Yerel kalkınmanın başarılı olması için uygulanması mümkün olan izlenceler ise;

- Yerel altyapının geliştirilmesi,
- Girişimci altyapının tesisi,
- İş koşulu için cazip alanların tesisi,
- Girişimciler için mevzuat koşulunun sadeleşmesi,
- Yatırımların ilerisini açmak üzere bölüm geliştirme projelerinin uygulanması,
- Yatırım promosyon çalışmalarının uygulanması

olarak açıklanmaktadır. Dolayısıyla sonraki senelerde girişimcilik ile ilgili modernleştirme ve destekleme uygulamalarının içerisinde oldukça önemli bir yer tutmaya başlamıştır (Sayın, 2006: 347).

1.2.3. Yerel Ekonomik Kalkınmada Sivil Toplum Kuruluşlarının Yeri

Sivil toplum kuruluşları; yöresel ve bölgesel kalkınmanın edinmesinde yerelde ortaya çıkan düğüm noktasının merkezi idareler tarafından çaresinin zor olduğu durumlarda kapsamlı ve etkili kamuoyu oluşturma maharetiyle yerel düzlemde söz sahibi yapılanmalar olarak bölgesel demokratik katılımın sağlayıcılarıdır. Sivil toplum birlikleri illerde yaşanan sorunların çaresinde yerel yönetim kurumları ile eşgüdümlü olarak iş yapmalıdır. Yerelde öncelik oluşturma ve etkili yol bulma şekilleri ile üretme noktasında görevli olan sivil toplum birlikleri bölgesel yaşanabilecek sorunlara vakıf olmaları tarafıyla merkezi idareden daha etkileyici ve dinamik kuruluşlar olarak yerel sorunların çözüm oluşumuna dahil edilmektedir. Türkiye’de 1980’lerde Sivil Toplum Kuruluşlarının ehemmiyetinin artmasıyla birlikte Sivil Toplum Kuruluşlarının gelişimi ve dayanak olması ilk kez 1983’te 2908 sayılı Dernekler Kanunu ile düzenlenmiştir. Kanun 2004’te yürürlükten kaldırılarak 5253 sayılı Dernekler Kanunu olarak revize olmuştur. Bu kanunla dernekler, siyasal

partiler, sendika ve meslek kuruluşlarından sübvansiyon alabilen kuruluşlar olarak temsilcilik açma olanaklarına erişmiş, üyelik aidatlarının belirlenmesinde ise öz inisiyatif kullanılması doğrultusunda iç işlerinde özgür bir yapıya örtünmektedir. Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının diğer kayda değer ayağını ise vakıflar oluşturmaktadır. Vakıflar sosyal dayanışma ve kaynaşmanın sistemli hale getirilerek toplumun sorunlarının çözülmesi ve sosyal kalkınmanın sağlanmasında dinsel hizmetler, aşevi hizmetleri, sosyal hizmetler, sanat ve kültür hizmetleri, millete özgü koruma hizmetleri, ulaşım hizmetleri gibi birçok alanda topluma görev vermektedir. Fazlalık gösteren nüfusla birlikte çoğalma gösteren toplumsal sorunların ve yerel sorunların çözümünde yerel idare kuruluşlarına yardımcı olan vakıflar yerelde katılımı sağlayarak yerel kalkınmaya katkı sağlamaktadır (Yılmaz ve Efşan, 2019: 350-353). Yerel ekonomik kalkınmalarda sivil toplum kuruluşları önemli görevleri üstlenmektedirler. Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için yerel altyapının geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Güçlü bir teşkilatlanma ve diğer aktörler ile iş birliği yaparak ekonominin güçlenmesine yardımcı olacaktır. Bu hususla kırsal bölgelerin ekonomik gelişimi, istihdam alanlarının problemlerinin giderilmesi, yoksulluğun çözümü, kamunun yetersiz kaldığı eğitim alanları, çevre ve sosyal düzen, sağlık alanlarındaki eksiklikler adına önemli olmakta ve bu görevleri benimsemektedir. Sivil toplum kuruluşlarının kalkınmaya pozitif etkilerinin yanında bölge analizini iyi yapmaları, yerel ekonominin güçlenmesi için merkezi idareye katkı sağlamaları, belli bir amaç için çalışmaları başarılı bir aktör olmaları yerel ekonomik kalkınmaya oldukça fayda sağlamıştır (Gürler Hazman, 2011: 56-69).

1.2.4. Yerel Ekonomik Kalkınmada Organize Sanayi Bölgelerinin Yeri

Türkiye’de 1950 ve 1960’lı senelerde hızlı bir şekilde çoğalan sanayileşmenin etkileşmesiyle çalışma gücü eksikliği ortaya çıkmış, istihdam, girişken imkânlar ve kentlerin kırsala göre daha çekici hale gelmesiyle doğrudan batıya doğru metropol kentlere kitleler halinde göçler yapılmıştır. Göçler neticesinde kentlerin planlanması bağlayıcı hale gelmiştir. Göçle gelen nüfusun göç ettikleri kentlerde endüstri alanında istihdamı gündeme gelmiştir. Bu biçim şekliyle göçle filizlenen kentlerde kentsel hayatın düzenlenmesi için sanayi yapılarının şehir dışına taşınma düşüncesi ortaya çıkmıştır. Bu bağda ilk önce bütünleşmiş sanayi üretiminin yapıldığı çevreci işlerle çevrilen Organize Sanayi Bölgelerinin kurulması gündeme getirilmiş olup Organize Sanayi Bölgeleri yerel kalkınma aracı olarak kabul edilmiştir. Birleşmiş Milletler

tarafından yapılan tanıma göre birbiri ile armoni durumunda üretim yapan küçük ve orta ölçekli endüstri kurumlarının paydaş altyapı hizmetlerini kullanarak tek biçim fabrika binalarında, planlanmış bir alandan toplanmaları suretinden ibaret yapılara ‘Organize Sanayi Bölgesi’ denmektedir. Türkiye’de Organize Sanayi Bölgeleri ile ilgili düşünce ilk önce 1963’te Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanmış olan Birinci 5 Yıllık Kalkınma Planı’nda gündeme getirilmiştir. İkinci 5 Yıllık Kalkınma Planı’nda ise Organize Sanayi Bölgelerinin kurulmasına ve teşvik edilmesi kararlaştırılmıştır. Üçüncü 5 Yıllık Kalkınma Planı’nda ise kentlere yapılan nakil ile gelen nüfusun istihdam maksatlı Organize Sanayi Bölgelerine yönlendirilmesi amaçlanmıştır. Dördüncü 5 Yıllık Kalkınma Planı’na göre 1980’lere kadar bakanlar kurulu kararıyla kurulan Organize Sanayi Bölgelerinin Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından idaresine karar verilerek dördüncü 5 Yıllık Kalkınma Planı’na göre ise Organize Sanayi Bölgelerinin çevre ve vatandaş sağlığı mevzusunda hassas uygulamalar yapması konusunda hükmi teşkilatlandırma yapılmıştır. Organize Sanayi Bölgeleri ile ilgili kanuni teşkilatlandırma 2000’de 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeler Kanunu boyutunda yapılarak kanun 2008 yılında güncellenmiştir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’na bağlı olarak çalışma gösteren Organize Sanayi Bölgelerinin kuruluşu Dünya Bankası tarafından ödenen kredi destekleriyle kurulmuştur. Endüstri üretiminde Organize Sanayi Bölgelerinin ekonomiye katkıları ortaya çıktığından ülke tümelinde yaymak için tetkikler yapılmış 2007 yılının nihayetinde toplam 241 Organize Sanayi bölgesi kurulmuş, ayrıca 107 yeni Organize Sanayi Bölgesi’nin inşa çalışmaları sürdürülmüştür. Türkiye’de Organize Sanayi bölgeleri kurulduğu yatırım bölümleri altı alt sınıfa ayrılmıştır. Bu sınıflandırmada başlıca öğeler yatırıma öncelik verilecek alanların tespiti ve yatırım önceliklerine uygun endüstri desteklerinin çıkarılmasıdır. Buna göre 1. Teşvik etrafında yer alan girişimciler en az teşvikten istifade ederken 6. Teşvik bölgesindeki girişimciler sanayide en üst düzeyde teşvik almaktadır. Organize Sanayi Bölgelerindeki sanayicilere yönelik teşvikler çok yönlü arz etmektedir. Devlet tarafından sanayicilere Organize Sanayi Bölgesi çatısı altında sınır vergisinde muaflık, mevduat tahsisi, katma değer vergisi istisnası, güvence ikramiyesi yönetici desteği, faiz desteği gibi teşvikler verilmektedir. Organize Sanayi Bölgeleri dâhil imal eden endüstri kurumlarının alt yapı, iletişim, çöp toplama, biyoelektrik, geri dönüşüme benzer görevleri tek çatı altında tanıtan üretim alanları olarak üretici için yaşamsal ehemmiyete sahiptir. Organize Sanayi Bölgeleri kalabalık barınma yerlerinde endüstri üretimini kent dışına taşıyan yerel ekonomik

kalkınmayı sağlarken aynı sırada illerde fiziksel kalkınmanın sağlanmasında yararlı bir araçtır (Yılmaz ve Efşan, 2019: 350-353).

1.2.5. Yerel Ekonomik Kalkınmada Teknoparkların Rolü

Hızlı bir tempoda ilerleme gösteren dünyamızda kapitalist ve yoksul arasındaki uçsuz fark giderek büyümektedir. Kalkınma gösteren ülkelerle, gelişmiş ülkelerdeki Ar-Ge çalışmaları, araştırmacı sayıları, Gayri Safi Milli Hasıla içerisinde Ar-Ge'ye ayrılan kota, bilimsel yayın sayısı ve buluş sayıları oranlandığında rakamların kalkınmış ülkelere yana olduğu görülmektedir. Örneğin Türkiye'deki araştırmacı miktarı 10.000 çalışanda 11 iken bu yüzdelik oranı 0,67 olurken Avrupa Birliği ülkelerinde 1,92 oranında olmuştur. Bilime uygun yayınları seyrettiğimizde milyon nüfusa düşen milyon yayın ülkemizde 41 olurken Avrupa Birliği ülkelerinde 613 yayın olarak belirtilmiştir. Son olarak Avrupa Patent Ofisinden alınan milyon nüfus başına düşen buluş sayısı Avrupa Birliği ülkelerinde 135 olurken Türkiye'de bu sayı 1'den daha düşüktür. Tüketen, harcayan, kullanan olmayıp üreten, çoğaltan bir ulus olabilmek ve gelişmiş kalkınmış ülkelerle yarışma halinde olabilmek adına Ar-Ge çalışmalarına dayalı ileri teknoloji ürün ve hizmetlerin üretilmesine uygun altyapı hizmetlerinin gerçekleştiği en önemli yerler olan teknoparkların önemini nu konuda artırmaktadır. Ulusal ve yerel çekişmede ve kalkınmada inovasyon kilit bir öneme sahiptir. Bu sebepten ötürü insan kaynakları, sermaye ve hammaddelerin yanı sıra bilginin de önemli bir ekonomik kazanç oluşturduğu görüşü kabul edilmektedir. Bilginin ortaya çıkmasında ve bilginin yayılmasında üniversiteler ile Ar-Ge bünyesi giderek daha çok önem kazanmaktadır (Görkemli, 2011: 43).

1.2.6. Yerel Ekonomik Kalkınmada Kamu Yatırımları ve Yatırım Teşviklerinin Önemi

Kamu yatırımları; devlet tarafından ülkenin maddi sermaye stokuna yapılan ilaveleridir (İktisatsozluğu.com). Kamu yatırımları ülkenin ekonomik ve sosyal altyapı alanlarında derinleşmiş ve toplumun talep ettiği alanlara yönlendirilmiştir. Kamu yatırımları yollar, köprüler, demir yolları, hava alanları, su dağıtımı gibi fiziki altyapıya ve reformcu faaliyetlere yönelik yapılmaktadır. Genel tanım olarak kamu yatırımları, karayolu ve demiryolu ağları, iskeleler, köprüler, elektrik üreten santraller, devlet binaları, gerekli sayaç takımları, bilgisayar ve laboratuvarları kapsar. Kamu yatırım uygulamaları sektörel ve yerel öncelikleri barındırarak hazırlanması sebebiyle

özel sektör yatırımlarını özendirmek ve yerel gelişmişlik düzeyleri arasındaki istikrarsızlığın giderilmesine yönelik hedefleri içermektedir. Bu boyutta eğitim, sağlık, erişim, teknik bilgi altyapısı, kentsel altyapı yatırımları, madencilik, turizm, endüstri, gibi sektörler, etki kazanmaktadır. Kamu yatırımları özel sektörün girişimde bulunmadığı alanlarda yapılan yatırımları da kaplamaktadır. Kamunun yatırım yaptığı alanlardan ibaret tekel piyasada üretilen çıktıların teminini sağlayacak yatırımları da sürdürmelidir. Kamu yatırımlarınca yerel öncelikler himaye edilerek sosyo-ekonomik anlamda gelişmemiş bölgeler ve gelişen bölgelerle aralarında dengeleyici ve yerel ayrılıkları azaltıcı planlara ağırlık verilmektedir. Türkiye’de yerel gelişmişlik düzeyini artırmak amacıyla yapılan en önemli yatırımlar GAP (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Projesi), DAP (Doğu Anadolu Projesi), DOKAP (Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişim Projesi) gibi projelerdir. Kamu yatırımlarındaki amaç, kaynaklardan yüksek randıman elde etmek ve temiz enerji kaynaklarına erişmek, ortalama hayat standartlarını artırmaktır. Var olan altyapıda gerekli bakım ve onarım olmazsa ömrü azaltmakta ve verimsiz kılmaktadır. Bundan dolayı yatırımlar mevcut altyapı bakım ve onarımı da dönemli olarak yapılmalıdır. Son 40- 50 senelik aşamada yerel gelişme farklarının ekonomik, siyasi, kültürel ve sosyal düzeyde önemli maliyetlere yol açtığı ve az gelişmiş bölgelerden gelişmiş bölgelere doğru bir göç fazlalığına neden olmaktadır. Bu farkların en aza alçalmasında en önemli anahtar olan kamu yatırımlarının stratejik bir tutumla değerlendirilmesi, bölgesel ve sektörel önceliklere göre yapılandırılması gerekmektedir. Kamu yatırımları altyapı projelerine ayrılmış, yatırım teşvikleri ise daha çok olarak endüstri ve tarım sektörlerine aktarılmaktadır. Özel sektör çalışmalarını çoğaltmak adına yabancı sermaye desteklenmelidir. Girişimciliği artırmak hususuyla endüstriyel sanayi faaliyetlerine teşvik sağlanmalıdır (Aksel, 2014: 43-49).

Gelişmiş veya gelişmekte olan her ülke refah seviyesini yükseltmek, kalkınmayı sağlamak, ekonomik büyümenin devamını sağlamak için çeşitli stratejileri talep etmektedir. Bu stratejileri uygulamanın ilk seviyesinde de teşvik yasaları gelmektedir. Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan başlayarak özel sektörü geliştirecek çok yönlü teşvikler uygulamaya konmuştur. Türkiye’de 2002 yılının ardından çıkartılan teşvik kanunları ile teşvik kapsamı genişletilmiş ve bölgeler arası dengesizliği giderecek etkili bir politika durumuna gelmiştir. Literatürde teşvik, yatırım planlamasında karlılık seviyesini artırarak ve maliyeti minimize ederek

yapılan yatırımlarla bölge ve sektörleri geliştirmek amacıyla devletin aldığı önlemlerdir. Kalkınmakta olan ülkelerde teşvikler, ihracat ve üretim faaliyetlerini artıracak ve özendirmek için hazırlanan programlar ve hedeflere yönelik veriler, devlet uygulamalarının tamamını anlatmaktadır. Aynı zamanda teşvikler, üreticilerin maliyetlerini düşürerek üreticilerin kazançlarını artıran devlet destekleri olarak tanımlanmaktadır. Bir tanıma göre, teşvikler; belirli sektörler için yeterli gelişimin sağlanması ve hızlı büyümenin gerçekleşmesi için devlet tarafından çeşitli araçlarla verilen maddi ve gayri maddi desteklerin bütünüdür. Yatırım teşviklerinin doğrudan ekonomiye aktarılması ile yerel farklılıkların azaltılmasında da aktif bir kamu stratejisi olmaktadır. Türkiye’de endüstri sektörünün istenilen düzeyde kalkınmamış olması ve bölgeler arasında sanayi alanlarının ölçsüz dağılımı, teknolojik gerilik ve yatırım mallarının eksikliği ile dışarı bağımlık artmıştır. Bütün bu sorunları minimize etmek için yatırımları artırmak ve üretim kapasitesini artırmak için çok yönlü önlemler alınmaktadır. Bu önlemlerin en önemlisi de yatırım teşvikleri olmaktadır (Aksel, 2014: 43-49).

1.2.7. Yerel Ekonomik Kalkınmada Sosyal Sermaye

Son dönemlerde yapılan incelemelerde sosyal sermaye ile yerel ekonomik kalkınma arasındaki bağı araştıran deneysel çalışmalarda farklı sonuçlara yer verilmiştir. İşlem maliyetlerinin azaltılmasında üretim kademesinde kullanılan kaynakların idaresizliğinin önlenmesinde eğitimde başarının yükselmesinde yeni teknik bilgilerin özümsemesinde, yatırım kalitesinin artmasında gelir dağılımını iyileştirmesinde, ekonomik büyümenin sürat kazanmasında toplumdaki sosyal sermayenin, düzeyin önemli bir görevi olduğu tespit edilmiştir. Sosyal sermaye ekonomik kalkınmayı farklı şekillerde etkileyebilmektedir. Beşerî sermaye ve yerel kalkınma arasındaki ilişkiyi ortaya koyan belirli bir anda farklı birimlerden toplanan verilerle ülke çözümlemelerine bağlı deneysel çalışmalar sosyal sermaye ve yerel kalkınma ilişkisi için kesin bir tespiti ulaştırmamaktadır. Ekonomiler yüksek eğitim seviyesi olmadan yani beşerî sermaye olmadan sürdürülebilir kalkınmayı sağlayamamıştır. Fakat yüksek kalkınma düzeyine sahip olan bazı ekonomiler düşük sosyal sermaye seviyelerine sahip olmaktadır. (Yağmur, 2017: 118).

Ekonomide üretimin ana ögesi olan üretim faktörleri; doğal kaynaklar, emek, sermaye ve girişimcilik her ne kadar ülke büyümesi için önemli ise ülkede sosyal sermaye seviyesini belirtmede yetenek ve eğitim, kişiler arası iletişimde ekonomide

Üretim faktörlerini destekleyici yeni unsur olarak önem kazanmaktadır. Ülkelerin ekonomik kalkınmasında politika ve sosyoloji birleşmesi ekonomistlerin sosyal sermayeyi makro açıdan ele aldıklarını göstermektedir. Sosyal ağlar, bir kuruluşa yapılan organizasyonlarda ilişki içerisinde olma faaliyetleri direkt ya da endirekt şekilde ekonomi ile ilişkilendirilebilir. Araştırmacılar ekonomik kalkınma ve sosyal sermaye arasında yaptığı çalışmalarında sosyal sermaye düzeyi yüksek olan ülkelerin ekonomik kalkınmaları daha hızlı olduğu gözlemlemektedir. Toplumda sosyal güven ve kurallar ekonomik büyümede ülke gelişimlerine fayda sağlamaktadır. “Sosyal sermaye; ekonomik, beşerı, finansal ve çevresel sermaye gibi diğer sermaye türlerinin etkinliğini artıran, ancak çeşitli yönlerden onlardan ayrılan bir sermaye şekli olarak karşımıza çıkmaktadır.” (Halıcı Tülüce, 2013: 176).

1.3. SOSYAL SERMAYENİN TARİHSEL GELİşİMİ

Bir nesnenin veya düşüncenin zihindeki soyut tasarımını ifade ve işaret ettikleri olgu ve anlam dünyaları o kavramsallaştırmalar kurulmadan önce de vardır. Fakat kavramsallaştırma ile belli bir düşünce alanının sınırları içinde kalan alanda alınan ve dikkatlere sunulan anlam ve olgular üzerine polemik yapılır, sistemli görüşler üretilir. Buna bağlı olarak sosyal sermaye, kavramsallaştırmasının belirttiği alanda kendi olmadan önce çok belli olmayan şekilde görüşler ve çalışmalar bulunmaktaydı. Sosyal sermaye, görüş açısının sosyolojik yaklaşım içerisindeki kökleri ilk sosyologlara Tocquville’e, Durkheim’a, Weber’e, Marx’a, Tönnies’e kadar giden bu kavramsallaştırma, iktisadi hl içerisinde klasik iktisatçılara Adam Smith’e, Marshall’a, Hume’a, Hicks’e kadar gitmektedir. Sosyal sermayenin tarihini araştıran çalışmalarda bu isimlerin toplumsal alanda ilişkilerin önemine işaret eden düşünceler sergiledikleri görülmekte, böylece kavramsallaştırmaya giden yolda bu düşünürlerin fikri zemini hazırladıkları ifade edilmektedir. Sosyal sermaye kavramını sosyal teoriye kazandırmış olan ilerici isimlerin kavramla ilgili betimlerini genel çizgileri ile gözden geçirmeden önce kavramın bir tarih öncesi bulunmaktadır. Bu bağlamda sosyolojik yaklaşım içerisinde sosyal sermayenin kökleri ilk sosyologlara kadar gitmektedir. Sonuç olarak sosyal sermayenin tasvir ettiği insan ilişkilerinin kalitesi sosyolojinin öncülerinin de eğilim alanlarını oluşturmuştur. Buna göre;

Tablo 2. Sosyal Teorisyenlerin Yaklaşımları

Alexis de Tocqueville	1831’de Amerika’ya yaptığı gezisinde anlattığı “Amerika’da Demokrasi” isimli yapıtında Amerikan demokrasisi ve ekonomik gücünün temelinde resmi kazanılan saygınlık ve yükümlülük ilişkisi değil, bireysel Amerikalıları birbirine bağlayan sosyal bir yapıştırıcı özelliğinde olan gönüllü kuruluşlardaki etkileşimin ölçücü olduğu düşüncesini ortaya koymaktadır. Bireyciliği, demokratik toplumların bir eksikliği olarak ele alan Tocqueville, Amerika’da gözlediği yoğun sivil topluluk ağının, bu eksiklere olan savaşında ve onun yıkıcı sonuçlarını kısıtlamakta önemli rol oynadığını düşünmektedir. Demokratik toplumlarda özdeş bireylerin zayıflığının önemli hedeflere erişmede iş birliğine yönelttiğini, bu sivil birlikteliğin insanları bireysel hazırlarıyla çevrili gerçek iç dünyalarından çıkarıp, kamu ruhunun oluşmasına hizmet ettiğini ileri sürmektedir.
Karl Marx	Sosyal sermaye düşüncesinin belirlenmesinde Karl Marx’ın tarihsel materyalizm teorisi, insanları birbirine bağlayan bağlara çok az yer verdiği için verimli olmadığı düşünülebilir. Fakat kapitalist sistemi sorunlu gören Marksizm, iş birliğini üstün gelenler üzerinden değil ezilenler üzerinden ele almıştır. Bundan dolayı Marx’ın sınıf bilinci etrafında değerlendirdiği dayanışma düşüncesini sosyal sermaye yaklaşımına ilerleyen yolda katkısı olmaktadır.
Bourdieu	Marksizm teorisinin sosyal sermayeye katkısı asıl olarak Bourdieu üzerinden olmuştur. Bourdieu’nün sınıf yarışı içinde olan bireyi merkeze alan sosyal sermaye anlayışının ve sermayedar sınıfın ekonomik sermayesinin kesintisizliğini garanti altına alan bir araç olarak değerlendirmesinin arka planını oluşturmaktadır.
Emile Durkheim	Feodal dünyanın inorganik dayanışmasından kapitalizmin organik iş birliğine geçişi inceleyerek insan ilişkilerinin dönüşen doğasına baskılı bir söyleyiş yapmıştır. Bilinen ilişkiler bağından çıkan insanların uzaklaşan bir ilişkiler dünyasına geçişini ifade etmiştir.
Field	Putnam’ın sosyal sermaye kuramının, Durkheimci iş birlikçi görüşüyle seçkin benzerlikler gösterdiği tespitini yapmıştır. Durkheim’in insan ilişkilerinin değişen doğasına yaptığı baskılı bir söyleyiş ile sosyal sermaye teorisyenlerinin sosyal yapıyı tahlillerinde bir ölçüt olmakta inorganik ve organik dayanışmanın birbirlerinin seçenekleri olarak değil birbirlerini tamamlayan ilkeler sosyal kalkınmayı sağlayacak ilkeler olarak değerlendirilmesine zemin hazırlamıştır.
Ferdinand Tönnies	Fukayama Tönnies’in ifadesi ile anayasal yapının temsil ettiği Amerikan uygarlığının toplumu, yanında ülkenin dinî ve kültürel orijinlerinden yayılarak topluluk oluşturan, eşit miktarda kalıcı bir komünal toplum geleneğinde var olması ve bu bireyci ve komünalci yatkinlıkların etkileşimi Amerikan demokrasisi ve ekonomisinin başarısını sürüklediğini ileri sürmüştür.
Charles H. Cooley	Toplumsal grupları ilişki şekillerine göre birincil toplumsal gruplar ve ikincil toplumsal gruplar olarak yaptığı sınıflandırmanın sosyal sermayenin kaynakları ve çeşitleri üzerine geliştirilen tutumların başlıca dayanaklarından biri olmaktadır. Kamusal ve kamusal olmayan toplumsal gruplar diye de isimlendirilebilecek bu ayrım sosyal sermayenin farklı gruplarında farklı biçimlerde geliştiğini gösteren görüşlerin merkezinde yer alır. Bundan dolayı birincil toplumsal gruplar aile, arkadaşlık, gibi eylemler üzerinde töre, din, gelenek ve göreneklerin daha dinamik olduğu gruplardır ve sosyal sermayenin bir kaynağı da bu gruplardır. İkincil toplumsal

	gruplar ise dernekler, vakıflar, özel veya resmi kurum ve kuruluşlar gibi yasaların tüzük, yönetmelik, bildiri ve sözleşmelerin, ilişki ve eylemleri belirlediği gruplar olmakta ve sosyal sermayenin diğer bir cinside bu gruplarda ortaya çıkmaktadır.
Max Weber	Statü gruplarının ögesi olarak görülen ortak yaşam modeline olan vurgusunun yanı sıra otorite düşüncesinde de bu endişe görünmektedir. Benzerlik gösteren yaklaşımları Kalvenizm ve Kapitalizmin gelişmesi arasında ilişki kuran Weber'in "Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu" adlı yapıtı, kültürel değerlerle ekonomik gelişme arasında köprü kurarak, sosyal sermaye yaklaşımının öncülüğünü yapmaktadır. Weber'in yapıtının sosyal sermayenin tanımlanmasına zemin hazırlayan şu ilkeleri içerdiği saptanmıştır. İlki; ekonomik olmayan çevrelerin bir kişisel birliktelik ağı olduğu, ikincisi; sosyal ağların işleyişi ekonomik işleyişi besledikleri için gelişimi sağlayıcı ekonomik sonuçlar hazırlayacak şekilde bilginin ve güvenin dolaşımını mümkün kıldığı husus olmaktadır. Weber yapıtında doğrudan doğruya sosyal sermaye kavramını kullanmamış fakat sosyal ağların girişimci faaliyetlerin şekillenmesini etkileyen bu suretle de belli bir alandaki ekonomik gelişmeyi kolaylaştıran bir araç olduğunu ifade etmiştir. Burada önemli olan mevzu konu ile ilgilenen araştırmacıların çoğu gibi Weber'de yapıtında sosyal ilişki ağlarının olası sonuçlarını temel olarak yalnızca ekonomik faaliyetler açısından değerlendirmiş, diğer alanlardaki etkileri üzerinde durmamıştır.

Kaynak: Şan ve Şimşek, 2011: 90-96

Yukarıda belli ettiğimiz yaklaşımlar sosyal sermayenin ilgi alanını oluşturan insanlar arasındaki ilişkilerin niteliğini ve onların paydaş değerlerle olan ilişkisiyle alakalı sorunların klasik sosyolojik teorinin her tarafına yayıldığını göstermektedir.

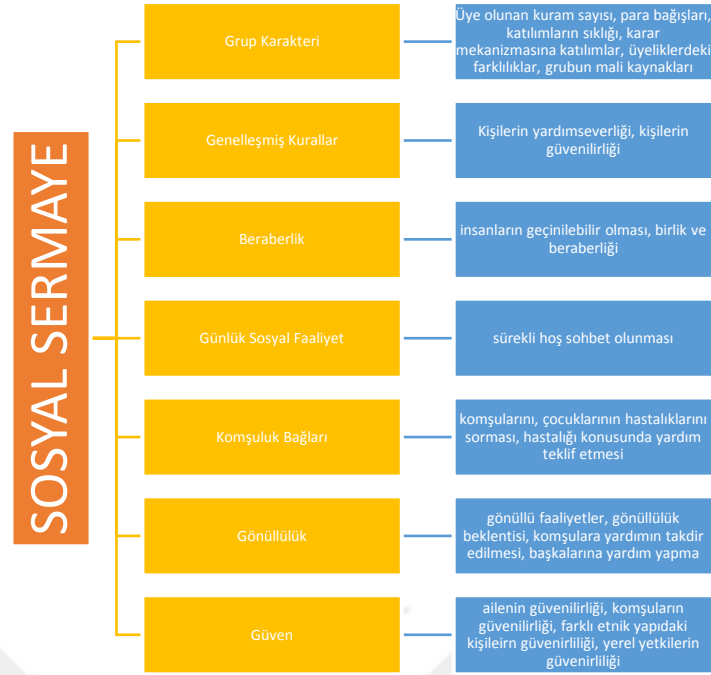
Sosyal sermaye teriminin bilinen ilk kullanımı Lyda Judsen Hanifan'a aittir. Amerikalı reformist eğitimci Hanifan, 1916 yılında yaptığı "The Rural School Community Center" adlı çalışmasında sermayenin ekonomik boyutu dışında kalan ancak ona katkı sağlayan toplumsal birlik ve bütünlüğü oluşturan bireyler ve aileler arasında, insanların günlük hayatlarıyla ilgili iyi niyet, dostluk, yakınlık ve sosyal birtakım muhabbetlerin varlığına dikkat çekmek için sosyal sermaye terimini geliştirmiştir. Hanifan'ın 1916 tarihli bu çalışmasındaki ilk kullanımından sonra terime literatürde uzun süre karşılaşılmamıştır. Kavramın ikinci defa meydana çıkışı kırk yıl sonra 1956'da J.Seeley, A.Sim ve E. Loosely'nin eyalet başkanlarının yükselmesinde sosyal sermaye kavramının önemli olmasına değindikleri belirlenmiştir. Putnam sosyal sermaye teriminin bugünkü anlamında ilk kullanımını Jane Jacobs'ın 1961 tarihli bir çalışmasında olduğunu söyler. Jacobs çalışmasında kentlerdeki komşuluk ilişkilerinin güven, iş birliği ve karma eylemin tabanını oluşturduğuna belirtmek üzere sosyal sermaye kavramını kullanmıştır. Jacobs

alışmasında kentlerdeki komşulukların var olan sosyal ilişkilerinin kamu güvenliğini körükleyen bir sosyal sermaye şeklini teşkil ettiğini ileri sürer. Sosyolog Ivan Light’da bir çalışmasında, sosyal sermaye kavramını 1970’lerde şehirlerin dışında kalan mahallelerin ekonomik gelişmesinin sorunlarını tahlil etmek için kullanılmıştır. Coleman ise sosyal sermaye kavramını literatüre sokan ilk kişinin iktisatçı Glenn Loury olduğunu öne sürmektedir. Loury, 1977’de kitaplaştırdığı ‘A Dynamic Theory of Racial Income Differences’ adlı çalışmasında Amerika’daki farklı ırksal kesitlere mensup kişiler arasındaki gelir farklılıklarının belirleyicilerini incelemiş ve bu farklılıkların altında sosyal sermayenin olduğunu gözlemlemiştir. Sosyal sermaye kavramının iyice incelenip anlaşılması, ilk kurumsal sosyolojik analizi Pierre Bourdieu’ya aittir. Sosyal sermaye kavramının kurucularından biri olarak kabul edilen Bourdieu, ‘Distinction’ isimli yapıtında kültürel farklılıkların nasıl oluştuğunu, yerleştğini ve toplumsal tabakalaşma ile ilişkisini açıklama amacı çerçevesinde sermaye üzerinde duran ekonomik sermayenin yanına ekonomik olmayan sermaye sınıfları olarak kültürel sermaye ve simgesel sermaye kavramlarını ekleyerek sosyal sermayeyi de bu anlamda tahlil etmiştir. Sosyal farklılaşmayı destekleyen toplumsal ilişkilerin ve ağların büyüklüğü konusunda ele aldığı sosyal sermayenin var oluşunun ve etkinliğinin sosyal gruplardaki üyeliğe bağı olduğunu belirtmiştir. Bu alanda ailenin önemli bir örnek olduğuna, aile ilişkilerinin gayri biçimsel sermaye çevriminin ortasında yer aldığını belli etmiştir. Kısaca söyleyebiliriz ki sosyal sermaye kavramının bugün ki anlamıyla ilk kullanan, sosyal sermayeyi nitelikli bir grup aracılığıyla birlikte bulundukları kişilere karşı karşılaşma içindeyken kullandıkları bir kaynak olma boyutuna vurgu yapan Bourdieu olmuştur. Kavramı geliştiren ve sosyal bilimlerin gündemine etkin bir şekilde girmesini sağlayan sosyal sermayenin göreceli olarak dezavantajlı olanlara da bir kaynak ortaya çıkardığını saptayan Coleman olmuştur. Kavrama bugünkü popülerliğini kazandıranların ise kavramı daha da büyütürken toplumsal seviyede işleyen bir kaynak olarak bilinir kılan, kavrama kamusal kapsamı katan Putnam’ın ve kalkınmada güven unsurunu merkez alan çalışmalarıyla sosyal sermayeye katkıda bulunan Fukuyama’nın olduğunu söylemek mümkündür. Kavram ile ilgili literatürün gelişim göstermesinde Dünya Bankası ve OECD gibi kalkınma projelerinin temel aktörlerinden olan global ölçekteki kurumsal yapıların, onların dayanak olduğu araştırmacıların görevini de söylemek gerekmektedir (Şan ve Şimşek, 2011: 90-96).

1.3.1.Sosyal Sermayenin Tanımı

Sosyal sermaye kelimesi ile çok sayıda tanımlamalar vardır. Putnam'ın anlatımına göre sosyal sermaye, güven, sosyal normlar ve sosyal ağlar gibi sosyal organizasyon araçlarıyla toplumun kazançlarını çağdaştırmaktır. Sosyal sermaye güvene dayalı olarak birlik ve beraberlik oluşturma, kural ve ağlar bağlantısıyla birçok kişileri ya da nesneleri içine alarak bulundurmaktadır. Dünya Bankası sosyal sermayeyi “kurumlarla ağlar ve sosyal normlarla toplumun sosyal etkileşimin nitelik ve nicelik olarak biçimlenmesi” şeklinde açıklamaktadır. Buna ek olarak sosyal sermayenin kurumsal şekilde çoğalamayacağı sadece toplumu birlikte tutmada önem arz ettiğini belirtmiştir. Fukuyama'nın tanımı ise sosyal sermaye iki ya da ikiden çok kişi arasındaki iş bağlarına destek olan mecburi ve resmi olmayan bir kurallar bütünüdür. Putnam'ın tanımına göre sosyal sermayenin türlerinden olan sosyal bağlar, sosyal kurallar ve güvenin kişilerin paydaş hedef belirlemede ve paydaş işlere katılmasında etkin rol almaktadır. Bu anlamlara bakıldığında sosyal sermaye güvenirlilik, kıymet, ağlar, beraberlik ve grup üyeliği, sosyal kurallar ve paydaş işler şeklinde tanımlandığı görülmektedir. Sosyal sermayenin özünü; birlikte olan aileler, sivil toplum örgütleri, işletmeler, kamusal alan, etnik ve başka sosyal gruplar olarak betimleyebiliriz. Söz konusu sosyal grup olarak betimlediğimiz varlıklar aileden başlayarak vatandaşlara, halka kadar uzanmaktadır. (Bilgin ve Kaynak, 2008: 30-32).

Sosyal sermaye kavramı “en az iki kişi arasında, güvene dayalı bir şekilde kurulabilen iletişim imkânı, toplumu oluşturan fertler, sivil toplum örgütleri ve kamu kurumları arasındaki koordinasyon faaliyetlerini kolaylaştırarak toplumun üretkenliğini artıran sosyal güven, sosyal normlar ve sosyal ilişkiler” şeklinde tanımlayabiliriz. Sosyal sermaye kavramı için toplumda “milli birlik” olgusu oldukça önem taşımaktadır. Komşuluk ilişkileri, ailevi bağlar, sosyal ilişkilerin yüksek olması ve beşerî ilişkilerin yoğun olduğu grupların, bireylerin topluma olan güven unsurunun sağlamlığı bölgedeki sosyal sermaye seviyesinde pozitif duruma neden olmaktadır. Toplumda hukukun adaletli olması bireylerin hükümete güven duymaları, yaşadıkları bölgede kendilerini ait hissetmeleri sosyal ilişkileri oldukça çok etkilemektedir (Karagül ve Masca, 2005: 38-39).

Şekil 1. Sosyal Sermayenin Unsurları (Bilgin ve Kaynak, 2008: 30-32)

Sosyal sermaye tanımını Bourdieu bireysel olarak açıklarken Putnam ise karma bir tür olarak isimlendirmiştir. Putnam'ın sosyal sermayeyi toplumsal seviyede bir ifade biçimi algıladığı ve Norris'in "Benim sosyal sermayem olamaz ama toplumun olabilir." Diyerek sosyal sermaye kavramını, Bourdieu insanların toplumdaki belli düzeylere gelmesinde bu seviyelere ulaşırken hedef aldığı kaynakları harekete geçirdiğini belirleme konusunda sosyal sermayeyi araştırmıştır. Bourdieu sosyal sermaye kavramını kişilerin veya grupların köklü bir birliktelik ağına, az veya çok belli oranda kurumsal bir yapıyı müşterek tanışarak ortaya koyduğu gerçek veya potansiyel kaynakların tamamı olarak tanımlanmıştır. Bourdieu için sosyal sermaye kavramı özel boyutları olan bir ifadedir. Bu nedenle toplumlar fazla sayıda ve birbirinden başka bölümlerden meydana gelmektedir. Böylece toplum tarafından başka alanları kaynak alan sosyal sermaye farklı kişiler tarafından başka alanlara taşınır. Bourdieu sermaye kavramını üç farklı biçimde anlatmaktadır. İlki, insanların ekonomik gücünün düzeyini belirten ekonomik sermaye, ikinci kavram; kişinin çevresi, sahip olduğu kültür ve aldığı eğitim, kültürel sermaye, üçüncü kavram; insanların herhangi bir işin yapılması için hareket göstermesi ve verimli bağlantı ağlarının miktarı ile kavramlaştırdığı sosyal sermayedir. Bourdieu'ya göre sosyal sermaye kişinin elinde bulundurduğu bağların becerilerinin onun hayatındaki şartlarını yükseltebilmelidir. Putnam'ın sosyal sermaye kavramı toplumsal seviyede

sahip olduğu açıklama gücüne, sosyal sermaye bireycil seviyede sahip değildir. Bundan dolayı eleştirilere olanak sağlamıştır. Bourdieu sosyal sermaye kavramını kişilerin sosyal ilişkilerde bulunmaya güdüleyen baş faktörlerden birisi olarak ele almaktadır. Bu kapsamda Bourdieu grup faaliyetleri, gruplardaki birey sayıları vb. gibi durumların kişilerde ortaya çıkardığı yararları yoğunlaşarak bunları sağlayan kaynakların ne oluşturduğu üzerinde durmuş ve bu kaynaklar yardımı ile toplumsallaşmayı tartışmıştır. Bireysel düzeyde kısacası mikro düzeyde sosyal sermaye insanların birlikte iş yapması, siyasal öncelikleri, komşuları ile bağları, insanlara olan güveni, diğer insanlara yardım etme konusundaki duyarlılığı kapsamaktadır. Geçmiş senelerde bireyci düzeyde sosyal sermaye kavramı ile insan sağlığı arasındaki bağları kapsayan incelemeler yapılmıştır. Buna bağlı olarak OECD ülkelerinde küçük düzeyde 2001 yılında, sağlıklı hissetme ve sosyal sermaye üzerine bir çalışma yapılmıştır. Yeniden bu çalışmaya benzeyen bir araştırmada mikro düzeyde sosyal sermaye izleri ile sağlık tedbirleri ve mutlu olmak arasında bir bağ olduğuna yönelik çalışmalar vardır. Örnek olarak insanlar arası güçlü toplumsal ilişkiler ile alt düzeyde ölüm miktarları; üst seviyede sosyal faaliyetlere katılma ile daha düzgün ruhsal ve akıl sağlığı arasında olan ilişkiler araştırılmıştır. Aile ve arkadaşlık bağları yerel toplumsal aktivitelere katılım, arkadaşlara ve ortamda bulunan insanlara yardım etme, var olduğu topluma güvenme, faaliyetlere katılım genel sağlık seviyesini olumlu kılmaktadır. Sosyal sermaye mikro düzeyde insanların güven seviyesini üst düzeye çıkmasına sebep olmuştur. Bu durum insanların ve toplumların girişimcilik rolünün gelişmişlik göstermesine destek sağlayacaktır. Sosyal sermaye kavramı, toplumların biçimlenmesinde ve önemli bir yapıda bulunmasından ötürü bireysel düzey ile birbiri için gerekli iki tamamlayıcı ögedir (Bilgin ve Kaynak, 2008: 30-32).

1.3.2. Sosyal Sermayenin Türleri

Sosyal sermaye kavramına temelde tek boyut gibi bakılsa da işleyişte ve uygulamada fazla çeşitli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bundan ötürü çeşitlerin hepsi sosyal sermaye tanımına bir değer katmakta ve bütün olgular yalnız başına sosyal sermaye kavramını anlatmamaktadır. Bu anlaşılama durumundan dolayı sosyal sermaye kavramının türlerinin ortaya konulması gerekliliği benimsenmiştir. Bu nedenle çoğu farklı tanımlamada sosyal sermaye kavramının boyutlarını incelerken sosyal sermayenin kendisiymiş gibi ele alınması yanlışına

yığıldığı gözlemlenmektedir. Sosyal sermaye kavramının türleri hakkında da yazılmış tüm yapıtlarda birden fazla düşünce ayrılığı yaşanmıştır. Sosyal sermaye türleri şu şekilde sıralanmaktadır (Abdioğlu ve Yavuz, 2013: 33-36).

1.3.2.1. Dayanışmacı Sosyal Sermaye

Belli bir yörede yaşayan birliktelikleri kuvvetli olan aile, arkadaşlık, komşuluk çerçevesinin meydana getirdiği, karşılıklı bir güven esasına dayalı paydaş kuralları ile belirli, ilişkilerin ortaya çıkardığı yeni bir güce dayanışmacı sosyal sermaye denir. Dayanışmacı sosyal sermaye aynı grupların içerisinde oluşmaktadır. Bu gruplarda yakınlık bağı olmakta ve çevrede karşılıklı iletişim kurmakta, bu bireyler topluluk bağına sahip çıkmaktadır. Bu topluluklar tarafından ortaya çıkan paydaş fayda olarak öne çıkan dayanışmacı sosyal sermaye kavramı topluluk grupları tarafından ortaya çıkarsa belli bir grubun yararına olmuş demektir. Dayanışmacı sosyal sermaye kavramı grup üyeleri arasında birlikte yapılan çalışmalarda, eğitimlerde başarı oranları artırmakta ve iş ortamlarında bireylerin görevlerini kötüye kullanma davranışlarını azaltma gibi kurumsal alanlarla da ilişkilendirilmektedir. Topluluk gruplarında ortaya çıkan dayanışmacı ilişkiler ile grup içi anlaşmayı, paydaş düşünceleri, birlikte öğrenme gibi durumları kolaylaştırması güven, birlikte faaliyet oluşturma gibi olanak sağlayan bir yapı konumunu oluşturmaktadır. Genellikle siyasal belirsizlik, makro çapta olan eşitsizlik, yasaklayıcı durumların bulunduğu kurumsal yapılarda, dayanışmacı sosyal sermaye bu problemlerin ortadan kalkmasına yardımcı olmaktadır. Dayanışmacı sosyal sermayenin negatif tarafları da vardır. Negatif yön grup içi bireylerin başka kişilerle iş birliği kurmasını sağlamaktadır. Dayanışmacı sosyal sermayede örgütlü suçlu olarak bilinen mafya, çeteler vb. sosyal grupların negatif yönlerine örnek verilir. Türkiye’de yaşam standartlarını ölçmek için 2006 yılında Avrupa Birliği Komisyonu için bir rapor yayınlanmıştır. Bu rapor sonucunda Türk halkı için en iyi dayanışmacı ortam hane olarak belirlenmiştir (Kangal, 2013: 39).

Dayanışmacı sosyal sermaye için toplumda belli bir grup içerisinde ilişkilerin fazla olması grup ya da topluluktaki insanların kendi yaşam alanlarını kısıtlıyor anlamına gelmesidir. Fakat buna rağmen insanların grup ilişkilerinin iyi olması insanların kendilerini daha güvende hissedip bir koruma güdüsüne sahip olmalarıdır. Sosyal ilişkilerin bu denli olmasının olumsuz yanı ise bireylerin toplumda kötü niyetli olup farklı gruplara katılıp terör örgütlerine katılmalarına sebep olabilmektedir. Bu

bağlamda toplumda bu derece gruplara katılan bireylerin grup dışında düşmanca tavır sergilemelerine yol açabilmektedir (Ağcasulu, 2017: 124).

1.3.2.2. Köprü Kuran Sosyal Sermaye

Belirli bir yörede hayat süren bireylerin o yöre dışında yaşayan başka bireylerle ya da gruplarla birlikte iletişim halinde olmaları durumuna köprü kuran sosyal sermaye kavramı denir. Köprü kuran sosyal sermaye sayesinde gruplar arasında kazanımlara neden olmaktadır. Bu sosyal sermaye yöre dışında bireyleri bağlar ve yeni olanaklar incelemeyi sağlayan önemli bir oluşumdur. Bu durum bilgiye daha kolay erişim sağlayacak kaynakların önünü açmaktadır. Farklı bölgeden gelen kültürlerin bir araya gelmesi belirli üretim bölgelerinde inovasyonu artırarak yörenin gelişmişlik düzeyinin artmasına da olanak tanımıştır. Köprü kuran sosyal sermaye ve dayanışmacı sosyal sermaye bu anlamda birbirinin tamamlayıcısı durumundadır. Bu kapsamda yerel kalkınmada her iki türe de ihtiyaç vardır. Gruplar kendi aralarında bir iletişim halinde olması durumunda sınırları belli bir düzeyde ekonomik araştırmada kalacaktır bu durum dinamik kaynak dağılımını engellemektedir (Kangal, 2013: 39).

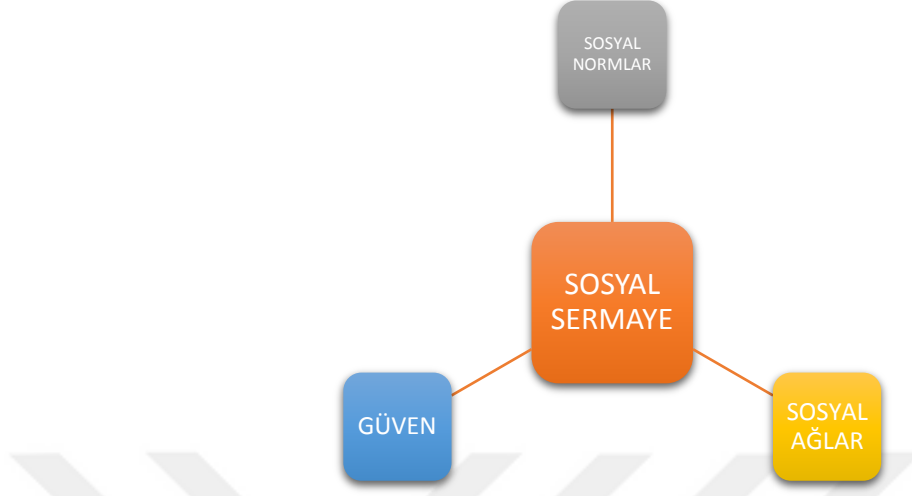
1.3.2.3. Birleştirici Sosyal Sermaye

Bu kavram Woolcook tarafından ortaya atılmış ve yazına geçmiştir. Woolcook'un tanımına göre birleştirici sosyal sermaye kavramı sosyal sınıfın bulunduğu farklı statülerde olan insanlar arasındaki bağlardır. Güçlü ve belli bir statüye sahip olan insanlarla bu vasıflara sahip olmayan bireyleri bir araya getirir. Dayanışmacı sosyal sermaye ve köprü kuran sosyal sermaye çeşitleri ile karşılaştırıldığında bireyleri kendi sosyal sınıf ve çevrelerinin dışında, resmî kurumlardan, gruplardan edinilen bilgilerin geliştirilmesi yolunu açmaktadır. Bu sosyal sermaye türünde alt-üst sınıf ayrımı arasında oluşan grupların ilişki ağından bahsedebiliriz. Bu durum grup içindeki bireylerin ailevi, yöresel, dini ya da kendi kurallarını kapsamayarak farklı ortamlarda bireyler arası güven bağının oluşuma katkı sağlayacaktır. Birleştirici sosyal sermaye gruplar arasında bireylerin karşılıklı tamamlayıcı olmaları ile ilgilidir (Kangal, 2013: 39).

1.3.3. Sosyal Sermayenin Bileşenleri

Temelde sosyal sermaye normlar, güven ve sosyal ağlar olmak üzere başlıca üç boyutu ile açıklanmaktadır. Bu kapsamda sosyal sermayeyi bir toplumun üretici olması ve sağlam bir sosyal yapıya kavuşmasını sağlayan normlar, sosyal ağlar ve

insanlar arası güven olarak tanımlamak mümkündür (Abdioğlu ve Yavuz, 2013: 33-36).

Şekil 2. Sosyal Sermayenin Temel Bileşenleri (Vergil ve Bahtiyar, 2017: 675)

1.3.3.1.Sosyal Normlar

Toplum kuralları ve insanlar tarafından sağlanan ahlaki yargılar bireyleri sosyal normlara götüren etkileyici bir yoldur. Bu verimli uygulanan güç toplum için önem arz etmektedir. Toplum kurallarına dayanan bu önem sosyal sermayeye dokunan öğelerden biri haline gelmektedir. Sosyal sermayenin öğelerinden sosyal normlar bireylerin kendi menfaatlerinden vazgeçmeyi öngörerek kamu yararı gözetmeyi gerektirmesi toplumdaki bağları kuvvetlendirecektir. Kurallar toplum için önem arz eden güven ve karşılıklı hissiyatının aracı görevini de görmektedir. Normlar toplum tarafından ortak davranış olarak kabul edildiği için başlıca önemli kuralların ilerideki tutumlarını gösterecektir. Bu durum ilerideki karışık durumu yok edecek ve güven hissiyatının öne geçmesini sağlayacaktır. Yazın tarihinde normlara önem verilmesi Putnam tarafından şuna hâkim olunmuştur. Normlar vesilesiyle toplum kurallara uymak zorunda olacaktır. Bu durum sosyal sermayenin önemini vurgulayacaktır. Coleman, normlar ve güven vesilesiyle sosyal sermayenin öneminin arttığını belirtmiştir (Abdioğlu, Yavuz, 2013: 33). Normlar toplum ilişkilerine yol gösterirken etkili kurallar kısıtlamalarla sosyal refahı artırmaktadır. Toplumda onaylanmış kurallar üretim maliyetlerini azaltmaktadır. Kurallar toplumda sosyal sermayenin çoğaltılmasını, yürütülmesini ve etkileyici olmasını sağlamaktadır.

Toplumda normların işleyiş biçimi bölgede yaşayan insanlara ödül ya da ceza verme biçiminde şekillenmektedir (Tekin, 2019: 141-148).

1.3.3.2. Sosyal Güven

Sosyal sermayenin önemli bileşenlerinden olan güven kavramını Coleman, Putnam ve Bourdieu'da belirtmiştir. Sosyal sermayenin önemli bir ögesi olan güven kavramı bireyler ve grup ilişkileri için sosyal sermayenin olması gereken unsurlarıdır. Fukuyama ve Uslaner'de güveni sosyal sermayenin başlıca ilk ögesi olduğunu söylemiş ve güven kavramının sosyal sermayenin bizzat kendisi olduğunu anlatmıştır. Güven algısı toplumda aynı zamanda sözleşmelerden doğan boşluğu tamamlamaktadır. Sürdürülebilir bir toplumsal yaşamı ilerletmek için belli kararlarla düzenlenmiş güvenilir sistemlere ihtiyaç olmaktadır. Bu durum toplum için düzenlenen kararların yalnız başına yeterli olmadığından dolayı üst düzey maliyet içermektedir. Güven unsuru bütün birey ve grupları ilgilendiren toplum için faydalıdır ve insanları içten gelerek bir iş yapmalarına iten ve toplumun güven unsuruna karşı olumlu yaklaşmasını sağlamaktadır. Güvenin oluşamaması ise sosyal sermaye bakımından bağlamın fakirleşmesine toplumun enerjisinin düşmesine ve olumsuz çalışmasına sebep olmaktadır. Güvenin düşük olduğu bir toplumda ise ekonomik işlemlerin ücretleri oranlı şekilde artmakta ve işlemlerin kalıplaşarak geniş alanlara açılması zor olmakta bu durumda sermaye piyasalarının gelişmesini ve mali kuruluşların etkin işleyişinin engellemektedir. Güven kavramının toplumda gruplar ve bireyler arasında nasıl gelişeceği yine toplumun kuralları tarafından ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı güven kavramı için grup ilişkileri ne kadar bağlayıcı ise o kadar yüksek oranda bir güven oluşacaktır. Bireylerin eğitim düzeyleri, kültürel yaşantıları, sosyal hayatları hangi düzeyde birbirleri ile aynı ise güven düzeyi bu bireyler arasında oluşan gruplarda yüksek olacaktır. Toplumlarda bireyler kendi çevrelerinde sağlıklı bir sosyal bağ oluşturursa da güven düzeyi üst seviyede oluşur ve bireyler kendini sosyal ortamda ne kadar rahat hissederse yine güven düzeyi grup ilişkilerinde oldukça fazla olmaktadır. Gruplarda bireylerin, kültürel yaşantıları, eğitim seviyeleri, sosyal çevreleri vb. durumları değişiklik veya farklılık gösterirse ortamdaki güven düzeyi düşecektir. Çağa uygun yaşamla birlikte insanlarda toplumsal güven zamanla azalma göstermektedir. Bu durum sosyal güveni azaltmakta ve bireyin kendi güven duygusunda da azalmasına sebep olmaktadır (Abdioğlu, Yavuz, 2013). Toplumda sosyal birliktelikler için güven unsuru oldukça önem arz etmektedir.

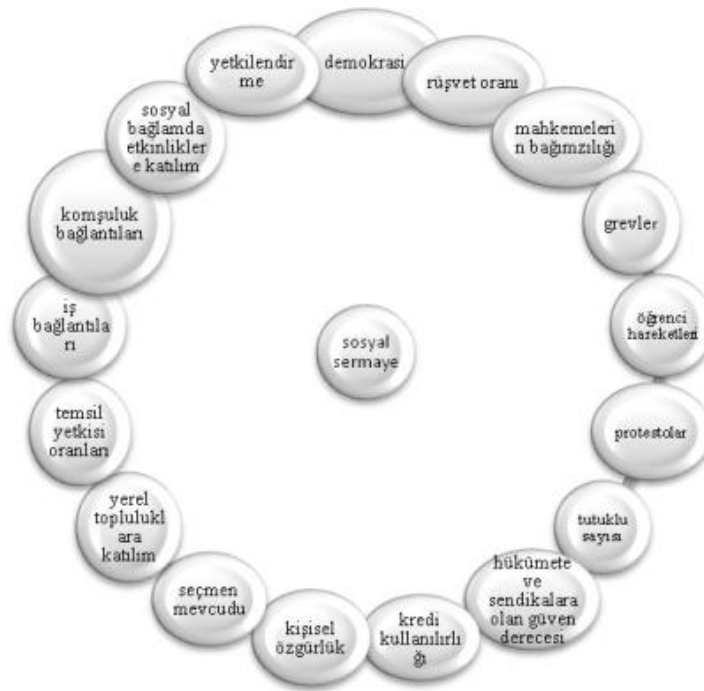
Bireyler ve gruplar için güven algısı toplum ilişkilerinin sosyal açıdan yazılı olmadan anlaşma yapmalarına vesile olabilmektedir. OECD'nin tanımına göre güven unsuru üç şekilde açıklanabilir. Birincisi; çok yakın ilişki içinde olanlar arasında bulunan ilişkidir. Örneğin; aile, arkadaşlar, komşular), ikincisi: Yabancı insanlar arasında oluşan güven unsuru, Üçüncüsü ise; Kamu ve özel sektör içerisinde oluşan gruplar ve insanlar arasındaki oluşan güvendir. Sosyal sermaye kavramı için yapılan polemiklerin birçoğu temelinde güven unsuru içinde oluşmaktadır (Tekin, 2019: 141-148).

1.3.3.3. Sosyal Ağlar

İnsanlar ve gruplar arasındaki bağlara sosyal sermayenin bir diğer ögesi olan sosyal ağlar eklenmektedir. Bourdieu ve Coleman kendi tanımlarıyla sosyal bağların önemli olduğunu vurgulamışlardır. Coleman sosyal sermaye kavramını insanların ve grupların ilişkilerinde var olan bir başka değişle sosyal sermaye sosyal ağlara katılımın karmaşık bir neticesi olarak meydana gelmiştir. Bourdieu sosyal ağları sosyal sermaye ile bağdaştırmayıp sosyal sermayeye ek sosyal ağların bireyler ve gruplar arasında istenerek ulaşılan bir durum olduğunu anlatmaktadır. Putnam'da sosyal sermayenin önemli bir ögesi olan sosyal ağlara önem vermiştir. Putnam sosyal ağları genelleştirilmiş ortaklığı kolaylaştıracak ve ortak güveni güçleştirecektir. Bundan dolayı başarılı ağ yapılarında iş birliği ve iletişim kolaylaşacak ve bireylerin karmaşık hareketlerde bulunma durumunu artıracaktır. Putnam'a göre toplumdaki bağların tükenmesi hâlinde toplumun sosyal sermaye düzeyinde de bir azalma olacaktır. Sosyal ağlar yalnızca bireyler ve grupların birbirleri ile tanışıklıklardan oluşan bir şey değildir ve toplumda çoğu bireyi tanımakta sosyal ağlar içerisine girmektedir. Ağ üyeliği daha etken bir özelliktir ve bir miktar zaman, kuvvet ve psikoloji yatırımı taşımakta, güçlü bir iletişim potansiyeli içermektedir. Bu durum sosyal sermayenin önemli bir ögesi olarak ortaya çıkmaktadır. Heidegger'in toplumları ve birlikleri çevreleyen kaynaklar veya sosyal birliktelik ağı ve bu ağlardaki bağların vasıfları olarak isimlendirdiği ağları, Fukuyama alışılmış piyasa işlemleri nedeniyle şart olanları ötesine geçen gayri resmi kuralları ve değerleri paylaşan bireysel aktörlerden oluşan bir kesit olarak vasıflandırmaktadır (Abdioğlu ve Yavuz, 2013: 33-36).

1.3.4. Sosyal Sermayenin Ölçülmesi

Sosyal sermaye toplumun sosyal kaynaklarını kullanarak bunları kazanç sayabilen bir olgudur. Sosyal sermayenin ölçülmesi bileşenlerine bağlı olarak da yapılabilmektedir. Sosyal sermaye ölçülmesi ile ilgili birçok tanım bulunmaktadır. Putnam bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmada sosyal sermayeyi anket yöntemi kullanarak değişkenleri belirlemiştir. Bu değişkenler yerel organizasyonlara katılım, organizasyonlara katılan birey sayıları, yıllık ortalama katılan birey sayıları güvenin ölçümünü göstermektedir. Putnam'a göre sosyal sermayenin ölçülmesi 3 temel belirtkenin olduğunu anlatmıştır. Üç belirtkeni; sosyal güven, sosyal ağ, ve sosyal bağlılık olarak açıklamaktadır. Bu belirtkenlerin paydaş olarak bir sonuç göstereceğini anlatmaktadır. Yapılan çalışmalara göre dünya değerler anketinde bulunan veriler sosyal sermayenin ölçülmesinde kullanılmaktadır. Field ise sosyal sermaye ölçümünü farklı şekilde Amerika modeli ölçümlere bağlı olacağını anlatmıştır. Ekonomik kalkınmada sosyal sermayenin ölçüsü için gerekli olan belirtkenler, sosyal güven, sosyal normlar ve kurumlar, dernekler, örgütler olarak belirlenmiştir. Sosyal sermayenin makro düzeyde ölçülmesi için pozitif ve negatif ölçütleri vardır. Pozitif ölçütleri; insan hakları, basın özgürlüğü, mülkiyet haklarının korunması, mahkemelerin bağımsız oluşudur. Negatif ölçütleri ise, yolsuzluk, politik istikrarsızlık, suç ve şiddet oranları gibi (Büyükelikmen, 2015: 45-52).

Şekil 3. Sosyal Sermaye Bileşenleri (Yüksel, 2013: 33)

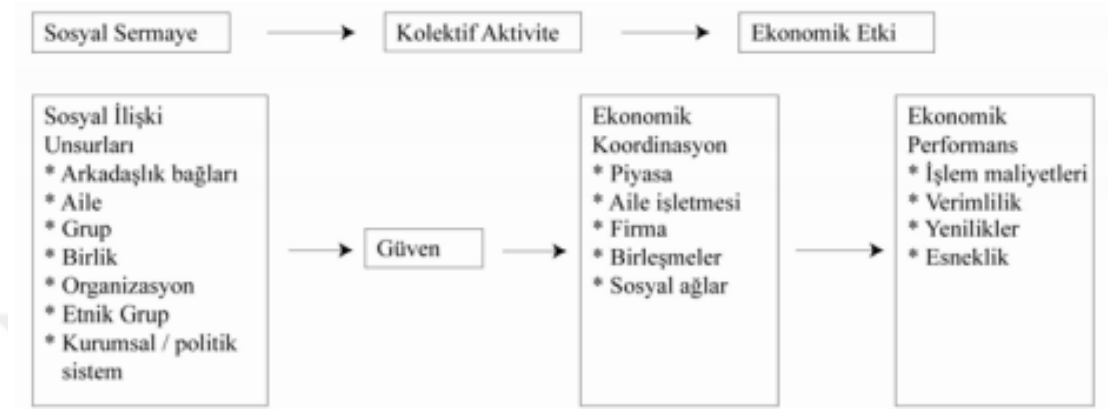
Sosyal sermaye düzeyinin belirlenmesi birçok etkene bağılı olarak değişkenlik göstermektedir. Sosyal sermaye kavramının toplumda güvene, eşitliğe, bireylerin sosyal ilişkilerine, ülkelerin var olan demokrasi gücü gibi bileşenleri Şekil.3'te de görüldüğü üzere Dünya Bankası sosyal sermayenin bileşenleri olarak vermektedir. Sosyal sermaye toplumun sosyal, kanuni ve siyasi tutumlarına göre de şekil almaktadır (Tutar vd., 2020: 3).

Sosyal sermayenin ölçülmesi ile, sosyal sermayenin soyut kavramsal çerçevesini daha anlamlı hale getirmeye yardımcı olmakta ve toplumda sosyal sermaye seviyesini artırmak için yardımcı olmak adına kolaylık göstermesidir. Sosyal sermaye toplumsal bir kavram olarak boy gösterdiği için ferdî düşünmemek daha iyi olmaktadır. Bu bağlamda sosyal sermaye düzeyinin ölçülmesi için sivil kuruluşlar, faaliyetler veya organizasyonlara katılım, bireylerin güven duyguları bölgede sosyal sermaye düzeyinin ölçülmesi için oldukça önemli hale gelmektedir (Aktan ve Çoban, 2008: 9).

1.3.5.Sosyal Sermaye ve Yerel Ekonomik Kalkınma

Dünya Bankası sosyal sermaye ve ekonomik kalkınma arasında bulunan ilişkiyi “kayıp halka” olarak anlatmaktadır. Sermaye türleri büyümeyi belli düzeyde etkilemektedir. Sosyal sermayede düşünceler bireylerden toplumlara, isteklerden kurallara yol alacak şekilde yeni bir düzene göre şekillenmiştir. Ülkelerin kalkınma seviyeleri o bölgenin gerek coğrafi gerek tarihsel unsurlarının ne kadar fazla olmasıyla ilişkilendirilir. Bu durum geleneksel kalkınma teorisiyle ilişkilendirilirken, modern kalkınma teorilerine göre böyle bir zorunluluk yoktur. Ülkelerin kalkınma düzeyleri modern anlayışta bölgenin coğrafi, tarihsel unsurlarına bağılı olmamaktadır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kalkınamayan ülkelerde doğal kaynaklar, emek, müteşebbis, sermaye gibi üretim faktörlerinde eksiklik söz konusu olmuştur. Eksik olan bu faktörler gelişmiş ülkelere nakledildiğinde gelişmemiş ülkelerin yoksulluktan kurtulması tartışma konusu olmuştur. Kalkınma problemlerinin çözümü için tasarrufların gelişmiş ülkelere aktarılmasıyla ortadan kalkacağı savunulmuştur. Solow'a göre ekonomik bakımdan kalkınma sadece tasarruflarla olmamakta ve hukuk, bürokrasi gibi unsurların yanı sıra aktörler arası güvenin yüksek olmasıyla da ilişkilendirilmektedir. Fukuyama'ya göre sosyal güven toplumların ekonomik seviyesi ve başarısı için oldukça önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra bir ülkede büyük firmaların varlığı o ülkenin güven seviyesinin yüksek

olması ile alakalıdır. Örneğin Amerika, Almanya gibi gelişmiş ülkeler güven seviyesinin yüksek olması ve dünyaca ünlü markaların işletmelerine sahipken, güven düzeyi düşük olan Tayvan, Hong Kong gibi gelişmemiş ülkeler yerel aile firmalarına sahiptir (Seki ve Karataş, 2016: 69). Ekonomik kalkınma ve sosyal sermaye birbiriyle çok fazla ilişki içindedir.

Şekil 4. Sosyal sermaye ve Ekonomik Kalkınmanın İşlevi (Şavkar, 2011: 59)

Sosyal sermaye bileşenleri arasındaki istikrar ve ekonomide piyasa, işletmeler ve sosyal ağlar yardımıyla bir anlaşma içerisinde olması ekonomide işlem maliyetlerini düşürücü, ekonomik verimliliği artırıcı, gerekli yeniliklere ve esnekliklere olanak sağlayarak ekonomik kalkınmada pozitif bir etki yaratmaktadır.

1.3.5.1. Sosyal Sermaye ve Maliyetler

Sosyal sermayenin ekonomik kalkınmada olumlu bir performans göstermesine maliyetlerin azaltıcı bir role sahip olması etki göstermektedir. Sosyal sermaye düzeyinin yüksek olduğu bölgelerde maliyetlerin düşmesi ekonomik büyümeyi etkilemektedir. Bir bölgede sosyal güvenin artması ve toplumun sosyal ağlarının gelişmiş olması sosyal sermaye düzeyinin yüksek olması ile doğrudan bağlantı göstermektedir. Böylelikle toplumda kusurların az seyretmesi maliyetlere düşüş göstermekte ve bu bölüm için harcanan kaynak kullanımının üretim için harcanması yerel kalkınmaya doğrudan olumlu bir etki sağlamaktadır (Karataş ve Seki, 2017: 2). Büyük işletmelerin, banka gibi sektörlerin maliyetleri oldukça yüksek olabilmektedir. Sosyal sermayenin bileşenlerinden olan sosyal güven düzeyi yüksek toplumlarda firmalar arasında güven düzeyi de yüksek seyredecektir. Böylece insanların büyük firmalara güven duyması, arasındaki sosyal ilişkilerin yüksek olması gerekmektedir. Toplumda sosyal güvenin düşük olması küçük firmaların etkinliği artırır. Fakat

güvensizlik duygusu sonucunda firmaların işlem maliyetlerinin yüksek olmasının getirisi bir çeşit vergi olarak kaçınılmaz olmaktadır. Sosyal güven düzeyi yüksek toplumlar bu durumdan muaf kalmaktadır. Maliyetleri düşürmek için bazı faktörler şunlardır; çalışma potansiyelinin yüksek ve etkin olması, sermaye mallarına yatırım yapılması, teknolojik gelişimin doğru oranda seyir göstermesi, girdi fiyatları, ölçek ekonomileri, genel giderlerin yaygınlık göstermesi gibi durumlar ile firmaların maliyetlerindeki yükseklik düşürülebilir (Çalık ve Söylemez, 2018: 711).

1.3.5.2. Sosyal Sermaye ve Verimlilik

İşletmelerin girdi ve çıktıları arasında olumlu bir etkileşimi yakalayabilmek için sosyal sermaye seviyesindeki artış oldukça önemlidir. Bu durum ekonomik büyümeyi de beraberinde getirmektedir. Sosyal sermayenin ekonomi ile yakından ve pozitif bir ilişki içerisinde olması emek verimliliğini artırmaktadır. Bölgelerin toplum ilişkilerinin yüksek olması işletmeler arasında iş birliği, takım çalışması ile sorunların çözümüne hızlı ulaşıp gerekli bilgi alışverişinin yapılması çalışanların iş gücü potansiyelinde artışa sebep olmaktadır (Ekşi, 2009: 85-88). Sosyal sermaye düzeyi yüksek olan ülkelerin üretim faktörlerinin etkin ve verimli kullanılması ekonomik büyümeye yardımcı olmaktadır. Sosyal güvensizlik olan ülkelerde firmalar genellikle aile şirketi üzerine kurulmaktadır. Bu firmaların global seviyede farklı firmalar ile yarışma halinde olmaması ve derin olmayan bir düşünce içerisinde olması ekonomik kalkınma boyutunda ülkeler için gaiplik göstergesi olmaktadır (Karagül ve Masca, 2005: 41).

1.3.5.3. Sosyal Sermaye ve Yenilikler

Sosyal sermaye ve yenilik arasında pozitif bir ilişki vardır. Firmalar arasındaki maliyetlerini düşmesinde yeniliklerin etkisi bulunmaktadır. Yenilik firmalar arasında karşılaşmayı düzenlemektedir. Sosyal sermayenin yüksek olması toplumdaki sosyal bağların güçlü olması bireyler arasında bilgi alışverişinin artmasına, devletin, grupların ve işletmelerin sosyal ağ içerisinde olmasına, teknolojik gelişmeleri takipte kalmasına olanak tanımakta ve beraberinde yeniliği güçlü tutmaktadır. Sosyal sermayenin bir unsuru olan sosyal güven düzeyi toplumda arttıkça bireylerin ve devletin sosyal ilişki içerisinde daha kolay var olması yenilikleri özendirmektedir. Güven unsuru bir toplulukta, bir organizasyonda, bir faaliyette yüksek düzeyde seyrettiğinde yenilik fikir alışverişine daha elverişli konuma gelmektedir. Düşük

sosyal güven düzeyine sahip olan topluluklar yeniliğe daha zor ulaşmakta güçlük çekebilmektedir (Kitapçı, 2017: 122). Sosyal sermaye ve yenilik kavramının birbiriyle ilişkisi toplumun farklı görüş ve durumlara yeni bir açıdan bakması toplumu güvenilir ve sosyal ağları gelişmesine yardımcı olmaktadır. Teknolojinin gelişme göstermesi endüstriyel boyutta sadece belli firmalarla kalmayıp diğer iş kollarında bulunan işletmelerinde yeniliğe ayak uydurması grupların, bireylerin arasında bulunan ilişkilerin anlaşma ve iş birliği içerisinde olmasına yardımcı olup sosyal sermayesinin yükselmesine olanak sağlayacaktır. Sosyal sermayeye yenilik kavramı olumlu bir etki bırakmaktadır (Kılıç ve Koçyiğit, 2017: 117).

1.3.5.4. Sosyal Sermaye ve Yatırımlar

Coleman sosyal sermaye kavramını yatırımlar için etkili bir kaynak olarak görmektedir. Bu duruma göre aile ve toplumdaki gruplar içerisinde ailenin en eski kuşağının ve ailedeki bireylere olan süregelen tutum ve davranışların çocuklara olan eğitim sosyal statü ve dini görüşlere olan yakınlık gibi var olan durum üzerinden sosyal sermaye olgusunu yatırım ile ilişkilendirmektedir. Bireylerin kendinden sonra gelen nesillere aktaracakları sosyal ilişkilerin iyi bir yatırım olduğunu anlatmaktadır (Kapu, 2008: 270). Zak ve Knack sosyal sermayenin unsuru olan sosyal güven seviyesi yüksek olan toplumlarda yatırımların, ekonomik kalkınmanın ve ülkedeki gelir eşitsizliğinin daha eşit olacağını artacağı görüşünü belirtmiştir. Kormendi ve Meguire bir çalışmada Gayri Safi Yurt İçi Hasıla oranındaki yatırım miktarlarında artış olduğunu gözlemlemiştir (Kızılkaya, 2017: 181).

1.3.5.5. Sosyal Sermaye ve Gelir Dağılımı

Bir ülkede gelir dağılımının adaletli olması o ülkenin sosyal sermaye düzeyinin yükselmesine imkân sağlamaktadır. Sosyal güven seviyesine bağlı olarak ülkelerin gelir dağılımının artması ekonomik kalkınmayı olumlu etkileyecektir. Bir toplumun gelir düzeylerinde adaletsizlik olması yapılan kanunsuz işlemler, yolsuzluklar toplumun sosyal güven düzeyini zedeler ve sosyal sermaye düzeyinde gelişme beklenmemektedir (Karagül ve Dündar, 2006: 69). Bir ülkede gelir dağılımında adaletsizlik ülkenin yoksul birey oranını artırır buna bağlı yoksul insanların hayat düzeylerinde gerekli mal ve eşyaya sahip olmaması sosyal ilişkilerde toplumda yoksul insanların daha çok dışlanacağı oldukça aşıkardır. Bununla birlikte yoksulluğun bir

diğer getirisi olarak bireylere olan güvensizlik, suç işleme oranlarında artış ve toplumda yer edinmekte güçlük çekme söz konusu olmaktadır (Akın, 2015: 22).

İKİNCİ BÖLÜM

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE SOSYAL SERMAYE KAVRAMININ GELİŞİMİ

2.1. DÜNYADA SOSYAL SERMAYE

Ekonomik kalkınmayı önemli hale getiren birçok unsur bulunmaktadır. Bunlar; finansal sermaye, insan sermayesi, enflasyon, sosyal sermaye vb. gibi unsurlar olarak sayabiliriz. Dünyada sosyal sermaye ve ekonomik kalkınma ilişkisini makro, meso (orta), mikro açıdan üç boyutta anlatabiliriz. Makro boyutta; dünyada sosyal sermaye için üzerinde durulan en önemli unsur “sosyal güven” olarak açıklanmaktadır. Mikro boyutta ise; dünyada sosyal sermaye, hane halkı ve köy vb. ekonomik birimlerin etkileşmelerini anlatır ve hane halkı araştırmalarına dayalı verilerden yola çıkmaktadır. Bu bağlamda makro çerçevede araştırmalar: Aynı dönemde incelenmiş olan ülke analizlerine göre bu araştırmalarda ülkelerin yurt içi hasıla oranlarındaki artışları ve yatırımları gibi ülkenin ekonomik çalışmaları sosyal sermayenin araştırmasında kullanılan göstergeler ile modelin içinde yer almaktadır. Önemli çalışmalardan bazıları şunlardır;

- ❖ *Knack ve Keefer’in (1997)* yılında yaptığı araştırmasına göre 29 ülkenin ekonomi piyasasında sosyal normlar, sosyal ağlar ve sosyal güven ekonomi ile arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Sosyal güven ve sosyal norm değişkenlerine büyüme ve yatırım denklemlerinde yer verilmiştir. Bu denklem sonucu olarak sosyal sermayedeki güven düzeyi ile arasındaki ilişkinin, güvendedeki 1 birim standart sapmalık değişimin büyüme ve kalkınmayı yarım birim (1/2) oranda standart sapmayı artırdığı ortaya çıkmıştır. Sosyal güvenin ve sosyal normların gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki gelir adaletsizliğinin yeterli ve adil dağılımı o ülkelerin daha güçlü olmasını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte ülkelerin sosyal sermayeye bağlı olan gruplaşmaların ülkelerin büyüme ve yatırım bağıntısında anlamsız olduğu ortaya konmuştur. Bu kapsamda yazarların sosyal sermayede ana unsurların sosyal güvene bağlı olduğu ortaya çıkmıştır.
- ❖ *Whiteley (2000)* yılında 34 ülke için yaptığı çalışmada sosyal güven ve ekonomik kalkınma arasındaki ilişkiyi neo-klasik büyüme modeli kapsamında incelemiştir. Çalışma sonucuna göre, sosyal güvenin büyüme için önem arz

ettiği ve en alt düzeyde insan sermayesi kadar yetkili bir etkileşmeye sahip olduğunun belirlenmesini ortaya çıkarmıştır.

- ❖ *Zak ve Knack (2001)* tarafından yapılan çalışmada sosyal güven ve ekonomik kalkınma ilişkisini 41 ülkeyi ele alarak incelemiştir. Bu araştırma sonucuna göre sosyal güven ve ekonomik kalkınma arasında olumlu bir ilişkisi olduğu ortaya çıkmaktadır.
- ❖ *Baliamoune- Lutz (2005)* yılında yaptığı çalışmasında 39 Afrika ülkesi ile yaptığı araştırmaya göre sosyal sermaye kavramı ile ekonomik kalkınma arasında olumlu bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Afrika’da yapılan çalışma sonucuna göre kurumların sosyal bileşenlerle ilişkisi birbirlerinin ikamesi yerine tamamlayıcısı olmaktadır.
- ❖ *Perez (2006)* tarafından bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada sosyal sermayenin belirteçleri ile bir model oluşturulmuştur. Buna bağlı olarak sosyal sermayenin ekonomik büyüme üzerindeki olumlu ya da olumsuz etkileri 23 OECD ülkeleri için araştırılmıştır. Bu araştırma sonucunda sosyal sermaye ve ekonomik büyüme arasında olumlu bir ilişkinin olduğu ve sosyal sermayenin gelir esnekliğini %7-10 yakınlarında olduğu belirlenmiştir.
- ❖ *Neira (2009)* yılında yapılan 14 ülkeyi kapsayarak bir çalışma yapmıştır. Bu ülkeler Almanya, Avusturya, İsveç, Portekiz, Norveç, Hollanda İtalya, İtalya, İrlanda, Fransa, Finlandiya, İspanya, Danimarka ve Belçika’dır. Bu çalışmayı panel veri modeli kullanarak yapmıştır. Sosyal sermayenin unsurları olan güven ve grup üyeliğinden yararlanmıştır. Bunun yanı sıra sosyal sermaye ve insan sermayesi ile bir bağ kurmuştur. Yaptığı model sonucunda ekonomik kalkınmanın üzerinde anlamlı ve açıklayıcı bir durumda olduğunu anlatmıştır. Bunun yanında sosyal sermaye bileşenlerinin de Avrupa ülkelerinin ekonomik kalkınma oranları üzerinde olumlu etki yaratmıştır. Sosyal sermayenin insan sermayesi ile de olumlu bir etkileşimi olduğunu açıklamıştır.
- ❖ *Reino Hjerppe’nin* araştırmasına göre 27 ülkede, sosyal sermayenin unsuru olan sosyal güvenin kişi başı gayri safi yurt içi hasıla ile ülkelerin gayri safi yurt içi hasıla oranında olumlu bir ilişkinin olduğunu ortaya çıkarmıştır. Buna bağlı olarak ülkelerin ekonomik yatırımlarında sosyal güvenin olumlu etkisinin üst düzeyde bir etkileşimini ortaya koymaktadır. Kısa bir sonuç alırsak ülkelerin sosyal güven düzeyinin yüksek olması ekonomik kalkınması ile doğrudan bir ilişkisinin olduğu saptanmaktadır.

- ❖ *Raiser* yaptığı çalışmasında eski Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'nın geçiş ekonomilerini incelemiştir. Bu araştırmada sosyal sermaye unsurlarına göre güven ve sivil katılım bilgileri kullanılarak geçiş ekonomilerinin OECD ülkelerine göre daha az olduğu ortaya çıkmıştır. Geçiş ekonomilerinde güvenin ekonomik büyüme ile bir bağlantısı yoktur. Ancak sivil organizasyonlara katılımın ise ekonomik büyüme üzerinde olumlu sonuçları vardır. Casey bir çalışmasında Putnam'ın İtalya için yaptığı çalışması İngiltere üzerinden uyarlandığını anlatmıştır. İngiltere'nin güneyi ve kuzeyi arasında farklar olduğunu anlatmıştır. Güney İngiltere Kuzey İngiltere'ye göre ekonomik açıdan daha ilerde olup sosyal sermaye seviyesindeki farklılıkları açıklamıştır. İngiltere'nin kuzey ve batısında sosyal sermayenin bir unsuru olan güven unsuru bireyler arasında daha düşük iken İngiltere'nin güneyinde ve doğusunda güven unsuru bireyler arasında yüksek seviyededir. Çalışmasında sosyal sermayeyi temsilen seçimlere katılım oranları, kamusal işlemlere katılım oranları, sosyal güven seviyeleri kullanılmış belirtken olmuştur. Buna bağlı olarak ekonomik kalkınma açısından gelişmiş bölgelerdeki bireylerin daha yüksek bir güven seviyesine sahip oldukları çıkmıştır.
- ❖ *Iyer* tarafından ABD'nin 8 bölgesi ele alınarak, sosyal sermayenin ekonomik belirteçlerini saptamak ve bölgeler arasında oluşan farkları belirlemek için bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada bölgelerin eğitim, yaş, gelir istihdam düzeyi, şehir farklılığı gibi değişkenleri göz önünde bulundurularak bir sonuca ulaşılmıştır. Buna bağlı olarak ABD'nin 8 bölgesinde sosyal sermayenin bir unsuru olan sosyal güvenin gelir düzeyi, yaş ile doğrudan bağlantılı olduğu fakat şehir yaşamının ve etnik yaşantının sosyal sermayeye olan etkisinin olumsuz bir bulgu belirlediği ortaya çıkmıştır.
- ❖ *Sabati'nin* çalışmasında İtalya üzerinde yapılan bir inceleme sonucunda sosyal sermayenin ekonomi ile ilişkisinin önemini anlatmıştır. İtalya'nın sosyal sermayenin bileşenlerinden sosyal ağlar ile ilgili yoğun bir bilgi kaynağı sağlandığı gözlemlenmektedir. Bu çalışmada sosyal sermayeyi sosyal güven değil de sosyal ağlarla ortaya çıkarmış ve incelemesinde sosyal ağın üç ögesi olan birleştirici, topluluk dışı ve topluluk içi ile 200'e yakın farklı belirtken kullanılmıştır. Buna bağlı olarak yapılan araştırmada ülkenin kalkınma kalitesi, insani değerleri, emek piyasasının kalitesi ile ölçülerek sosyal

sermayenin ekonomik kalkınma ile ilişkisi araştırılmıştır. Bu kapsamda, ülkedeki güçlü aile bağlarının ekonomik performansı üzerinde olumsuz etkisi olduğu belirlenerek, zayıf aile bağlarının farklı gruplar arasında köprü kurarak, bilgi gelişimini ve sosyal güveni de artırarak ekonomik kalkınmayı olumlu etkileyeceğini ortaya koymuştur. Aile içi bağların ekonomik durumları olumsuz etkileyeceği, buna karşı olarak ise gönüllü faaliyetlerin üyeliğini içeren birleştirici sosyal sermayenin ise olumlu etkileyeceği ortaya konulmuştur.

- ❖ *Bjoroskov* ise yaptığı bir çalışmada bazı ülkelerin sosyal yaşamın sosyal sermaye ile bir bağlantısı olduğunu araştırmıştır. Sosyal sermayenin bileşenlerinden olan sosyal güven, sosyal ağlar ve sosyal normların analizini üç dizin şeklinde araştırmıştır. Araştırmaları sonucunda sosyal sermayenin unsuru olan sosyal güvenin ekonomik kalkınmaya olumlu etkisini ortaya çıkarmıştır.
- ❖ *Dinçer ve Uslaner* ise yaptığı bir çalışmada Amerika’da 43 eyaleti inceleyerek bölgede kamu harcamaları, çalışma hakları, yöresel değişme, gibi değişkenleri göz önüne alarak, ekonomik büyüme ve güven ilişkisini araştırmıştır. Araştırmaya bağlı sonuçta sosyal sermayenin unsuru olan sosyal güven GSYİH ve endüstriyel istihdamı artırmaktadır.

2.1.1. Dünya Bankası Tarafından Sosyal Sermayeye Bakış

1990’lı dönemlerde Dünya Bankası tarafından ülkelerin kalkınmalarını destekleyen projeler ortaya konulmuştur. Sosyal sermaye adına ilk proje 1996 yılında Social Capital Initiative (SCI)’da başlanmıştır. SCI’nın amaçları; proje yardımıyla sosyal sermayenin etkilerini incelemek, sosyal sermayenin oluşum sürecinin dışardan desteğinin ne oranda olduğunu kanıtlayarak sosyal sermayenin ekonomik kalkınmaya etkisinin ne olduğunu ölçmek ve kullanılan metotlara yenilikler eklenmesine yardımcı olmaktır. SCI, Dünya Bankasına 12 ayrı projenin sunumunda yardımcı olmuştur. Bu projeler sosyal sermaye projeleridir. Projede sosyal sermaye kavramları ve sosyal sermayenin ölçülmesini anlatılmaktadır. Dünya Bankası bu projelere fon sağlamıştır. Bu projeler tabloda gösterilmiştir (Ünalın, 2019: 54-70).

Tablo 3. Dünya Bankası Tarafından Fon Sağlanan Projeler

1. Collective Action for Conserving and Development Watersheds in Rajasthan India (Rajasthani Hindistandaki Su Havzalarının Korunması ve Geliştirilmesi İçin Toplu Eylem)
2. Social Capital and the Firm: The Case of Agricultural Traders in Madagascar (Sosyal Sermaye ve Firma: Masagaskar'daki Tarım Tüccarları Örneği)
3. Trust and Social Cohesion in the Provision of Agricultural Extension in Mali (Mali'de Tarımsal Yayımın Sağlanmasında Güven ve Sosyal Uyum)
4. The role of Social Capital in Determining the Effectiveness of Community-based Water Projects in Central Java, Indonesia (Orta Java, Endonezya'da Toplum Temelli Su Projelerinin Etkinliğini Belirlemede Sosyal Sermayenin Rolü)
5. Social Capital and Solid Waste Management: The Case of Shaka, Bangladesh (Sosyal Sermaye ve Katı Atık Yönetimi: Shaka Örneği, Bangladeş)
6. Social Capital Networks and Household Welfare in Russia (Rusya'da Sosyal Sermaye Ağları ve Hane halkı Refahı)
7. Building Social Capital through Assistance to Women's Groups and Primary Schools in Kenya (Kenya'daki Kadın Gruplara ve İlkokullara Yardım Yoluyla Sosyal Sermaye Oluşturmak)
8. Induced Social Capital and Federations of the Rural Poor in the Andes (And Dağları'ndaki Kırsal Yoksulların Sosyal Sermayesi ve Federasyonların Teşvik Edilmesi)
9. The Relevance of Social Capital for Community-based Development: The Case of Coal Mining Areas in Orissa, India (Toplum Temelli Kalkınma için Sosyal Sermayenin İlgisi: Hindistan, Orissa'daki Kömür Madenciliği Alanları Örneği)
10. Social Capital and Violent Conflict: case Studies from Cambodia and Rwanda (Sosyal Sermaye ve Şiddetli Çatışma: Kamboçya ve Ruanda'dan Örnek Olaylar)
11. Ethnicity, Capital Formation and Conflict in Africa (Afrika'da Etnik Sermaye Oluşumu ve Çatışma)
12. Cross-cultural Measures of Social Capital Assessment Tool (Kültürler Arası Sosyal Sermaye Değerlendirme Aracı Ölçüleri)

Kaynak: Ünalın, 2019: 54-70

Yapılan projelerin sonunda ekonomik zenginleşme ve kalkınmanın sürdürülebilir olması sosyal toplum için önem belirtmektedir. Buna bağlı olarak sosyal sermaye toplumları birlikte tutan bir yapıştırıcı görevindedir. Grootaert, Dünya Bankası'nın çalışma raporunda, ekonomik kalkınmanın asıl bileşenlerini beşerî sermaye, fiziksel sermaye ve doğal sermaye olarak belirlemekte ve son zamanlarda beşerî sermayenin öne çıktığını anlatmaktadır. Dördüncü olarak ise sosyal sermaye kavramını bu üç sermayenin kayıp halkası olarak nitelendirmiştir. 1990'lı yıllarda Dünya Bankası ile sosyal sermaye ilk defa tanışmaktadır. Buna bağlı şekilde Grootaert'in savunduğu bu görüşü, araştırmalarda inceleneceği tavsiyesi önem

kazanmaktadır. Thorbecke, ekonomik kalkınmanın tarihsel aşamasını anlattığı bir araştırmasında Dünya Bankası'nın sosyal sermaye kavramına bakışını kısaca şu şekilde anlatmıştır. Sosyal sermaye kavramı ile beşerî sermaye birbirini bütünleyen kavramlardır. Örneğin, gruptaki bireyler toplumda dışlanırsa bu durum onları otomatik olarak ayrımcılığın etkisinde bırakmaktadır. Buna bağlı gruptaki kişilerin sosyal güvene olan etkileri azalmaktadır. Dünya Bankası sosyal sermayeyi üç ilişki bağlamında da açıklamıştır. Bunlar yatay ilişki, dikey ilişki ve kurumsal ilişkidir. Yatay ilişkide insanlar toplum kurallarına ve sosyal ilişkilere bağlı olarak toplumun üst düzey yaşam standardını artırmaktadır. Dikey ilişki ise bu durumu daha ileri bir seviyeye ulaştırmaktadır. Yatay ilişkide insanların paydaş özellikleri vardır. Örneğin, inanç, sosyal etkinlik, yaşam biçimleri gibi özelliklerdir. Fakat bireyler bazı farklılıklarla ayrılmaktadır. Buna bağlı olarak yatay ilişki, farklılıkları göz önüne alarak aracı olmak ya da köprü vazifesi sunmaktadır. Kurumsal ilişkiler bağlamında devlet, hukuk sistemi, kurumsal yapıların önemi belirtilmektedir. Buna nedenle toplumsal kuralların ve sosyal yapının şekillenmesi sosyal sermaye için gereklidir. Dünya Bankası'nın ülkeler için ele aldığı sosyal sermaye ile bağdaştırdığı konular; suç, ekonomi, finans, sağlık, eğitim, yoksulluğun azaltılması ve ekonomik kalkınma olarak sıralayabiliriz (Ünalın, 2019: 54-70).

2.1.2. Dünya Değerler Araştırması Anketi

Ülkelerin sosyal, politik, ekonomik seviyelerini ölçmek için Dünya değerler araştırması anketi yapılmaktadır. Araştırmanın amacı ülkelerin sosyal sermaye, ekonomik kalkınma düzeylerini vb. konularını belirleyebilmektir. Dünya değerler anketinde ülke vatandaşlarına sorular sorulmakta ve toplumun sosyal düzeyi belirlenmektedir. 1981-1984(1.Dalga veri seti) ,1990-1994(2.Dalga veri seti) ,1995-1998(3.Dalga veri seti) ,1999-2004(4.Dalga veri seti) ,2005-2009(5.Dalga veri seti) ,2010-2014(6.Dalga veri seti) ve bu araştırma 2017- 2020(7.Dalga veri seti) yılları arasında olup 2020 yılının ortalarına kadar baz alınarak araştırılmıştır. Bu araştırma 50 ülke için araştırılıp toplam 70.000'den fazla bireylerle görüşülmüştür. 2017- 2020 yılları 7. Dalga verilerine göre dünyada bazı anket soruları hazırlanmış ve anket sonuçları uzmanlar tarafından incelenmiştir. Bu ankette bireylerin toplumsal ve aile değerleri, inançları ve dini kültürleri, cinsiyetleri, sosyal yaşamları, eğitim düzeyleri gibi konuların detaylı şekilde araştırılarak soru şeklinde analiz edilmiştir. Ülkelerin

bazı anket soru tablosu ve cevapları aşağıda verilmektedir (worldvaluessurvey.org, 2020).

Tablo 4. Dünya ülkeleri için uygulanan “Çeşitli gruplardan insanlara ne kadar güvenirsiniz?” Sorusuna Verilen (2017-2020) 7. Dalga Anket Verileri

Tamamen Güvenirim							
	Toplam	Aile	Komşular	Şahsen Tanıdığın İnsanlar	İlk Kez Tanıştığın İnsanlar	Başka Dinden İnsanlar	Başka Milletten İnsanlar
ABD	2596	%59,3	%10,3	%30,1	%1,1	%8,1	%8,1
Andorra	1004	%83,5	%18,0	%40,8	%2,0	%5,5	%6,3
Arjantin	1003	%86,9	%26,7	%27,9	%4,2	%13,3	%10,6
Avustralya	1813	%77,2	%8,0	%38,2	%1,5	%6,8	%6,8
Bangladeş	1200	%98,4	%28,8	%18,4	%2,4	%4,1	%3,1
Bolivya	2067	%56,6	%6,4	%12,0	%0,7	%3,4	%1,9
Brezilya	1762	%57,0	%11,2	%11,5	%2,5	%7,7	%3,9
Myanmar	1200	%78,3	%21,9	%23,8	%9,8	%4,5	%3,8
Şili	1000	%69,3	%16,7	%11,0	%2,2	%5,4	%5,6
Çin	3036	%85,0	%15,7	%13,9	%0,9	%0,6	%0,6
Tayvan	1223	%79,7	%11,5	%21,9	%1,2	%2,8	%1,2
Kolombiya	1520	%68,4	%9,3	%13,6	%2,0	%4,7	%2,8
Kıbrıs	1000	%87,2	%20,3	%22,4	%1,2	%2,1	%1,9
Ekvador	1200	%62,2	%6,7	%7,7	%0,8	%2,1	%1,7
Etiyopya	1230	%88,7	%25,9	%10,7	%6,0	%7,9	%2,8
Almanya	1528	%84,6	%14,8	%26,1	%0,4	%3,7	%4,3
Yunanistan	1200	%91,5	%15,5	%25,0	%0,3	%1,6	%1,8
Guatemala	1203	%75,4	%9,4	%19,0	%1,7	%6,1	%5,4
Hong Kong	2075	%73,4	%6,9	%11,5	%1,7	%2,9	%2,3
Endonezya	3200	%70,5	%12,3	%12,1	%2,0	%4,5	%3,1
İran	1499	%85,4	%17,5	%23,1	%1,7	%11,3	%3,1
Irak	1200	%94,4	%35,6	%39,2	%6,8	%13,9	%7,9
Japonya	1353	%70,3	%4,0	%12,6	%0,1	%0,2	%0,2
Kazakistan	1276	%88,5	%18,2	%14,5	%23	%6,6	%7,6
Ürdün	1203	%90,0	%26,2	%27,4	%2,2	%6,8	%4,1
Güney Kore	1245	%80,2	%15,3	%12,2	%1,1	%1,3	%0,6
Kırgızistan	1200	%88,1	%29,7	%22,3	%3,0	%5,1	%7,5
Lübnan	1200	%84,5	%10,2	%11,8	%2,0	%4,6	%3,0
Macau	1023	%79,1	%13,6	%13,5	%1,1	%1,5	%1,3
Malezya	1313	%74,0	%9,1	%17,5	%2,5	%3,7	%3,4
Meksika	1739	%73,1	%14,0	%10,4	%2,1	%6,0	%5,0
Yeni Zelanda	1057	%78,4	%16,4	%49,9	%0,8	%6,3	%6,9
Nikaragua	1200	%59,6	%8,4	%17,8	%2,3	%6,0	%2,2
Nijerya	1237	%60,1	%20,2	%18,3	%5,6	%9,3	%5,3
Pakistan	1995	%77,6	%34,4	%42,2	%8,9	%7,2	%6,9
Peru	1400	%72,7	%4,0	%5,8	%0,3	%1,9	%0,3
Filipinler	1200	%83,6	%17,2	%22,1	%2,6	%5,3	%2,6
Porto Riko	1127	%68,5	%31,3	%35,9	%3,6	%16,3	%14,2
Romanya	1257	%78,6	%8,0	%11,2	%2,1	%4,8	%4,0

Rusya	1810	%85,1	%19,1	%21,7	%2,6	%4,6	%5,1
Sırbistan	1046	%84,6	%15,3	%25,0	%1,9	%9,6	%9,1
Vietnam	1200	%98,8	%11,4	%5,9	%0,8	%0,8	%0,7
Zimbabve	1215	%78,4	%18,2	%16,7	%3,0	%13,3	%6,5
Tacikistan	1200	%95,2	%29,1	%23,7	%1,4	%2,1	%2,7
Tayland	1500	%84,4	%22,9	%20,4	%6,8	%7,0	%6,9
Tunus	1208	%71,8	%17,6	%19,0	%2,4	%2,7	%2,8
Türkiye	2415	%82,6	%19,9	%14,3	%3,2	%3,2	%2,9
Ukrayna	1289	%79,1	%14,2	%11,4	%3,4	%4,9	%5,5
Mısır	1200	%93,4	%38,8	%46,8	%1,3	%7,3	%1,2

Kaynak: worldvaluessurvey.org, 2020

Dünyada yapılan anket çalışması “Çeşitli gruplardan insanlara ne kadar güvenirsiniz?” sorusuna verilen cevaplara göre 70.867 bireyin katılımıyla sağlanan dünya ülkelerinde insanların ailesine olan güven seviyesi %78.0, komşularına olan güven seviyesi %16.4, bireylerin şahsi olarak tanıdığı insanlara güven düzeyi %20.1, ilk kez tanıştığı bireylere olan güven seviyesi %2.5, başka bir dine mensup olan insanlara olan güven seviyesi %5.3, başka ırktan olan insanlara güven düzeyi ise %4.1 oranında tamamen güvenirim cevabını vermişlerdir.

Tablo 5. Dünya ülkeleri için uygulanan “Organizasyon ya da gönüllü bir kuruluşa ne kadar güvenirsiniz?” sorusuna verilen (2017-2020) 7. Dalga Anket Verileri

Oldukça Çok Güvenirim							
	Toplam	Kiliseler/ Dini Organizasyonlar	İşçi sendikası	Siyasi Partiler	Sivil Hizmetler	Büyük Şirketler	Çevresel Kuruluşlar
ABD	2596	%40,1	%26,7	%9,4	%36,6	%28,9	%43,1
Andorra	1004	%22,2	%16,2	%20,0	%50,9	%41,9	%59,5
Arjantin	1003	%36,9	%15,6	%10,9	%16,8	%26,0	%39,9
Avustralya	1813	%25,5	%25,6	%9,9	%43,4	%33,2	%48,1
Bangladeş	1200	%6,8	%43,8	%33,0	%49,5	%39,3	%42,9
Bolivya	2067	%16,9	%10,8	%4,1	%8,9	%18,7	%28,4
Brezilya	1762	%47,5	%26,5	%12,4	%40,8	%44,7	%40,8
Myanmar	1200	%35,3	%47,8	%50,4	%49,2	%50,4	%48,4
Şili	1000	%33,9	%40,0	%16,1	%30,1	%35,8	%39,1
Çin	3036	%17,4	%58,1	%54,0	%60,6	%62,8	%65,6
Tayvan	1223	%48,6	%50,6	%21,6	%58,2	%54,9	%60,1
Kolombiya	1520	%17,2	%6,1	%2,4	%4,5	%14,4	%23,4
Kıbrıs	1000	%32,5	%28,4	%12,1	%40,5	%31,9	%45,0
Ekvador	1200	%29,8	%25,7	%15,7	%13,3	%39,0	%43,0
Etiyopya	1230	%21,3	%35,0	%20,8	%37,5	%38,5	%44,9
Almanya	1528	%27,9	%41,5	%22,4	%55,8	%20,0	%55,6
Yunanistan	1200	%37,3	16,4	%6,8	%40,6	%30,7	%41,5
Guatemala	1203	%26,8	%12,1	%5,3	%7,2	%19,1	%28,1

Hong Kong	2075	%44,8	%37,4	%21,1	%50,4	%46,1	%52,2
Endonezya	3200	%13,3	%38,6	%28,4	%52,4	%44,7	%52,2
İran	1499	%42,7	%39,8	%38,5	%52,6	%42,6	%49,2
Irak	1200	%20,5	%17,2	%6,1	%22,5	%15,1	%16,5
Japonya	1353	%6,7	%36,7	%23,9	%42,1	%45,1	%39,8
Kazakistan	1276	%37,5	%40,7	%41,4	%47,5	%41,3	%42,2
Ürdün	1203	%34,2	%23,5	%4,9	%29,8	%20,9	%23,9
Güney Kore	1245	%42,2	%38,2	%21,9	%52,9	%40,0	%59,1
Kırgızistan	1200	%37,8	%34,8	%25,8	%49,5	%42,1	%47,9
Lübnan	1200	%30,9	%15,6	%10,4	%11,0	%19,9	%15,4
Macau	1023	%45,4	%49,3	%51,6	%56,8	%62,1	%63,1
Malezya	1313	%49,0	%50,9	%27,4	%48,5	%53,8	%59,3
Meksika	1739	%28,5	%15,9	%9,3	%13,0	%23,6	%24,3
Yeni Zelanda	1057	%28,2	%24,4	%18,4	%43,5	%35,2	%49,2
Nikaragua	1200	%25,3	%5,9	%4,8	%7,5	%11,6	%30,4
Nijerya	1237	%19,3	%31,7	%22,8	%33,7	%38,9	%36,8
Pakistan	1995	%9,8	%32,6	%30,6	%33,0	%32,3	%32,8
Peru	1400	%34,0	%11,7	%5,3	%7,1	%22,9	%32,4
Filipinler	1200	%19,0	%45,8	%49,0	%51,0	%52,5	%47,3
Porto Riko	1127	%27,2	%15,8	%7,3	%13,9	%26,3	%33,1
Romanya	1257	%29,1	%11,2	%6,1	%23,6	%20,7	%21,7
Rusya	1810	%37,0	%23,7	%25,7	%44,7	%32,2	%34,7
Sırbistan	1046	%37,4	%13,8	%8,7	%18,8	%27,8	%27,8
Vietnam	1200	%63,5	%67,1	%66,1	%71,7	%69,7	%69,7
Zimbabve	1215	%29,1	%32,8	%19,9	%36,2	%40,2	%41,5
Tacikistan	1200	%33,1	%23,8	%31,0	%35,0	%27,6	%31,4
Tayland	1500	%43,2	%37,3	%28,2	%42,3	%38,2	%38,2
Tunus	1208	%32,5	%14,2	%5,3	%19,2	%15,1	%16,1
Türkiye	2415	%48,7	%38,7	%42,1	%49,2	%41,7	%44,7
Ukrayna	1289	%41,4	%18,2	%16,3	%32,5	%31,3	%35,2
Mısır	1200	%39,3	%7,3	%0,9	%17,0	%18,9	%7,9

Kaynak: worldvaluessurvey.org, 2020

Dünya değerler araştırması ülkeler için yaptığı 70.000’den çok katılımcının gerçekleştirdiği “Organizasyon ya da gönüllü bir kuruluşa ne kadar güvenirsiniz?” Sorusuna verilen cevaplara göre toplumda bireylerin %31,1’i kilise ve dini organizasyonlara, %30,0’ı işçi sendikalarına, %21,9’u siyasi partilere, %37,0’ı sivil hizmetlere, %35,6’sı büyük şirketlere, %41,1’i çevresel kurum ve kuruluşlara oldukça çok güvenirim cevabını vermişlerdir.

2.1.3. Ülkeler Açısından Sosyal Sermaye ve Ekonomik Kalkınma İlişkisi

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için ekonomik kalkınma önemli bir faktördür. Ekonomik kalkınma ülkelerin gelişmişlik düzeyini, ekonomik alt yapısını, eğitim düzeyindeki gelişmişliği, sermaye ve yatırımlardaki değişimlerin, kalkınmışlığını göstermektedir. Ülkelerin refah düzeylerinin yüksek olması toplumu sosyal açıdan olumlu etkilemektedir. Tüm üretim yerleri baz olarak insanlar için

yapılmaktadır. Buna bağılı olarak bütün imal edilen ürünlerin artırılması toplum içinde önemlidir. Bu nedenle sosyal sermaye kavramı ülkelerin ekonomik kalkınması ile ilişkili içerisinde. Ekonomik kalkınma ve sosyal sermaye ile yapılan araştırmalarda artma söz konusu olmuştur. Putnam ile Helliwel 1995 yılında İtalya için yaptığı bir araştırmada sosyal sermayenin ekonomik büyümeye pozitif etki sağladığını gözlemlemiştir. Bu gözlemde, sosyal sermaye bileşenlerinin toplumun kalabalık olan bölgelerde ekonomik büyümenin fazla olduğunu söylemişlerdir. Putnam 1993 yılında İtalya için yaptığı bir araştırmasında yine sosyal sermaye ve ekonomik büyümenin pozitif etkisinden bahsetmiş olup İtalya'nın kuzeyi ve güneyinde sosyal sermayenin ekonomik büyümeye katkısının farklı olduğunu bulmuştur. İtalya'nın kuzeyinde, Güney İtalya'ya göre oldukça yüksek ekonomik performans sergilediğı ve bunun sebebinin sosyal sermaye ile olduğunu anlatmıştır. Sosyal sermaye ve ekonomik kalkınmanın olumsuz ilişkisinin de olduğu çalışmalar yer almıştır fakat oran olarak çok olmadığı için sınırlı araştırma yapılmıştır. Birçok ülkede yapılan araştırmalar sonucuna göre sosyal sermaye ve ekonomik kalkınma arasındaki olumlu ilişki, toplumların yüksek sosyal sermaye seviyesine sahip olmalarına bağılı paralellikte ekonomik kalkınmada üst düzeye geldiklerini belirten çokça araştırmalar ileri sürülmüştür. Birçok çalışmada sosyal sermayenin büyümeyi etkilemesinin çoğu kısmı verimlilik artışı, maliyetlerde azalma seyri ve dışsalılıklardan ortaya çıkmaktadır. Buna bağılı olarak toplumun bir kesiminin sosyal sermayedeki pozitif dışsalılıktan faydalanmalarıdır (Özcan ve Sertkaya, 2017: 68-69).

2.2. TÜRKİYE'DE SOSYAL SERMAYE

Sosyal sermaye kavramı adına araştırmalar sadece ekonomik bazda değil politik, sosyal vb. bölümlerde de etki göstermiştir. Sosyal sermaye ile toplumun doğrudan ilişkili olduğunu anlamak oldukça mümkündür. Toplumsal yaşamın kalitesi, bireylerin mutlulukları ile ilişkilendirilebilir. Toplumdaki ekonomik krizler, eğitimdeki yapısal sorunlar, adaletsiz bir gelir dağılımı, toplumda işlenen suçlar gibi durumlar toplumun ilişkilerini bireyler arasındaki bağıları zayıflatmak için çok önem arz etmektedir (Aslan, 2016: 181-200). Literatürde Türkiye'de sosyal sermaye kavramına bakış açısı 2000'li yıllardan sonra ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda aşağıda kronolojik sıraya göre çalışmalar incelenmiştir. Bu çalışmalarda sosyal sermayenin farklı boyutları ele alınmaktadır. Bunlar;

- ❖ *Nalan Yetim (2002)* yılında yaptığı “Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği” adlı çalışmasında kadın girişimciliğin sosyal sermaye için büyük önem taşıdığını vurgulamıştır. İş gücüne olan katılım ve iş kurma aşamasında gerçekleşen sosyal destekleri sosyal sermaye açısından ele almıştır. Mersin’de girişimci kadınlara yönelik bir anket yapmış ve kadın girişimcilerin desteklenmesi için yapılan projede eğitim almış ve rastgele seçilen 224 kadın girişimci ile yüz yüze görüşme sağlanarak bir çalışma yapılmıştır. Kadın girişimcilerin demografik özelliğinin tanımlanması, kişisel karakteristik özellikleri, kadınların ne sebepten dolayı girişimci olma isteğini, kadın girişimcilerin faydalarına olan durumlar ve engelleri hakkında bilgi verilmiştir. Buna göre Türkiye’de kadınların girişimcilik alanında istihdam sağlamış olmaları kadınların sosyal sermaye katkısına olumlu etki sağladığı anlaşılmıştır. Kadınların girişimci olarak Türkiye’de var olmaları çoğu ülkede olduğu gibi aile ekonomisine katkı sağlamak, başkaları için çalışmaktan ziyade kendi işinin patronu olmanın getirisiyle bağımsız olmak buna bağlı kadınların kendilerini işte geliştirmeleri, birlikte hareket ederek toplumda kadınların bağlayıcı bir güç oluşturduğunu söylemek sosyal sermaye bakımından önemli bir kaynak olmaktadır.
- ❖ *Sevil Devamoğlu (2008)* yılında yaptığı “Sosyal Sermaye Kuramı Açısından Türkiye’de Demokrasi Kültürü Üzerine Bir Değerlendirme” adlı çalışmasında sosyal sermaye ve demokrasi arasındaki ilişkiyi anlatmıştır. Sosyal sermaye toplum, bireyler arasındaki bağlar, birbirine olan karşılıklı güven unsuru ile ilişkilendirilebilir. Türkiye’deki demokrasi ilişkisi ile sosyal sermaye kavramı ele alındığında sosyal sermayenin unsuru olan sosyal güvenin Türkiye’de insanların birbirlerine olan güveni ve toplumun siyasi kuruluşlara olan güven düzeyi düşük olduğu anlaşılmıştır. Buna bağlı olarak sosyal sermaye düzeyinin zayıf olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye içi yapılan Dünya Değerler Anketi Araştırması’na göre insanların seçime katılma vb gibi soruların anket sonuçlarını incelemişlerdir. Buna göre Türkiye’de insanların seçim haricinde siyasetle çok ilgilenmediği ortaya çıkmıştır. Bu durum sosyal sermaye seviyesinin gelişmediğini göstermektedir.
- ❖ *Zafer Yıldız ve Hüseyin Topuz (2011)* yılında yaptıkları “Sosyal Sermaye ve Ekonomik Kalkınma İlişkisi Açısından Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme” isimli çalışmasında ekonomik kalkınmanın sosyal sermayeye etkisinin iki türlü

etkileyeceğini bunların; doğrudan ve dolaylı yollarla oluşacağını anlatmıştır. Sosyal sermaye ekonomik kalkınmayı, negatif dışsallıklara olan maliyetlerin aza indirilmesi ve toplumdaki harcanan emek, sermaye ve çoğu israfın aza indirilmesi ile doğrudan etkilemektedir. Sosyal sermaye ekonomik kalkınmayı, dolaylı yoldan ise, doğal kaynakların, emeğin, sermayenin ve girişimciliğin yani üretime katkı sağlayan unsurların daha iyi sonuç vermesine olanak sağlamasını etkilemektedir. Toplumda sosyal güvenin eksik olduğu ülkeler genelde firmalarını aile işletmesi üzerinden kurup daha uzman bir yönetime vermek istemedikleri için kurumsallıktan uzak olması işletmelerin çalışma hayatını daha kısa sürmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla bu durum ekonomik kalkınmayı olumsuz etkilemektedir. Putnam'ın çalışmasına göre sosyal sermaye düzeyi düşük olan ülkelerin ekonomik kalkınma seviyesi de düşük olmaktadır. Fukuyama'ya göre ise ekonomik kalkınmayla sosyal sermaye arasında zayıf ve doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Toplumda bireyler arasındaki sosyal güven düzeyinin yüksek olması, bireylerin yapacakları işletmelerin daha hızlı gelişme göstermesine, çalışanların iyi anlaşmaları mevcut firmaların büyümesine etki sağlamaktadır. Bu durumda ekonomik kalkınmanın gelişmesinde olumlu etki gösterir. Yapılan çalışmanın sonucuna bağlı olarak Türkiye'de sosyal sermaye seviyesinin düşük olduğu ortaya çıkmaktadır. Bunun nedeni toplumda insanların güven düzeyinde düşük olmasıdır. Sosyal sermayenin düşük olması ekonomik kalkınmayı olumsuz yönde etkilemektedir.

- ❖ *Tuba İnal Çekiç (2012)* yılında yaptığı “Türkiye’de Sosyal Sermaye ve Sivil Toplumun Bölgesel Yapısı” adlı araştırmasında Putnam'ın görüşüne göre sosyal sermaye ve sivil toplum kuruluşlarının toplumsal bağlılık için önemli olduğu görüşünden bahsetmiştir. Sosyal güven sivil toplum kuruluşları üzerinde oldukça etkili bir unsurdur. Sivil toplum kuruluşları ekonomik kalkınma için bir tamamlayıcı unsurlardandır. Sosyal sermaye sosyal organizasyonlar için ekonomik potansiyele sahiptir. Putnama'a göre iş birliği yapılan dernekler, organizasyonlar, sivil toplum örgütleri vb. kuruluşların birlik içerisinde yapması ülkelerin sorunlarına çözüm üretebilmelerine imkân sağlamaktadır. Putnam'ın İtalya üzerine yaptığı çalışmayı baz alarak Türkiye’de Düzey iki bölgede sivil toplum yapısını bölgelere göre, bireylere günün farklı zaman diliminde bilgisayar destekli telefon anketi araştırması

yapılmış ve 3 grup halinde listeler belirlenmiştir. Yapılan çalışmada Türkiye’deki bireylerin 18 yaş ve üzerinde olmaları, yaş grubu, eğitim durumu, çalıştığı iş ve yerleşim alanları önem göstermiştir. Araştırmada toplumsal hayata katılım durumu analiz edilmiştir. Bu sonuca göre toplumun %80’i belli bir sivil toplum kuruluşuna bağlı değildir. Buna bağlı olarak Türkiye’de gelişmiş bölgelerde yardım- bağış ilişkisi ortalamanın üzerindedir. Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde sivil toplum geleneği güçlü olmadığı gözlemlenmiştir.

- ❖ *Şadan Çalışkan, Ferhat Pehlivanoglu ve Oytun Meçik (2014)* yılında yaptığı “Bireysel Kazançların Belirlenmesinde Sosyal Sermayenin Rolü (Yalova Örneği)” adlı çalışmalarında Yalova ilinde insanların bireysel kazançlarının belirlenmesinde sosyal sermaye kavramı ile ilişkisi incelenmiştir. Bu araştırmada 532 kişi ile anket gerçekleştirilmiştir. Bu anket değerlendirmesinde insanların eğitim düzeyi, cinsiyet, çalıştıkları iş vb. ögeler değerlendirilmiştir. Beşerî sermaye ve sosyal sermaye değişkenlerine göre sonuç belirlenmiştir. Beşerî sermaye değişkenlerinden olan bireylerin yaşı, eğitim seviyesi, çalıştığı işlerdeki tecrübesi gibi ögeler iken sosyal sermaye değişkenlerinden olan güven, sosyal normlar ve toplumun sosyal ağlara olan katılımları araştırılmıştır. Sonuca göre sosyal sermaye değişkenleri yani toplumdaki sosyal güven, toplum kuralları, sosyal ilişkiler bireylerin kazançlarını belirlemede etkili olmaktadır. Beşerî sermaye değişkenlerinden ise bireylerin eğitim düzeyleri, çalıştıkları iş tecrübeleri bireysel kazançlarında oldukça önemli bir durumda olduğu çıkarılmıştır.
- ❖ *Mustafa Kemal Şan ve Handan Akyiğit (2015)* yılında yaptığı “Sosyal Sermaye Tartışmaları ve Türkiye’de Sosyal Sermayenin Ölçülmesi Sorunu” isimli araştırmalarında sosyal sermaye kavramının çalışma yönteminde yalnızca “Türkiye’de görünenin ve beklenenin aksine araştırma sonuçlarında sosyal sermayenin zayıflığı/yetersizliği nasıl çıkmaktadır?” sorusu ile de sosyal sermayenin ölçülmesi ortaya çıkarılmıştır. Sosyal sermayenin ölçüm nitelikleri değişim göstermektedir. Bunun nedeni sosyal değerlerin insani değer olduğu ve ülke gücünün belirli sosyal düzenleme sunması gibi olgular olduğunu söyleyebiliriz. Bu yüzden sosyal sermaye ölçümlerinin bireylere ve siyasi değerlere bağlı olmaktadır. Dünya Bankasının ülkeler için yaptığı sosyal sermaye ölçümlerinde toplumsal değerler önemli olmuştur.

- ❖ *Seyfettin Aslan (2016)* yılında yaptığı “Türkiye’de Sosyal Sermaye Bileşenlerinden Güven Hakkında Bir Değerlendirme” adlı çalışmasında anket yoluyla Türkiye’deki bireylere güven soruları sormuşlardır ve sonuç olarak Türkiye’de güven düzeyi düşük çıkmıştır. Sosyal sermayenin önemli bir ögesi olan sosyal güvenin toplumda düşük olması o ülkenin sosyal sermaye düzeyinde düşük olmasına yol açar. Araştırmada Türkiye’deki güven eksikliği üç başlıkta incelenmiştir. Birinci olarak, Siyasal yönden ülkeye olan güvenden bahsedilmiştir. Bürokratik seçimlerin saydam ve açık olması gereklidir. Ülkede yönetici konumundaki üst makam yöneticilerin halkla güven ilişkisinin güçlü olması gereklidir bu durum sosyal güven düzeyini artırmaktadır. Demokratik bir ülkede bireylerin siyasi görüşlerini göstermeleri adaletle olan inancı ve hükümete olan güveni oldukça önemlidir. Böyle bir toplumun sosyal sermaye seviyesi de yüksek olur. Son zamanlarda Türkiye’de bireylerin siyasi partilere, organizasyonlara vb. kuruluşlara güven düzeyi yüksek olduğu belirtilmiştir. İkinci olarak ise, toplumsal yönden ülkeye olan güvenden bahsedilmiştir. Toplumda insanlar arasındaki bağlılık ve ilişkiler oldukça önemlidir. İnsanların gerek birbirine gerekse grup içi karşılıklı birbirlerine olan güvenin yüksek olması sosyal sermaye seviyesindeki artışa neden olmaktadır. Üçüncü olarak ise ekonomik yönden ülkeye olan sosyal güvenden bahsetmiştir. Bir ülkenin kalkınması o ülkenin sosyal sermaye düzeyinin de iyi olduğu anlaşılmaktadır. Ülkelerin ekonomik başarısı sosyal güvenle doğrudan ilgilidir. Örneğin bir işletmenin ya da firmanın kendi içindeki sosyal güven olgusunun güçlü olması şirketin gelişmesini hızlandırır. Türkiye birçok işletmede güvensizlik olgusunun yüksek olması iş verimliliğini ve bireyler arası çalışma zorluğunu beraberinde getirmektedir.
- ❖ *Mahmut Polatcan (2018)* yılında yaptığı “Okullarda Sosyal Sermaye Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması” isimli araştırmasında Ankara Yenimahalle ilçesinde lise öğretmenleri baz alınıp 250 öğretmen ile araştırma yapılmıştır. Sonuçlara göre okullarda beşerî sermaye ve sosyal sermayenin bir arada olması okullardaki sosyal ağların ve sosyal iletişimine fayda sağlamasına yardımcı olacaktır. Yapılan araştırma okulda bulunan yöneticiler ve öğrenciler arasında iletişim seviyesinin belirlenmesinde önemli olmuştur. Öğretmenlerin kendi arasındaki bilgi paylaşımı öğrencilere aktardıkları iletişimi olumlu etkilemektedir. Okulda alınan toplantı kararlarına aile gibi farklı faktörlerin

karışması çalışanlar arasında anlaşamama okulun ileri başarısına sorun olabilmektedir. Sonuç olarak yapılan çalışmada sosyal sermaye düzeyi geçerli ve güvenilir çıkmaktadır.

- ❖ *Nuh Akçakaya ve Mehmet Fatih Bağrıyanık (2019)* tarafından yapılan “Esnaflara Dair Çalışmaların Kayıp halkası: Sosyal Sermaye” adlı çalışmalarında Türkiye’de esnafların sosyal sermaye ile etkisinde kalınan hususlardan bahsedilmiştir ve Konya ilinde 450 kişilik esnafı baz alınarak 68 katılımcı kadın 382 katılımcı ise erkek esnaf olarak bir inceleme yapılmıştır. Katılımcı esnafların yaş aralıkları, medeni durumları, hangi ilçede esnaflık yaptıkları, aylık gelirleri, eğitim düzeyleri, hanelerinde kaç kişi yaşadıkları ve işlerini nerden nasıl öğrendikleri, kaç yıldır esnaflık yaptıkları ve işletmelerinin kendilerinin mi yoksa mülkiyetinin kira mı olduğu da incelemiştir. Esnafların bazılarının işlerini herhangi bir banka ile kredi kartı anlaşması yapmayıp halen toplumda insanlara olan güven ile alışveriş yaptıkları önemli veri olarak göz önüne alınmış ve bunun gibi çarşı esnaflarının yapmış olduğu durumlar araştırmada esnafların sosyal sermaye ile ilişkisi arasında başlangıç olmuştur. Çalışmada hipotez kurulmamış ve ankete dayalı sorular sorularak bir sonuç elde edilmiştir. Yapılan soru ve çalışmalara göre esnaflara “Esnaf odaları, Mesleki dernekler ve vakıflar, Dini grup ve cemaatler, Esnaf kahvesi- lokali gibi kurumlara olan gitme sıklığınız nedir? Size göre esnafların yetişmesi için faydalı kurum ve kuruluşlar çalışıyor mu? Kurum ve kuruluşların esnaflara uygun yaptığı faaliyet ya da organizasyondan haberinizi var mı? Esnafların kendi aralarında güven ilişkisi nasıldır? Kriz zamanlarında esnaflara ne yapmayı düşünüyorsunuz?” tarzında sorular sorulmuştur. Sonuç olarak esnafların kurumlarla ilişkisi şehir merkezindeki esnafların ilçede bulunan esnaflara göre daha sıkı bir ilişki içinde olduğu belirtilmiştir. Esnafların kendi aralarındaki ilişki düzeyi beklenenin altında kalmıştır. Esnaflar kendi bölgesindeki komşu esnaflara güveni iyi düzeyde belirlenmiştir. Kriz dönemlerinde esnaflar ilk olarak kendi çözümü ve ailesinden yardım almaktadır olası bir çözümlememede durumunda kurumlara başvuru yapılmaktadır. Sosyal sermaye düzeyi ilk olan yakın çevreye güven ve hassasiyetten dolayı yüksek görülmektedir.

Dünya Bankası ve OECD kurumlarının sosyal sermaye için uyguladığı indekslerin sonuçlarına göre yapılan bazı çalışmalarda Türkiye’de sosyal sermaye düzeyi düşük çıkmıştır. Buna bağlı olarak ekonomik yeterliliğin sağlanmasının yanı sıra beşerî ve sosyal sermayenin de varlığı önemsenmiştir. Toplumlarda gelir düzeyindeki adalet toplumun sosyal güven düzeyini artırmaktadır. Gruplar arasında gelir dağılımında eşitsizlik olursa sosyal barış azalma seyrinde olmakta ve bireyler arasındaki güven düşüş gösterir. Ortaya çıkan gelir farklılıkları yolsuzluk durumlarına karşı insanlarda şüphe oluşturabilmektedir. Bu durum sonuç olarak toplumda güven düzeyinin azalması için önemli bir durum teşkil etmektedir. Gelir dağılımının adaletli olması Gayri Safi Yurtiçi hasılanın yüksek olmasından öncelikli etken göstermesi sosyal sermaye kavramının ilerleyişi için önemlidir. Bundan dolayı bir toplumda gelir dağılımının adaletsiz olması, milli gelirin yüksek olması toplumun sosyal sermaye düzeyini düşürecektir. Aksi durumda ise gelir dağılımında adaletli olması ve milli gelirin düşük olması durumu toplumların sosyal sermaye seviyesinin artmasını sağlayacaktır (Keleş, 2012: 83).

2.2.1. Dünya Değerler Araştırmasının Türkiye için Yaptığı İncelemeler

Bütün ülkelerin sosyal sermaye ölçütlerini ve sosyal sermaye değerlerini araştıran geniş kapsamlı sosyal değerler araştırması yapan Dünya Değerler Anketi araştırması yıllara göre belirli sonuçlar çıkarmaktadır. Bu araştırma 79 ülke için araştırılıp toplam 127.358’den fazla bireylerle görüşülmüştür (worldvaluessurvey.org, 2020). Türkiye’de 1000 -7000 birey arasında, yüz yüze yapılarak form üzerine ya da bilgisayarlara anket beyanları kayıt tutulmaktadır. Yapılan görüşmeye göre kaliteli ve tutarlı araştırma olmasına önem verilmiştir. Ankete katılan bireyler belli standartlara uygun kişiler olup anket değerlendirme sonuçları daha sonra bilirkişiler tarafından incelenmektedir. Yapılan anketler toplam 2.415 kişi katılımıyla oluşmakta 1.207 kişi erkek katılımcı, 1.208 kişi ise kadın katılımcıdır (politikaakademisi.org, 2020). Türkiye için yapılan bazı anket tabloları şu şekildedir:

Tablo 6. Türkiye için Uygulanan “Aşağıdaki her bir özellikten hangisinin hayatınızdaki önemi nedir?” Sorusuna Verilen (2017-2020) 7.Dalga Anket Verileri

	Çok önemli	Oldukça önemli	Çok önemli değil	Hiç önemli değil	Bilmiyorum	Cevapsız
Aile	%91,8	%7,4	%0,6	%0,2	-	-
Arkadaşlar	%61,7	%34,9	%2,9	%0,4	%0,1	-
Boş zaman	%56,4	%38,1	%6,7	%0,7	%0,2	-
Siyaset	%20,9	%35,3	%29,7	%13,1	%0,7	%0,2
İş/Çalışma	%45,9	%37,8	%13,3	%2,5	%0,2	%0,3
Dini İnanç	%6,0	%28,4	%10,4	%1,0	-	%0,2

Kaynakça: worldvaluessurvey.org, 2020

Türkiye’de yapılmış olan anket değerlendirilmesine göre 2.415 kişinin katılımıyla gerçekleşen bireylerin hayatındaki önem sırasına göre verdikleri cevap doğrultusunda %91,8 kişi ailesine çok önem verdiğini beyan etmiştir. Buna bağlı anlaşılacağı üzere insanların aile ilişkileri Türk toplumunda önemli bir değer olarak görülmekte ve aile bağlarının güçlü olduğu görülmektedir. İkinci sırada ise bireylerin hayatındaki çok önemli olan cevap %61,7 oranında arkadaşlar olmuştur. Bir toplumda sosyal ağlar ve sosyal güven ne kadar güçlü olursa toplumdaki sosyal sermaye düzeyi oldukça gelişme göstermektedir. Bunun yanı sıra ankete katılan insanlardan %56,4’ü boş zamanı, %20,9’u siyaseti, %45,9’u iş ve çalışma hayatını, %6’sı ise toplumun dini inancının önemli olduğunu söylemektedir. Ek olarak anket değerlendirmesinde bireylerin çok az oranda sorulan sorulara bilmiyorum cevabını veren ve cevapsız kaldıkları da gözlemlenmiştir.

Tablo 7. Türkiye için Uygulanan “Farklı gruplardan insanlara ne kadar güvenirsiniz?” Sorusuna Verilen (2017-2020) 7.Dalga Anket Verileri

	Güvenirim	Biraz güvenirim	Çok güvenmem	Hiç güvenmem	Bilmiyorum	Cevapsız
Aile	%82,6	%14,3	%2,7	%0,3	-	%0,1
Komşular	%19,9	%61,9	%14,5	%3,4	%0,1	%0,2
Tanıdığımız İnsanlar	%14,3	%56,6	%21,0	%7,8	%0,1	%0,1
İlk kez tanıştığımız insanlar	%3,2	%21,9	%46,1	%28,5	%0,2	%0,0
Farklı bir dine mensup insanlar	%3,2	%29,6	%41,7	%21,2	%4,2	%0,2
Farklı bir millete mensup insanlar	%2,9	%28,1	%43,6	%21,5	%3,4	%0,5

Kaynakça: worldvaluessurvey.org, 2020

Sosyal sermayenin önemli unsurlarından biri de toplumdaki sosyal güveni sağlamak bireyler ve grupların gerek iş gerek aile gerek insanlara olan güveni oldukça önem arz etmektedir. Türkiye’de 2.415 kişi ile yapılan anketin “Farklı insanlara ne kadar güvenirsiniz?” sorusuna verilen cevaplara göre insanların %82’si ailesini güvendiğini söylemiştir. Ankete göre komşulara %19,9 oranında, %14,3 oranında tanıdığımız insanlara, %3,2’si ilk kez tanıştığımız insanlara, %3,2’si başka bir dine mensup insanlara, %2,9’u ise başka millete sahip insanlara güvenirim cevabını vermiştir. Bireylerin anket sonuçlarına göre hiç güvenmem cevabını verenlerden, %0,3 oranı aileye, %3,4 oranında komşulara, %7,8 oranında tanıdığımız kişilere %28,5’i ilk kez tanıştıkları bireylere, %21,2’si farklı dine sahip olan insanlara, %21,5’i de başka bir millete bağlı olan insanlara güvenmediğini söylemiştir. Durum analizine bakıldığında Türkiye’de insanlar kendilerine yabancı olan yani farklı ülkelerde yaşayan ya da farklı dini görüşlere sahip bireylere güvenmekte oldukça zorlanmaktadır. Ankete katılan insanlardan az oranda bilmiyorum cevabını veren ve cevapsız kalan katılımcılarda mevcuttur.

Tablo 8. Türkiye için Uygulanan “Aktif ya da Aktif olmayan bir organizasyon ya da gönüllü bir kuruluşa üye misiniz?” Sorusuna Verilen (2017-2020) 7.Dalga Anket Verileri

	Üye Değil	Aktif olmayan üye	Aktif üye	Bilmiyorum	Cevapsız
Kilise ve Dini organizasyon	%93,2	%3,4	%2,2	%0,8	%0,4
Spor veya eğlence organizasyonu	%89,9	%5,8	%3,1	%0,8	%0,3
Sanat müzik veya eğitim organizasyonu	%90,8	%5,6	%2,2	%0,9	%0,5
İşçi sendikası	%92,5	%4,9	%1,0	%1,0	%0,6
Siyasi parti üyesi	%89,9	%6,3	%2,2	%0,8	%0,8
Kendi kendine veya karşılıklı yardım grupları	%95,0	%2,9	%0,2	%1,2	%0,6
Tüketici organizasyonu	%94,8	%3,0	%0,6	%1,0	%0,6
İnsani ve hayırsever organizasyon	%92,1	%4,9	%1,2	%1,0	%0,7

Kaynak: worldvaluessurvey.org, 2020

Toplumda grupların veya insanların iletişim halinde olmaları bağlı bir organizasyon ya da aktif üyelik gösterdiği dernek, kuruluş gibi yerlere bağlı olması sosyal ağların gelişmesine ve toplumsal ilişkilerin hızlı gelişmesine buna bağlı olarak sosyal sermaye seviyesinde gelişmenin yükselmesine neden olmaktadır. Türkiye’de 2.415 kişi ile yapılan “Organizasyon ya da gönüllü bir kuruluşa üye misiniz?” Sorununa verilen anket cevaplarına göre insanların %93,2’si Kilise veya dini bir organizasyona, %89,9’u spor veya eğlence organizasyonuna, %90,8’i sanat müzik veya eğitim organizasyonuna, %92,5’i işçi sendikasına, %89,9’u siyasi bir parti üyeliğine, %95,0’i karşılıklı bir yardım kuruluşuna, %94,8’i tüketici organizasyonuna, %92,1’i insani ve hayırsever organizasyona üye değilim cevabını vermiştir. Türkiye’de yaşayan insanların çoğu herhangi bir kuruluş organizasyon ya da parti üyesi değildir bu durum toplumun herhangi bir kuruluşa güvenmediğini bağların iyi olmadığı anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra ankete cevap veren az sayıda kişi bilmiyorum cevabını ve soruları cevapsız bırakmışlardır.

Türkiye için sosyal sermaye için yapılan anketlere bakılacak olursa Türkiye’nin sosyal sermaye seviyesinin düşük olduğu anlaşılmıştır. Sosyal güvene olan güvensizlik ağır basmaktadır. Bireylerin organizasyon ya da belirli bir kuruluşa, toplumsal faaliyetlere bağlı olmaması sonucunda Türkiye’de sosyal sermaye rezervlerinin düşük olduğu anlaşılmaktadır. Bununla eş Türkiye’de yaşayanların ailesine olan bağlılığının yüksek fakat tanımadığı yabancı bireylere olan güvensizlik olduğu gözlemlenmiştir. Sosyal sermayenin düşük olmasına sebep olan bir etmende ülke içi siyasi gerginlikler, toplumdaki kültür çatışması gibi durumlar sosyal sermaye düzeyini etkilemektedir (Aslan, 2016: 181-200). Toplumda sosyal sermaye olgusu çok çeşitli sahalarda analiz edilmiştir. Sosyal sermaye Türkiye’de 2000’li yıllardan bu yana gündemde olmuş ve farklı çalışmalar yapılarak birçok görüş belirtilmiştir. Türkiye’de araştırılan çalışmalar eğitim, insanların toplumdaki yaşam düzeyleri, ekonomik kalkınma, organizasyon ve siyasi kuruluşlara katılım, aile araştırması vb. gibi sosyal sorunların çözüm analizleri bireysel, grupsal ve toplumsal açıdan ele alınmaktadır.

2.3. TÜRKİYE’DE YEREL EKONOMİK KALKINMADA SOSYAL SERMAYE KONUSUNDA İL BAZINDA YAPILAN ÖRNEKLER

Sosyal sermaye ve ekonomik kalkınma arasındaki ilişkiyi, Türkiye’de yapılmış olan il örneği çalışmalarını inceleyerek literatür araştırmasını yapacağız.

2.3.1. Aksaray İli Örneği

Karataş ve Seki (2017) tarafından yapılan, “Sosyal Sermaye ve Bölgesel Kalkınma İlişkisi: Aksaray Örneği” isimli çalışmada, ekonomik kalkınma ile sosyal sermaye arasında pozitif bir ilişki vardır. Bölgenin gelişmesinde sağlık, eğitim ve refah seviyeleri kalkınma için önemli faktörler arasındadır. Aksaray ili ve ilçeleri ile bir anket oluşturulmuştur. Yapılan anket çalışmasında coğrafi yerleşim göz önüne alınarak Aksaray iline yakın iller göz önüne alınarak merkez ilçe için 700 katılımcı diğer ilçeler için ise 350 katılımcı ile sağlanan toplam 1050 katılımcı ile anket verileri sağlanmıştır. Fakat düzgün olarak seçilen anket değerlendirmesi 1000 katılımcının sonuçları ortaya çıkmıştır. Anket soruları katılımcılarla yüz yüze yapılmıştır. Anket yapılan katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, yaptıkları iş veya hangi çalışma grubundan olduğu, aylık sağladığı kazançları ve gelir durumları, merkez ilçe ya da diğer ilçelerde yaşama durumları araştırılarak anket yapılmıştır. Yapılan ankette likert ölçeği uygulanarak ildeki sosyal sermaye düzeyi analiz edilmiştir. Likert ölçeği üç endeks altında oluşturulup bunlar güven endeksi, resmi ya da gayri resmi sosyal ağlara katılım endeksi, bireylere karşılıklı yardım etme ve paydaş birlik içerisinde olma endeksi göz önüne alınarak sonuçlandırılmıştır. Anket sonuçlarına göre insanların endeks sonuçları 1’den 5’e kadar numaralanmış ve sonuçlar yüksek düzey orta düzey ve düşük düzey olarak belirtilmiştir. Yapılan anket araştırmasının sonuçları SPSS analizi kullanılmıştır. Yapılan çalışmada Aksaray merkez ilçede güven endeks oranı %1,8 oranında yüksek seviyede, %91,1 oranında orta seviyede, %7,1 oranında ise düşük seviyede belirlenmiştir. Merkez ilçede resmi ya da gayri resmi sosyal ağlara katılım endeksi %0 oranında yüksek seviyede, %0,9 oranında orta seviyede, %99,1 oranında ise düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Yine merkez ilçede insanların karşılıklı yardımlaşma ve paydaş birliği endeksleri %33,3 oranında yüksek seviyede, %63,5 oranında orta seviyede, %3,3 oranında düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Aksaray’ın Gülağaç ilçesinin güven endeksinin sonuçları ise %1,4 oranında yüksek seviyede, %64,8 oranında orta seviyede, %33,8 oranında düşük seviyede olduğu belirlenmektedir. Gülağaç ilçesinde bireylerin resmi ya da gayri resmi sosyal ağlara katılım endeks oranları %0 oranında yüksek seviyede, %1,4 oranında orta seviyede, %98,6 oranında ise düşük seviyede olduğu belirtilmiştir. Yine Gülağaç ilçesinde bireylerin karşılıklı yardımlaşma ve paydaş birliği endeks oranları ise %35,2 oranında yüksek seviyede, %63,5 oranında orta seviyede, %1,3 oranında ise düşük seviyede

olduğu belirlenmiştir. Aksaray'ın Güzelyurt ilçesinde ise insanların güven endeks oranları ise %0 oranında yüksek seviyede, %95,2 oranında orta seviyede, %4,8 oranında düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Güzelyurt ilçesinde toplumun resmi ya da gayri resmi sosyal ağlara katılım endekslerine sağladığı anket cevaplarına göre ise %0 oranında yüksek seviyede, %1,6 oranında orta seviyede, %98,4 oranında düşük seviyede olduğu belirtilmiştir. Yine Güzelyurt ilçesinde insanlar arasında karşılıklı yardımlaşma ve paydaş birliği oranları %43,6 oranında yüksek seviyede, %54,8 oranında orta seviyede, %1,6 oranında düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Aksaray'ın Ortaköy ilçesinde yapılan ankette güven endeks oranları %1,6 oranında yüksek seviyede, %98,4 oranında orta seviyede, %0 oranında ise düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Ortaköy ilçesinde resmi ve gayri resmi sosyal ağlara katılım endeksleri %0 oranında yüksek seviyede, %1,6 oranında orta seviyede, %98,4 oranında düşük seviyede olduğu belirtilmiştir. Yine aynı ilçede bireylerin birbirine karşılıklı yardımlaşma ve paydaş birlik içerisinde olma oranları ise %62,8 oranında yüksek seviyede, %37,2 oranında orta seviyede, %0 oranda ise düşük seviyede olduğu belirlenmektedir. Aksaray Eski ilçesinde bireyler arası güven endeks oranları %2,4 oranında düşük seviyede, %93,9 oranında orta seviyede, %3,7 oranında düşük seviyede olduğu belirlenmektedir. Eski ilçesinde yaşayan bireylerin resmi ya da gayri resmi sosyal ağlara katılım endeks oranları ise %0 oranında yüksek seviye, %0 oranında orta seviyede, %100 oranında ise düşük seviyede olduğu ortaya çıkmıştır. Yine aynı şekilde Eski ilçesinde insanların karşılıklı yardımlaşma ve paydaş birliği içerisinde olma oranları ise %30,9 oranında yüksek seviyede, %69,1 oranında orta seviyede, %0 oranında ise düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Yapılan ankete göre Aksaray merkez ilçede endeks oranlarının daha iyi düzeyde olduğu gözlemlenmiştir. Aksaray şehir merkezinde ve ilçelerinde aile dayanışmalarının iyi olması fakat bölgedeki vakıf, dernek gibi kuruluşların sosyal ağlarının zayıf olması, toplumda oluşan yeniliklerin Aksaray halkı tarafından kabul görülmesi ancak toplumda yaygınlık göstermesi oldukça güçtür. Yerel kalkınmada bölgenin yeniliklere zor uyum sağlaması kalkınma yöntemlerinin işlevselliğini zorlaştırmaktadır. Sosyal sermayede bölgenin kalkınma göstermesi toplumun yeniliklere uyum sağlamasıyla hız gösterecektir. Aksaray merkez ilçede sermaye stoku ve ekonomik faaliyetler bakımından yüksek düzeyde gelişmişlik göstermektedir. Ortaköy ilçesinde ise sosyal ve ekonomik gelişmişlik seviyesi yüksek olan ikinci ilçe olarak belirlenmiştir. Sosyal ve ekonomik gelişmişlik düzeyi üçüncü ilçe Eski'dir. Bu ilçede beşerî sermaye

seviyesi az olmakla birlikte sosyal sermaye stoku düşük seviyededir. Bir bölgenin sosyal ve beşerî sermaye stoku aynı düzeyde artış gösterir ise o bölge kalkınma seviyesi artış gösterecektir. Aksaray'ın Güzelyurt ve Gülağaç ilçelerinde yaşam kalitelerinin yüksek olması durumunda merkez ilçeye rakip çıkma konusu olağan görünmektedir. Aksaray ilinde yerel kalkınma ve sosyal sermayeni ilişkisi olumlu gözlenmektedir. Sosyal sermaye bir bölgenin kalkınması için önem arz etmektedir. Buna bağlı olarak bölgesel kalkınmanın artması için toplumun birbirine güven duyması, toplumda istihdamın artması, yoksullukların azalması, yerel stratejinin artması gibi durumlar neticesinde sosyal sermayeyi artırarak yerel ekonomik kalkınmanın artmasına da olanak sağlarız.

2.3.2. Antalya İli Örneği

Ardahan (2014) tarafından yapılan, “Bireylerin Sosyal Sermaye Profili: Antalya Örneği” adlı çalışmasında, Antalya İlinde yaşayan insanların sosyal sermaye ölçümlerini belirli değişkenlerle hesaplayarak ele alınmıştır. Yapılan çalışmaya 410 katılımcı ile tanımlayıcı araştırma modeli uygulanmıştır. Katılımcıların eğitim seviyeleri, cinsiyet, yaşları, aylık sağladığı kazançları, yaşadığı mevki araştırılarak analizler yapılmıştır. Yapılan araştırmada katılımcıların cevaplarına göre insanların yaşları ile orantılı sosyal sermaye düzeyleri incelendiğinde sivil toplum kuruluşlarına üyelikleri, toplumda bireylerin komşuluk bağları, yaşadıkları yerlerin ne derece güvenilir olduğu durumu bireylerin yaşları ilerledikçe sosyal sermaye oranları da artış göstermektedir. Bu bağlamda insanların cinsiyetleri ile orantılı sosyal sermaye düzeylerine bakıldığında sivil toplum kuruluşlarına üyelikleri, bireylerin insanlara ve dış çevreye olan güven unsurunun erkek katılımcılar ile kadın katılımcılar arasında fark olduğu belirlenmiş ve erkeklerin sosyal sermaye oranlarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Yine aynı şekilde katılımcıların yaşadığı mevkiye göre istatistiksel olarak bir farklılık gözlemlenmemiştir. İnsanların sivil toplum kuruluşlarına üyelikleri, bireylerin insanlara ve dış çevreye olan güven unsurunun insanların bir işte çalışma ya da çalışmama durumuna göre farklı olduğu belirlenmiş ve çalışan kesimin sosyal sermaye seviyeleri yüksek olduğu anlaşılmıştır. Bireylerin eğitim durumu, herhangi bir sivil toplum kuruluşuna olan üyelikleri, komşuluk ilişkileri ve çevreye olan güven unsurunda fark vardır. Eğitim seviyesi yüksek olan insanların sosyal sermaye seviyesinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan araştırmada insanların sağladığı kazançları, sivil toplum kuruluşlarına üye olma, komşuluk ilişkileri, bireyler

arası güven ve dış çevreye olan güven unsurunda fark olduğu belirtilmiştir ve geliri yüksek olan insanların sosyal sermaye seviyesi yüksek olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda Antalya ilinde sosyal sermaye düzeyini 4.0 değeri üzerinden 3,04 olarak belirlemiştir. Burada sosyal sermaye seviyesinin 3.04 olması ortalama değerden fazla olduğu belirlenmiştir. Sosyal sermayenin unsuru olan sosyal güvenin toplumda bireylerin yaşları arttıkça insan ve çevreye olan güveninde artış olmuştur. Bireylerin STK'lara olan ilgi ve güveni artmış, sosyal konularda öncelik almalarında artma sözü konusu olmuştur. İnsanların yaşları arttıkça eğitim düzeylerinin artması vb. konularda sosyal öncelik ön planda tutulmuştur. Toplumda bireylerin yaşlarında artış olması çevreye ve sosyal değerlere daha bilinçli davranmasını sağlamıştır. Böylece kişisel sosyal sermayede artış izlenmesi oldukça önemli duruma gelmiştir. Sivil toplum kuruluşlarına üye olma durumu kadınlara göre erkeklerin katılma oranı yüksek çıkmıştır siyasette de olduğu üzere kadın katılımcıların oranı erkeklere göre daha düşüktür. Buna bağlı kadınların iç güdü olarak gerek dış çevreye olan güven gerekse insan ilişkilerine olan güven duygusunun az olması sosyal sermaye seviyesini azaltmaktadır. Antalya'nın sosyal sermaye seviyesinin orta düzeyde ilerlediği belirlenmiştir. Sosyal sermaye düzeyindeki yükselmeyi sağlamak için insanların topluma olan güven düzeyinde artış olması, bireylerin eğitim düzeyleri ne kadar yüksek olursa o kadar sosyal seviyenin artacağı, sivil toplum kuruluşlarına katılım oranlarının yükselmesi sosyal düzen seviyesini artıracak, toplumda insanların yaşadıkları yere kendilerinin ait hissetmesi gerekli güven ve saygıyı bir araya getireceği için, komşuluk ilişkilerinin gelişmesine katkı sağlaması ve sosyal sermaye seviyesini artıracaktır. Antalya ilinde 2007 yılında Emniyet Müdürlüğünün başlattığı “Komşu Kollama Projesi” uygulanarak toplumda bireylerin birbirlerine güven duymasını sağlamak için bir proje geliştirmiştir. Bu durum sosyal güvenin toplumda artmasına bir etki sağlayacaktır. Bununla birlikte resmi yada resmi olmayan kuruluşların bireylerin topluma olan güvenin ve buna bağlı sosyal sermaye düzeyinin artmasına sebep olabilmesi için gerekli yardımı yapmaları ildeki gelişim için oldukça önem arz etmektedir.

2.3.3. Çorum İli Örneği

Yüksel (2015) tarafından yapılan “İktisadi Kalkınmada Sosyal Sermayenin Rolü: Çorum İline Yönelik Bir Analiz” adlı çalışmada, sürdürülebilir kalkınma ile sosyal sermaye arasında bir ilişki olduğu anlatılmıştır. Sürdürülebilir bir alanda sosyal

alan, sosyal çevre ekonomik durumun gelişmişliğini göstermek için yeterlidir. Sosyal sermayenin sonraki kuşaklara kalması için sosyal sermayenin bir bileşeni olan güven unsuru önemlidir. Sosyal sermaye ve ekonomik kalkınma arasındaki bağ Çorum Organize Sanayi Bölgesinde işletmeler arasındaki ilişki incelenerek eğer firmaların araştırmayı kabul etmemesi durumunda KOSGEB'den fayda sağlayarak Çorum Organize Sanayi Bölgesi Dışında da firma seçilmiştir. Çalışmada 30 adet işletme ele alınmış ve bu işletmeler mikro, küçük, orta, büyük ölçekli olarak seçilmiştir. Ankete katılan bireylerle yüz yüze görüşme sağlanmıştır. Yapılan anket doğrultusunda katılımcılara Çorum Organize Sanayi bölgesindeki işletmelerin aile işletmesi mi, farklı bireyler ile oluşturulan işletme mi, bu duruma nasıl karar verdikleri, çalışanlara olan güven duygusunun ne aşamada olduğu, iş saatleri dışında çalışanlarla olan ilişkileri, günümüz teknolojisinden işletmelerin ne kadarının yararlandığı göz önüne alınarak sorular sorulmuş ve sonuçlanmıştır. İşletme yöneticilerinin %80'inin memleketi Çorum ili olduğu için o yörede firma açmışlardır. Ankette katılımcılara “Firma büyüklükleri fark etmeksizin iş yapılan kişilere güvenir misiniz?” sorusuna küçük işletme, orta işletme ve büyük işletmelerin fark etmeksizin verdiği cevap %80 oranında evet güvenirim cevabını verip %20 oranında ise hayır güvenmem cevabını vermiştir. Ankette katılımcılara “Firmaların aralarındaki iş birliği durumu nasıldır?” sorusuna verilen cevaplarda, küçük ölçekli işletmelerin %60'ı iyi, %20'si iyi değil, %20'si fikrini belirtmeyerek cevap vermiştir. Yine orta ölçekli işletmeler ise %90 oranında iyi olduğunu, %10 oranında iyi olmadığını belirtmiştir. Aynı şekilde büyük ölçekli işletmeler için verilen cevaplar ise %40 oranında iyi cevabını vermişlerdir, %40 oranında iyi değil cevabını vermişlerdir, %20 oranında fikrini söylemeyenlerde olmuştur. Ankete göre katılımcılara “Firmaların yeni teknolojileri izliyor musunuz? İnternet ve bilgisayardan ne kadar faydalaniyorsunuz?” sorularına verilen cevaplara göre bütün işletmeler teknolojiyi son hız takip ettiklerini ve kullandıklarını belirtmektedir. Buna bağlı olarak küçük ölçekli işletmelerin maddi olanakları yeterli olmadığı için teknolojik yenilik, ürün geliştirme, kaliteyi artırmak için kısıtlı olduklarını belirtilmiştir. Orta ölçekli işletmeler ise çarşı pazardaki yenilikleri takip etmek için kullandıkları, hammadde sağlayan üreticilerle iletim halinde olmaları, ar-ge kolaylığı sağlamasının teknoloji ile iyi derece faydası olmaktadır. Aynı şekilde büyük ölçekli işletmelerde herhangi bir maddi imkansızlığın olmaması durumu teknolojiyi daha hızlı ve seri kullanmalarına fayda sağlamaktadır. Ankette katılımcılara “Firmaların sosyal sorumluluk kapsamında etkinlik grupları hangi

kategoridedir?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda küçük ölçekli işletmelerin %43’ü çocuklar için yapılan yardım ve organizasyonlara katılım sağladığını, %29’u gençlere yönelik yardım ve toplantılara katılım sağladığını, %14’ü engellilere yine %14’ü de kadınlara yardım ve projelerde bulunduklarını belirtmiştir. Orta ölçekli işletmelerin %50’si çocuklara, %25’i yaşlılara yine aynı oranla %25’ide gençlere yardım ve gerekli projelerde yer aldıklarını belirtmektedir. Büyük ölçekli işletmeler %35 oranında çocuklara, %29 oranında gençlere, %12 oranında yaşlılara, %12 oranında kadınlara, %12 oranında engellilere yardım ve başka projelerde bulunduklarını belirtmiştir. Çorum Sanayi Bölgesinde yapılan ankete göre işletmeler anlaştığı bireylere güvenirken yetkilerin çökmesi durumunda önemli yetkileri işletme bünyesinde yöneticilere bırakmaktadır. Örneğin işletmelerin maliyetlerini düşürücü durumları başka işletmelerle iletişim halinde olarak anlatmak istememişlerdir. Yapılan araştırmaya göre bu durumda işletmeler bağlayıcı sosyal sermaye türüne girmektedir. Buna göre işletmelerin aile bağlarına aile arası güvene daha önem verdikleri ortaya konmuş topluma olan güven faktörünün az olmasıdır. Ekonomik kalkınmaya, bağlayıcı sosyal sermaye olumlu etki yapmaktayken bu durum söz konusu olduğunda olumsuz etki yaratmaktadır. Çorum’da işletmelerin çoğu aile işletmesi olduğu için işletmelerin ticari anlayışlarının dışı kapalı olduğu ortaya çıkmıştır. Çorum ilinde yapılan bu araştırma sonucunda, sosyal sermaye seviyesinin düşük olduğu meydana çıkmıştır. Buna bağlı şekilde ortaya kurumlaşmış bir yapı çıkararak sosyal sermaye boyut değiştirmiştir. Yapılan çalışma sonucuna göre Çorum ilindeki işletmelere başka işletmeler arası ilişkiyi ve güveni kullanma, yardımlaşma, birbirlerine destek verme konuları önerilmiştir. Bu durum sosyal sermayenin artmasına doğrudanda sosyal güvenin yükselmesine neden olmaktadır.

2.3.4.Erzurum İli Örneği

Keskin (2008) tarafından yapılan “Sosyal Sermaye ve Bölgesel Kalkınma: Erzurum Ticaret ve Sanayi Odası Üyelerinde Sosyal Sermaye Düzeyi ve Belirleyicilerinin Analizi” isimli çalışmasında sosyal sermaye kavramı ekonomik kalkınma ile bir bütün olarak bağdaşmaktadır. Erzurum’da Ticaret ve Sanayi Odası üyelerinin sosyal sermaye seviyesinin önemi konu olmuştur. 1499 iş yeri katılımı ile araştırma anketi yapılmış ve anket soruları bazı katılımcılarla yüz yüze iletilip anket formlarını doldurunca verdikleri adrese göndermeleri rica edilmiştir bazı katılımcılarla ise PTT aracılığı ile anket formu gönderilerek çalışmanın sonuçlarına

ulaşılmıştır. Ankete katılımcıların cinsiyetleri, katılımcıların yaşı, ilde ne kadardır yaşadıkları bilgisi, işletme sahiplerinin ne kadardır o işi yaptığı, iş yeri sahibinin eğitim seviyesi gibi durumlar göz önüne alınarak anket yapılmıştır. Çalışmada “Dünya Değerler Araştırması Anketi” soruları göz önünde bulundurularak ülkenin durumu ile ilişki kurulup katılımcılara yöneltilen anket soruları hazırlanmıştır. Anket soruları objektif bir biçimde çoklu puanlama ile ayarlanıp likert ölçeği uygulanmıştır. Sosyal sermaye düzeyinin ölçülmesi için üç endeks uygulanmıştır. Güven endeksi, resmi ya da gayri resmi sosyal ağlara katılım endeksi ve karşılıklı yardımlaşma endeksi olarak uygulanmıştır. Çalışmada likert ölçeği ve endeksler birleştirilip 6-13 arası puanlar düşük düzey endeks uygulanmasını göstermekte, 14-22 puan arası orta düzey endeks uygulamasını göstermekte, 23-30 puan arası yüksek düzey endeks uygulamasını göstermektedir. İlin sosyal sermaye seviyesinin ölçmek için ise yine puanlama sistemi ile 18-41 arasında puan düşük düzeyde, 42-65 arasında puan orta düzey, 66-90 arası puan yüksek seviye olarak uygulanmaktadır. Anket sonuçları SPSS yöntemi ile belirlenmektedir. Buna ek bir de İlin nüfus yapısını, ilin dinamik özelliklerini araştırmak ve sosyal sermaye düzeyi ile ilişkilendirilerek sonuçlandırmayı kolaylık sağlamak için ki-kare testi yapılmıştır. Erzurum Ticaret Odası üyelerine yapılan güven endeksi sonuçlarına göre %20,4 oranında yüksek düzey, %60,5 oranında orta düzey, %19,1 oranında düşük düzeyde güven endeksi belirlenmiştir. Bu endekse göre katılımcıların %42’si bireylere güvendiğini, %39’u bireylere güvenmediğini, %19,1’i kararsız olduğunu söylemiştir. Katılımcıların %56,3’ü resmî kurumlara güvenmediğini, %22,7’si ise kurum ve kuruluşlara güvendiğini, %21,0’ı kararsız olduklarını söylemiştir. İşletmelerde çalıştırılan bireylere güven konusunda, katılımcıların %42,4’ü çalışan işçilerin görevlerini tam yapacaklarına güvenmediğini dile getirerek, %46,3’ü işyerinde çalışan işçilerin görevlerini tam yapacaklarına güvendiklerini, %11,3’ü kararsız kaldıklarını söylemiştir. Erzurum ili için resmi ve gayri resmi sosyal ağlara katılım için yapılan endekse göre katılımcıların %7,1’i yüksek düzeyde, %34,6’sı orta düzeyde, %58,3 oranında düşük düzeyde çıkmıştır. Bu endeks sonuçlarına göre katılımcıların %40,8’i son altı ay içerisinde dernek, organizasyon veya bir kuruluşa üye olmadığını ve %45,6’sını hiçbir resmi kuruluşa herhangi bir toplantı, seminere katılım sağlamadığını, %41,1’i Erzurum Ticaret ve Sanayi Odası’nın yaptığı toplantılara katılmadığını, %36,6’sı ayda 1 veya 2 defa ailece ev ziyaretlerine katıldığını söylemiştir. Üçüncü endeks olan karşılıklı insanlarla ya da gruplarla yardımlaşma

endeks düzeyi %48,9 oranı ile yüksek seviyede, %41,7 oranında ise orta seviyede, %9,4 oranında ise düşük seviyede olduğu açıklanmıştır. Toplumda insanlara olan, işleri kötüye giden komşulara yardıma bulunurum diyen katılımcıların oranı %77'dir. %67,3 oranında insanların ettikleri yardımın kendine yardım etmiş olma düşüncesine katılma oranlarıdır. Katılımcıların %71,9'u maliyetleri düşürmek için yeni bir düşünceyi farklı bir işletme ile paylaşım cevabını vermiştir. Bu anket sonuçlarına bakıldığı üzere Erzurum Ticaret ve Sanayi Odası üyelerinde sosyal sermaye seviyesi endekslerin oranlarına göre belirlenmektedir. Buna göre sosyal sermaye düzeyinde katılımcıların %12,6'sının yüksek seviyede olduğu, %68,9'unun orta seviye, %18,4'ünün ise düşük seviyede olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum sosyal sermaye seviyesinin genel olarak orta seviyede olduğunu meydana çıkarmıştır. İhtiyaçları karşılama için yapılan ticaretler, mal ve hizmetlerdeki gelişme ve değişim ekonomik kalkınmayı desteklemektedir. Sosyal sermayenin gelişmesi yerel ekonomik kalkınma için önem göstermektedir. Gerekli politikaların mecburi yapılması yerel ekonomik kalkınma ve sosyal sermaye kavramının gelişimi için önem arz etmektedir. Yapılan çalışmanın sonucunda Erzurum İline öneri olarak, eğitim seviyesindeki artış sosyal sermaye seviyesini de yükselteceği değerlendirilmiştir. Erzurum Ticaret ve Sanayi Odası üyelerinin farklı işler konusunda bilgilendirilmesi, küçük firmaların büyük işletmelerle iş birliği içinde olması ve teşviklerin olması için grup toplantılarının sosyal sermaye seviyesinde artış olacağını göstermektedir. Bir başka sosyal sermayeyi artırıcı öneri ise, Erzurum ilinden yapılan göçlerin, eğitim seviyesinin yüksek olan bireylerin şehir dışına göç etmelerinden dolayı gerekli ve yeterli iş olanaklarının var olması göç etmeyi durdurarak sosyal sermaye seviyesinde artış olmasını sağlamaktadır. Bu durum kapsamında sosyal ve beşerî sermayede artış, yerel ekonomik kalkınmada yükselme gözlemlenirken diğer taraftan dış göç hız oranının da düşmesini sağlamıştır. Ticaret ve Sanayi Odası üyelerinin sıklıkla bir araya gelmiş olması üyeler arasında iletişim ağlarını güçlendirecek ve sosyal güvenin artmasına dolayısıyla bu durumda sosyal sermaye seviyesinin artmasına sebep olmuştur. Sürdürülebilir yerel kalkınma ve sosyal sermayenin tam sağlanabilmesi için Erzurum ilinde gerek kurumsal firmalar gerekse özel sektörün gelişmesi artış sağlamak adına oldukça önemlidir.

2.3.5.Kars İli Örneği

Basut ve Özyakışır tarafından (2019) yılında “Kars İlinin Sosyal Sermaye Düzeyinin Belirlenmesi: Bir Saha Çalışması” adlı araştırmalarında, 399 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim durumları, çalıştığı iş, yaşadığı yerin tipi, hanede yaşayan insan sayısı ve hane gelir seviyesi göz önüne alınarak bir anket araştırması yapılmıştır. Yapılan ankette bireylerin ulaşım ve istekli katılımcı sağlayabilmek adına anket katılımcıları şehir merkezinde yapılmıştır. Sonuçlar SPSS programı ile sonuçlanmıştır. Ankette katılımcılara “İnsanların çoğu yardımsever mi yoksa kendi sorunlarıyla mı ilgilenmektedir?” sorusuna %18,3 oranında yardım sever, %74,7 oranında kendi sorunları ile ilgilenirler, %7,0 oranında ise fikrini beyanda bulunmamıştır. Bu soruya göre ildeki insanların çoğu kendi yaşam problemlerini daha önemsemekte ve az kısmı da insanların yardım sever olduğunu beyanda bulunmaktadır. Yapılan araştırmaya göre “İnsanlara ne kadar güvenirsiniz?” sorusuna %8,8 oranında evet güvenirim cevabını vermiş, %87,2’si hayır güvenmem cevabını vermiştir. Katılımcıların %4,0’ı ise bu konu hakkında bir fikir beyan etmemiştir. Aynı şekilde katılımcılar %71,4 oranında aileme çok güvenirim, %13,8 oranında ise akraba ve çevreye güvenirim, %30,8 oranında devlete ne güvenirim ne güvenmem diyerek %11,8 oranında devlete güvenirim cevabını belirtmiştir. Anlaşılmaktadır ki ildeki bireylerin ailesine iyi derece güvenmesi sosyal sermayenin sağlam olduğunu ortaya çıkarmıştır. Toplumda insanların birbirleri ile güven içinde ilişkiler olması sosyal sermaye seviyesinin artacağını göstermektedir. Komşularla ilişkileri ise %83,5 oranında komşuluk ilişkilerinin olduğu ortaya çıkmakta ve %71,4 oranında komşularla herhangi bir mecburiyet ya da ihtiyaçtan kaynaklı yardım etme durumu gerçekleştiğini belirtmiştir. Bu durum sosyal sermaye seviyesinde yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Ankette sorulan gruplarla aktive, sosyalleşme durumunda %38,1 oranında ailesi ile zaman geçirdiğini, %23,1 oranında kendi akranları ile zaman geçirdiğini belirtmiştir. Toplumda gruplar arası ilişkilerin kuvvetli olması veya herhangi bir organizasyon ya da etkinliği katılmış olması sosyal sermaye seviyesini artırmaktadır. Sosyal ağlara katılım, gönüllü organizasyonlara katılım, yardımlaşma faaliyetleri yürüten kuruluşlara katılım toplumda insan ilişkilerini güçlendirmekte ve toplumun sosyal sermaye seviyesinin artmasına katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda yapılan araştırmada “Toplumsal faaliyetlere katılım durumu ya da gönüllü bir kuruluşa üye olma durumunu” incelendiğinde ildeki katılımcıların %47,9’u herhangi

bir faaliyette bulunmadığını söylemiş ve %46,1'i ise evet faaliyetlere katılımı cevabını vermiştir. Yine aynı kapsamda katılımcıların %82,5'inin hayır katılmadım cevabını verip %17,5'i ise evet katıldım cevabını belirtmiştir. Bu bağlamda ildeki gönüllü bir organizasyon, faaliyet, ya da etkinliklere katılım oranları düşük seviyede belirmiş olup yine aynı şekilde sosyal sermaye seviyesi yönünden düşük olduğu ortaya çıkmıştır. İldeki katılımcıların başka dine mensup bir aile ile komşuluk yapmaları sorgulandığında bireylerin %73,7'si karşı çıkmadığını ve olabilir bir durum olarak baktığını, %13,0'ı ise karşı çıkıp olamaz bir durumda baktığını ifade etmektedir. Yine aynı şekilde bireylere sorulan başka mezhebe sahip bir aile ile komşuluk yapmaları sorgulandığında %81,5'i karşı olamayıp olabilir durumda baktığını, %6,0'ı karşı olup olamaz durumda baktığını ifade etmektedir. Herhangi bir dini ilgisi ve inancı olmayan ailelere karşı %51,4 oranında katılımcı cevabı itiraz etmediğini, %28,3 oranında bireyin itiraz ettiğini ifade etmektedir. Bu durum toplumun sosyal ilişkilerini göz önüne aldığını farklı bireylerin yaşamları yerel halk için sorun yapmayacağı kanısı ile belirlenip sosyal sermaye düzeyinin yüksek olduğunu gözler önüne koymaktadır. “Siyasi bir faaliyete ya da kuruluşa yardımda bulunma” durumuna katılımcıların %82,5'i yardım yapmadığını, %4,8'i yardımda bulunduğunu söylemiştir. Yasal bir eyleme katılım oranları ise %69,9 oranında katılmadıkları, %19,3 oranında katıldıklarını katılımcılar söylemişlerdir. Bu durumda analizlere göre katılım sağlamayanların sayılarında artış olduğu gözlemlenmiştir. Bireylere soruların “Hangi kamu kurum ve kuruluşlarına ne kadar güvenirsiniz?” sorusuna verilen cevaplar, %51,4 oranında Cumhurbaşkanlığına, %50,1 oranında eğitim kuruluşlarına, %76,4 oranında kolluk kuvvetlerine(polis), %55,6 oranında hastane gibi sağlık kuruluşlarına, %43,9 oranında devlete yani hükümete, %42,4 oranında yargıya, %76,7 oranında Türk silahlı kuvvetlere, %54,6 oranında Türkiye Büyük Millet Meclisine, %36,3 siyasi kurum ve kuruluşlara güvendiklerini beyan etmişlerdir. Toplumun resmi ya da resmi olmayan bir kuruluşa güvenilmesi sosyal sermaye seviyesinin sağlam olduğunu göstermektedir. Yapılan araştırmada resmi kurum ya da kuruluşlara güven sırasında ilk üç kurum Türk silahlı Kuvvetleri, Kolluk Kuvvetleri(polis) ve Hastane gibi sağlık kuruluşları olarak belirlenmiştir. Kars ilinde sıralamanın böyle olması insanların maddi ve manevi (mal veya can güvenliği) yaşamlarının daha ön planda tutulduğunu belirtmektedir. Yapılan çalışma sonucuna göre Kars ilinde sosyal sermaye seviyesi oldukça güçlü bir şehir olduğu ortaya çıkmaktadır.

2.3.6. Konya (Bedesten) İli Örneği

Üçler, Koraş ve Güçlü (2016) tarafından yapılan “Bölgesel Kalkınmada Sosyal Sermayenin Rolü: Konya Bedesten Örneği” isimli çalışmalarında, toplumda kurumlara, bireylere, gruplara olan sosyal güvenin yüksek olması o bölgede sosyal sermayenin, beşerî sermayenin geliştiğini göstermektedir. 298 işletme baz alınarak bir anket araştırması yapılmıştır. Firmalara likert ölçeği kullanılarak farklı endeksler belirlenmiş ve sosyal sermaye seviyesinin bulunmasına destek sağlanmıştır. Ankete katılımcı işletmelerin yaşları, eğitim seviyeleri, işlettikleri bölümler vb. özellikler yardımıyla ki- kare testi ile ankete kolaylık sağlanmıştır. Anket Spss programı ile belirlenmiştir. Ankette “İşletmenizde kaçınıcı kuşağınız sorusu ile orta seçmede öncelikleriniz nelerdir?” sorusuna verilen cevap doğrultusunda firmaların birinci nesline göre %41,4 oranında güven unsuru, %29,6 oranında maddi zorunlulukları, %23,1 oranında meslek bilgisi, %4,0 oranında ortak güç birlikteliği, %28,6 oranında diğer cevabını vermişlerdir. Bu bağlamda birinci nesle göre ortak seçmede önemli olan birinci duruma göre ortakla güven duymak daha önemlidir sonucu çıkmıştır. İkinci nesle göre %27,3 oranında güven unsuru, %29,6 oranında maddi zorunluluklar, %30,8 oranında meslek bilgisi, %28,0 oranında ortak güç birlikteliği, %42,9 oranında diğer cevabını belirtmişlerdir. Üçüncü nesle göre %24,2 oranında güven unsuru, %34,1 oranında maddi zorunluluklar, %23,1 oranında meslek bilgisi, %52,0 oranında ortak güç birlikteliği, %28,6 oranında diğer unsurlar olduğu cevabını vermişlerdir. Bu kapsamda üçüncü nesil ortak seçerken dikkat ettiği birinci durum ortaklar arasında birliktelikten daha verimli bir iş çıkaracaklarıdır. Dördüncü nesle göre %7,1 oranında güven unsuru, %6,7 oranında maddi zorunluluklar, %23,1 oranında meslek bilgisi, %16,0 oranında ortaklarla güç birlikteliği cevabını vermişlerdir. Yine bu bağlamda dördüncü neslinde ortak seçerken aradığı önemli unsur insanların meslek donanımı olduğudur. Ankette katılımcı işletmelere “İşletmenizde kaçınıcı kuşağınız sorusu ile hükümete ve diğer kamu kurumlarına ne kadar güvenirsiniz?” sorusuna verilen cevap kapsamında, işletmelerin birinci nesline göre devlete ve resmi kuruluşlara %20,9 oranında “kesinlikle güvenirim” cevabını, %30,1 oranında “güvenirim” cevabını, %75,0 oranında “karasızım” cevabını, %50,0 oranında “güvenmem” cevabını vermişlerdir. Bu bağlamda birinci nesle göre devlete ve resmi kuruluşa güven konusunda kararsız kalan katılımcıların oranları oldukça fazladır. İkinci nesle göre ise devlete ve resmi kuruluşlara, %27,9 oranında “kesinlikle güvenirim” cevabını, %30,6

oranında “güvenirim” cevabını, %6,3 oranında “kararsızım” cevabını, %25,0 oranında “güvenmem” cevabını, %50,0 oranında “kesinlikle güvenmem cevabını vermişlerdir. Bu durum ikinci neslin devlet ve kamu kuruluşlarına yüksek oranda “kesinlikle güvenmem” dediğini ortaya çıkarmıştır. Üçüncü neslin devlete ve kamu kuruluşlarına olan güveni, %41,9 oranında “kesinlikle güvenirim” cevabını, %30,1 oranında “güvenirim” cevabını, %18,8 oranında “kararsızım” cevabını, %25,0 oranında “güvenmem” cevabını, %50,0 oranında “kesinlikle güvenmem” cevabını vermiştir. Bu bağlamda üçüncü nesil işletmelerin büyük çoğunluğu “kesinlikle güvenmem” cevabını vermiştir. Dördüncü neslin devlete ve resmi kuruluşlara olan güveni sorulduğunda, %9,3 oranında “kesinlikle güvenirim” cevabını, %9,1 oranında “güvenirim” cevabını vermiştir. Bu verilere göre dördüncü nesil işletme sahipleri yüksek oranda “kesinlikle güvenirim” cevabını vermiş ve devlete ve kamu kuruluşlarına olan güveninden bahsetmiştir. Katılımcılara sorulan “işletmenizde kaçınıcı kuşaksanız sorusu ile sivil toplum örgütlerine ne kadar güvenirsiniz sorusunuz karşılaştırmalı analizi” sorusu ile, birinci neslin %7,1’i “kesinlikle güvenirim” cevabını, %29,7’si “güvenirim” cevabını, %42,3’ü “kararsızım” cevabını, %48,3’ü “güvenmem” cevabını, %33,3’ü “kesinlikle güvenmem” cevabını vermiştir. Bu bağlamda katılımcı işletmeler birinci nesle göre yüksek oranda sivil toplum kuruluşlarına güvenmediği ortaya çıkmıştır. İkinci neslin cevaplarına göre %21,4 oranında “kesinlikle güvenirim” cevabını, %31,3 oranında “güvenirim” cevabını, %38,5 oranında “kararsızım” cevabını, %17,2 oranında “güvenmem” cevabını, %11,2 oranında “kesinlikle güvenmem” cevabını ifade etmiştir. Bu duruma göre ikinci nesil sivil toplum kuruluşlarına yüksek oranda kararsız kalmışlardır. Üçüncü nesil cevapları ise %64,3 oranında “kesinlikle güvenirim” cevabını, %31,3 oranında “güvenirim” cevabını, %11,5 oranında “kararsızım” cevabını, %27,6 oranında “güvenmem” cevabını, %38,9 oranında “kesinlikle güvenmem” cevabını vermişlerdir. Böylece üçüncü nesil işletmeler göre yüksek oranda sivil toplum kuruluşlarına güven duydukları belirlenmiştir. Dördüncü neslin sivil toplum kuruluşlarına olan güven sorgusuna göre ise katılımcıların %7,1’i “güvenirim” cevabını, %7,7 oranında “güvenirim” cevabını, %7,7 oranında “kararsızım” cevabını, %6,9 oranında “güvenmem” cevabını, %16,7 oranında “kesinlikle güvenmem” cevabını vermiştir. Bu durum gösteriyor ki dördüncü nesil işletmeler sivil toplum kuruluşlarına hiç güvenmemektedir. Katılımcıların eğitim durumları göz önüne alınarak sorulan sorular kapsamında eğitim seviyesi okuma yazma bilmeyen bireylerin devlete ve kamu

kuruluşlara yüksek bir oran olan %16,7 oranında güvenmediklerini belirtmişler ve okuma yazma bilmeyen katılımcıların mahkemeler olan güveni %18,8'dir. İlkokul ve ortaokul mezunları bireylerin %60'ı devlete ve kamu kuruluşlarına güvendiklerini belirtmişler ve %41,2 oranında katılımcı mahkemelere olan güven konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir. Eğitim seviyesi lise olan bireyler %49,0 oranında devlete ve kamu kuruluşlarına güvendiklerini belirtmişler ve %50,0 oranında katılımcı ise mahkemelere olan güven duygusu konusunda kararsız olduğunu ifade etmiştir. Üniversite mezunu olan eğitim düzeyindeki katılımcıların %31,3'ü devlete ve resmi kuruluşlara güven konusunda kararsız kaldıklarını ifade etmişler ve %45,5 oranında katılımcı mahkemelere kesinlikle güvenmediği söylemiştir. İşletmelerde lisansüstü eğitim seviyesine sahip olan bireylerin devlete ve kamu kuruluşlarına %8,3'ü güvenmediğini ifade etmiştir. Konya Bedestende çalışan esnafların hükümete, emniyete ve hukuka sosyal güven düzeyinin olumlu ve yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bir başka anlatıma göre, Bedestende çalışan çoğu esnafların mesleklerini babadan oğula durumu söz konusu olduğu için eğitim seviyeleri ve güven düzeyi arasında olumsuz bir ilişki söz konusu olmuştur. Esnafların komşularla bir iş ortaklığı yapma, gereken güveni alamama durumu olabileceği düşüncesiyle yeni iş bölümlerine girmemektedirler. Bu durumda farklı istihdam olanaklarını azaltmaktadır. Gereken resmî kurumlar aracılığı ile aradaki güven üzerine toplantılar yapılırsa sosyal sermaye ve sosyal güvende artış olabilmektedir. Bedestende esnaflar arasında bir önder ya da başkan gibi birinin olmaması durumu tespit edilmiştir. Bu duruma göre esnaf arasındaki ilişkilerin çok samimi olmadığı gözlemlenmiştir. Bu durumu değiştirmek için iletişim bağlarını güçlendirmek ve sosyal güven seviyesini artırmak için esnafların bir dernek gibi karşılıklı tanış olabilecekleri sosyal bir ortam olması önerilmektedir. Bedesten çarşısı işletme açısından yoğun olan bir bölge olduğu için işletmelerin farklı ticaret düşüncesi olduğunda Konya Bedesten çarşısından taşınıp alışveriş merkezlerine ya da Konya'nın başka bölgelerinde işletmelerini açabileceklerini gözlemlemişlerdir. Sosyal sermayenin gelişmesi ve ekonomik kalkınmanın yükselmesi için bölgede olan ilişkiler, ekonomik yapı, sosyal boyut her zaman önemli hale gelmiştir.

2.3.7. Gaziantep İli Örneği

İzmen ve Daş (2016) tarafından yapılan "Bölgesel Kalkınmada Sosyal Sermayenin Önemi: Gaziantep Örneği" adlı çalışmalarında, sosyal sermaye ve

ekonomik kalkınma arasındaki ilişkiyi, bağlayıcı sosyal sermaye ve birleştirici sosyal sermaye etkili olduğunu gözlemleyerek anlatmışlardır. 64 işveren ve 112 ayrı üniversitelerden katılan öğrenciler ile anket çalışması yapılmıştır. Bunun yanı sıra “akademisyenler, sivil toplum kuruluşu temsilcileri, iş adamları ve yerel yöneticiler” ile Gaziantep’in ekonomik gelişmesi ile ilgili detaylı toplantı yapılmış ve incelenmiştir. Bu araştırma sonucuna göre sosyal sermaye seviyesinin durumu belirlenmiştir. Araştırmada ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda bağlayıcı ve birleştirici sosyal sermaye kavramı üzerinde daha çok durulmaktadır. Bu durum şehrin gelişmesi ve kalkınması için kamu kuruluşlarının, özel sektördeki iş insanlarının, girişimcilerin sürekli iletişim içinde olmaları, basın sayesinde ve Gaziantep tanıtımının da çok yapılıyor olması ve ildeki sivil toplum kuruluşlarının çok gelişmiş olması ilin sosyal ağlarının gelişmesini ortaya çıkarmıştır. Bu durum doğrudan sosyal sermaye düzeyindeki olumlu artışa neden olmaktadır. Gaziantep’te müteşebbislerin çok ve gelişmiş olması, endüstrisinin gelişmiş olması sosyal sermaye düzeyini artırmaktadır. Yapılan anket çalışmalarına göre %39,7 oranında ankete katılan bireylerin cevaplarına göre müteşebbis ildeki gelişme için önemlidir. Bunun yanı sıra kente yapılan göç sebebi sosyal sermayenin bileşenlerinden olan köprü kuran sosyal ağlarını sağlayan unsurlardan biri sayılmaktadır. Bireylerin bir işte çalışıyor olması şehrin gelişimi için önem arz etmektedir. Anket çalışmasına göre yapılan araştırmada 2013 yılı verilerinde ildeki istihdam oranı %43,6 olarak belirlenmiştir. Gaziantep’te istihdam oranının artması sosyal sermaye seviyesinde yükselmeye etki etmektedir. Yapılan araştırmaya göre 2013 yılı verisinde okuma yazma bilmeyen eğitim seviyesindeki insanların oranı %5,7, ilkokul mezunu eğitim seviyesine sahip insanların oranı %25,4, ortaokul eğitim seviyesine sahip insanların oranı %4,2, lise eğitim seviyesine sahip olan insanların oranı %16, üniversite mezunu eğitim seviyesine sahip insanların oranı %8,1 olarak belirlenmiştir. Bu duruma göre toplumda insanların eğitim seviyesinin artması refah düzeyinde yükselmeyi sağlayacaktır buna bağlı olarak da sosyal sermaye seviyesinin yükseleceği ortaya çıkmaktadır. Çalışmada Gaziantep’in bireylerin yerli olmaları ile ilişkilendirilip sağlam bir sosyal sermaye varlığının olduğu belirlenmiştir. Din unsuru Gaziantep ili için belirleyici bir rol üstlenmiştir.

2.3.8. Zonguldak İli Örneği

Çeştepe ve Gemicioğlu (2019) tarafından yapılan “Bölgesel Kalkınmada Sosyal Sermayenin Rolü: Zonguldak’ta Bir Alan Araştırması” isimli araştırmasında farklı bireyler seçilerek 800 katılımcının anketi dikkate alındığı ve katılımcıların cinsiyet, yaş aralığı, doğum yeri, eğitim düzeyi, çalıştığı iş durumu, gelir kazancının ne oranda olduğu belirlenerek bir araştırma yapılmaktadır. Anket çalışması yüz yüze soru- cevap yapılarak ilde sosyal sermaye seviyesi belirlenmesi için bir çalışma söz konusu olmuştur. Yapılan çalışmada katılımcıların cevaplarına göre yüksek düzey, orta düzey ve düşük düzey olarak üç kategoriye alınmıştır. Anket soruları başka kaynaktan ilham alınarak oluşturulmuş ve katılımcılara sunulmuştur. Birinci gösterge olarak bireylere güven endeksi uygulanmıştır. İkinci gösterge olarak kişilerin sosyal ağlara ve sosyal ilişkilere karşı katılma endeksi, üçüncü gösterge olarak toplumda grupların kendi aralarında ya da topluma karşı paydaş yardımlaşma durum analizi yapılmıştır. Anket soruları “SPSS” yöntemi ile sonuçlandırılmaktadır. Buna bağlı olarak sonuç analizi yapıp Zonguldak ilinin sosyal sermaye düzeyi belirlenmiştir. Yapılan araştırmada birinci basamak olan güven endeksi sonuçlarına göre katılımcıların %28,75’inin güven seviyesinin insanlara, kamu kurum ve kuruluşlarına düşük düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. %39,38 katılımcının ise güven seviyesinin bireylere, kamu kurum ve kuruluşlarına orta düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların %31,88’inin ise güven düzeyinin insanlara, kamu kurum ve kuruluşlara yüksek düzey güvendikleri ortaya çıkmaktadır. Zonguldak İlinde bireylerin en çok güvendiği kişilerin kendi ailesi olduğu %83,2 oran ile ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra insanların ilk kez tanıştığı kişilere olan güven seviyesi %1,6 oranında olduğu saptanmaktadır. Bireylere sorulan bir diğer soru olarak ise kamu kurum ve kuruluşlarından birçok kurum adı belirtilerek hangi kuruma daha çok güvendiklerini ortaya çıkarmışlardır. Çıkan sonuç doğrultusunda insanların %28’i silahlı kuvvetlere çok fazla güvendiğini söylemiş bununla birlikte insanların %%23,5’i Avrupa Birliğine hiç güvenmem cevabını vermektedir. İkinci basamak olan bireylerin sosyal ilişkilere ve sosyal ağlara katılma endeks cevaplarına göre bireylerin %76,29’unun düşük düzeyde, %1,27’sinin sosyal ilişkilere ve sosyal ağlara katılma endeksinin orta düzeyde olduğu, %22,44’ünün sosyal ilişkilere ve sosyal ağlara katılma endeksinin yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmaktadır. Zonguldak İlinde ankete katılan bireylerin %38,63’ünün herhangi bir “Gönüllü bir kurum ya da kuruluşa üye” olmadıklarını

söylemiştir. Bunun yanı sıra gönüllü bir şekilde farklı kurum ve kuruluşa üye olan çok fazla bireyin bulunduğu yapılan anket sonucuna göre ortaya çıkmaktadır. Üçüncü basamak olan toplumda bireylerin birbirleriyle yardımlaşma ya da paydaş iş içerisinde girme endeks cevaplarına göre insanların %23,50'sinin birbirleriyle yardımlaşma ya da paydaş iş içerisinde olma seviyesi düşük düzeyde çıkmaktadır. Aynı bağlamda bireylerin %29,63'ünün insanların birbirleriyle yardımlaşma ya da paydaş iş içerisinde olma seviyesi orta düzey olduğu ortaya konmuştur. Son olarak ise bireylerin %46,88'inin birbirleriyle yardımlaşma ya da paydaş iş içerisinde olma seviyesi düşük olduğu araştırma sonuçlarına göre belirlenmiştir. Bu üç aşama ile gerçekleştirilen endeks sonuçları Zonguldak ilinin sosyal sermaye düzeyinin ne boyutta olduğunu bize anlatmıştır. Sonuç olarak katılımcıların cevapları doğrultusunda %43,5'inin düşük düzeyde olduğu, %24,75'inin orta düzeyde olduğu, %31,75'inin yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmaktadır. Toplumda bireylerin yüksek güven seviyesinde olması o toplumun sosyal sermaye düzeyinin geliştiğini ve yüksek oranda olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda sonuçlara göre Zonguldak İlinde sosyal sermaye düzeyinin düşük olduğu analizi yapılmıştır. Zonguldak ilinde yaşayan bireyler arasında sosyal güveninin belirlenmesi için ki-kare testi yapılmış ve ilde eğitilmiş bireylerin yaş oranlarındaki artış sosyal sermaye seviyesinde azalmayı getirmiş yanı sıra 51 yaş üstü bireylerde sosyal sermaye düzeyinde artış gözlemlenmiştir. İldeki eğitim durumuna göre %39,77 oranı ile ilköğretim düzeyinin sosyal sermaye seviyesi daha yüksek çıkmaktadır. Çözüm olarak ilde sosyal ağları sosyal güveni geliştirici ve artırıcı politikaların uygulamaya geçirilmesi önerilmiştir.

2.3.9.Sivas, Kayseri, Yozgat Bölgesi İl Örnekleri

Erselcan (2009) tarafından yapılan “Sosyal Sermaye ve Ekonomik Kalkınma: Sivas, Kayseri, Yozgat Bölgesinde Bir Araştırma” adlı çalışmada, sosyal sermayenin ekonomik boyutunu araştırmak için üç il örneği ele alınmış ve araştırılmıştır. Yapılan anket küçük, orta ve büyük işletmeler üzerine yapılmıştır. Anket 325 işletmenin katılımıyla, Sivas ilinde 94, Kayseri ilinde 201, Yozgat ilinde 30 işletme ile gerçekleşmiştir. Anket katılımcılarının, eğitim seviyesine, işletmelerin bölüm dağılımlarına, firmaların yapısına, sanayi bölgesindeki kümelenme yoğunluğu göz önüne alınarak araştırılma yapılmıştır. İllerin sosyal sermaye boyutlarını iki alt başlıkta incelenmiştir. İlk analiz sosyal güven, sosyal normlar ve sosyal ağlar incelenmiştir. İkinci analizde ise firmaların iş ortaklığı ve birlikte ilişki içerisinde

olmasından bahsedilmiştir. Ankette katılımcılara “Genel olarak, insanlara güvenilir mi?” sorusuna verilen cevap doğrultusunda Sivas ilinde ankete katılan katılımcıların %33,3 ‘ü güvenilir cevabını vermiş ve %66,7 oranında ise güvenilmez cevabını vermiştir. Bu durum Sivas ilinde ankete katılan katılımcıların genel olarak insanlara güvenmedikleri ortaya çıkmıştır. Kayseri ilinde ankete katılan katılımcıların %21,6’sı güvenilir cevabını vermiş ve %78,4 oranında güvenilmez cevabını vermiştir. Bu sonuç Kayseri ilinde katılımcıların genel güven düzeyinin yüksek olması insanlara güvenmedikleri anlamını vermektedir. Yozgat ilinde ankete katılan katılımcıların %16,7’si insanlara güvenilir cevabını vermiş ve %83,3 oranında genel olarak insanlara güvenilmez cevabını vermiştir. Burada da yine ildeki güvensizlik oldukça yüksek görülmektedir. Bir toplumda genel güven seviyesi düşük olan bölgelerde sosyal sermaye seviyesi de düşük olmaktadır. Sosyal sermaye seviyesinin yükselmesine olumlu etki sağlamak için toplumun güven düzeyinde artış olması önemlidir. Ankette katılım sağlayan girişimcilere yöneltilen “Aynı kökenden olan meslektaşlara güvenir misiniz?” sorusuna Sivas ili için %4,3 oranında çok fazla güvenirim, %11,7’si hiç güvenmem cevabını vermiştir. Kayseri ili için %1,0 oranında çok fazla güvenirim, %14,9 oranında hiç güvenmem cevabını vermiştir. Yozgat ili için %3,3 oranında çok fazla güvenirim, %3,3 oranında hiç güvenmem cevabını vermiştir. “Aynı dine mensup olanlara ne kadar güvenirsiniz?” sorusuna verilen cevaplara göre Sivas ili için %7,4 oranında hiç güvenmem, %8,5 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermiştir. Kayseri ili için %11,2 oranında hiç güvenmem, %0,5 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermişlerdir. Yozgat ili için ise %0 oranında hiç güvenmem, %13,3 oranında çok fazla güvenirim cevabını belirtmişlerdir. “Farklı etnik kökene sahip insanlara güvenir misiniz?” sorusuna Sivas ili için %9,6 oranında hiç güvenmem, %0 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermiştir. Kayseri ili için %14,8 oranında hiç güvenmem, %0 oranında çok fazla güvenirim cevabını ifade etmişlerdir. Yozgat ili için %10,0’ı hiç güvenmem, %3,3 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermiştir. “Farklı dine mensup insanlara ne kadar güvenirsiniz?” cevabına ise Sivas ili için %10,6 oranında hiç güvenmem, %0 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermiştir. Kayseri ili için %17,6’sı hiç güvenmem, %0,5 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermektedir. Yozgat ili için %16,7 oranında hiç güvenmem, %3,3 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermişlerdir. “Tedarikçilere ne kadar güvenirsiniz?” sorusuna katılımcılar Sivas ili için %2,1 oranında hiç güvenmem, %12,8 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermişlerdir. Kayseri ili

için %6,7 oranında hiç güvenmem, %3,6 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermişlerdir. Yozgat ili için %3,4 oranında hiç güvenmem, %3,4 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermişlerdir. “Müşterilere ne kadar güvenirsiniz?” sorusuna verilen cevaplar ise Sivas ili için %2,2 oranında hiç güvenmem, %12,9 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermişlerdir. Kayseri ili için %6,2 oranında hiç güvenmem, %7,3 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermektedir. Yozgat ili için %0 oranında hiç güvenmem, %10,0 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermişlerdir. “Kamu görevlilerine ne kadar güvenirsiniz?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda Sivas ili için %7,7 oranında hiç güvenmem, %5,5 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermiştir. Kayseri ili için %7,1 oranında hiç güvenmem, %5,1 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermiştir. Yozgat ili için %13,3 oranında hiç güvenmem, %10,0 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermişlerdir. Ankette katılımcılara “Yabancı insanlara ne kadar güvenirsiniz?” sorusuna verilen cevaplara göre Sivas ili için %34,4 oranında hiç güvenmem, %2,2 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermiştir. Kayseri ili için %45,9 oranında hiç güvenmem, %1,5 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermiştir. Yozgat ili için %26,7 oranında hiç güvenmem, %0 oranında ise çok fazla güvenirim cevabını vermektedir. Katılımcılara “Yerel yöneticilere ne kadar güvenirsiniz?” sorusuna verilen cevaba göre Sivas ili için %16,3 oranında hiç güvenmem cevabını, %5,4 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermişlerdir. Kayseri ili için %6,5 oranında hiç güvenmem, %10,0 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermişlerdir. Yozgat ili için %10,0 oranında hiç güvenmem, %6,7 oranında çok fazla güvenirim cevabını vermişlerdir. Bölgeye olan birleşik güven düzeyi ise 1 ile 5 arasında değerlendirilip ortalama sonuçlarına göre Sivas ili 2,90, Kayseri ili 2,70, Yozgat ili ise 3,16 olarak belirlenmiştir. Genel olarak bakıldığında üç ilin sosyal sermaye seviyesi düşük olduğu gözlemlenmiştir. İlk analizde yapılan araştırmanın sonuçlarına göre firmaların sosyal sermaye seviyeleri düşük çıkmıştır. İkinci analizde ise yapılan anket çalışması sonuçlarına göre işletmelerin paydaş olup ortaklarla iş ilişkisi içerisine girmişlerdir. Bu durum sosyal ilişkilerine pozitif katkı sağlamıştır. “Birleştirici sosyal sermaye kavramı, bağlayıcı sosyal sermaye unsuruna göre daha ekonomik anlamda çok fazla önem arz etmektedir”. Üç bölgede yapılan sosyal sermayenin düşük olduğu ortaya konmuştur.

2.3.10. Eskişehir İl Örneği

Çalışkan ve Meçik (2011) tarafından “Sosyal ve Beşerî Sermayenin Bireysel Ekonomik Getirisi Üzerine Uygulamalı Bir Analiz: “Eskişehir İli Örneği”” isimli çalışmasında ildeki 403 katılımcı ile sağlanan bir anket araştırması yapılmıştır. Katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni hali, aylık kazançları, eğitim seviyeleri incelenerek bir sonuç elde edilmektedir. “%53 oranında kadın katılımcı, %47 oranında erkek katılımcı ve bunun yanı sıra %71 oranında evli, %26 oranında bekar medeni hali olan katılımcı eğitim seviyelerine göre %49 oranında lise mezunu katılımcı, %36 oranında üniversite ve yüksek okul mezunu katılımcı, %9 oranında ilk öğretim mezunu katılımcı ve %1 oranında okur-yazar olmayan katılımcı olduğu belirlenmiştir. Anket çalışmasında sosyal sermaye düzeyini belirleyebilmek için yarı logaritmik Mincer kazanç modeli uygulanmıştır. Yapılan çalışmada modelde uygulanan değişkenler kapsamında sosyal sermayenin unsurları olan sosyal ağlar(S1), sosyal normlar(S2) ve sosyal güven (S3) olarak değişkenler belirlenmiştir. Bu bağlamda “zayıf ve güçlü” olarak yapay değişken sınıflandırılmıştır. Zayıf yapay değişkende bulunan katılımcılar sosyal unsurları belirlemede ana grup olarak değerlendirilip çalışma tecrübesi ve eğitim seviyesi okur-yazar olmayan ve sosyal sermayesi zayıf kabul gören erkekler olarak geçerli olmuştur. Cinsiyet unsuru göz önüne alındığında kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla daha düşük kazanç elde ettiği ortaya konmuştur. Eğitim seviyesi düşük olan katılımcıların aylık kazançlarında düşük olduğu gözlemlenmiştir. Sosyal sermayede yapay değişkenler analizine göre istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ortaya konmuştur. Bir ülkenin gelir düzeyi ve yaşam standartları yükseldiğinde ekonomik kalkınması ve sosyal sermaye düzeyin de olumlu artış görülmektedir. Yapılan etkenlerle sosyal sermaye bileşenlerinin yani sosyal ağların, sosyal kuralların ve sosyal güvenin bireysel gelirlerin üzerindeki ekonometrik analizi sonucunda anlamlı bir farklılığa neden olmadı sonucu ortaya konmuştur.

Şehir örneklerinde yapılan araştırmaya göre sosyal sermaye kavramı hepsi için aynı özelliklerden bahsetmektedir. Sosyal sermayenin unsurlarından sosyal güven, komşuluk ilişkileri, resmi kurum ve kuruluşlara bağlılık, gönüllü bir kuruluşa ya da organizasyonlara katılım veya üyeliklerin gerçekleşmesi, farklı bir dini inanca ya da mezhebe bağlı olan bireylere karşı toplumun yaklaşımı, bölgelerde yapılan

Çalışmaların belli ölçütlere bağlı kalarak katılımcıların özelliklerinin olması gibi durumlar sosyal sermaye seviyesini oluştururken çok önem göstermektedir.

2.3.11. Türkiye’de Yerel Ekonomik Kalkınmada Sosyal Sermayenin Genel Değerlendirmesi

Gelişmiş lkeler ve gelişmekte olan ülkelerin en önemli farkları sürdürülebilir ekonomik kalkınma süreçleri önem arz etmektedir. Türkiye son dönemlerde bölgesel, yerel kalkınma yaklaşımını önemseyerek gelişemeyen bölgelerde önemli politika geliştirerek “içsel kalkınma modeli” ne uyum sağlayabilmesi adına sosyal sermaye kavramını önemli bir araç olarak görmektedir. Sosyal sermaye kavramının tam bir tanımı olmadığını göz önüne alındığında farklı iktisatçılar ve yazarlar arasında tartışmaya sebep olmuştur. Sosyal sermaye toplumda güven, sosyal normlar ve toplum ilişkilerinin ekonomiye olumlu yansıması için araç olarak bu süreçte var olmasıdır. Sosyal sermaye ve ekonomik kalkınma arasında birçok sonuç analiz edilmektedir (Yağmur, 2017:13). Türkiye’de genel sosyal sermaye düzeyi düşük çıkmaktadır. Yapılan araştırmalara göre Türk halkı insanların kendini daha çok düşünen bireyler olduğu bu yüzden de başkalarına güven konusunda sorun yaşadıklarını belirtmektedir. Bu durum toplumsal sorunların yanında olmadığını göstermektedir. Ülkemizde sivil toplum kuruluşlarına olan bireysel ve grupsal katılımlarda yapılan araştırmaya göre oldukça düşük düzeydedir. Ülkemizde aile bağlarının kuvvetli olması ve Türk halkının ailesine bağlı olması yeterli bir güven algoritmasını oluşurmamaktadır (Uğuz, rselli, Sipahi, 2014:34). Türkiye’de bazı bölgelerin sosyal sermaye düzeyini belirlemek için yapılan il rneği çalışmalarında da görüldüğü üzere sosyal sermayenin bileşenleri yardımıyla ölçüldüğü ortaya çıkmaktadır. Son bölümde Niğde İli Organize Sanayi Bölgesi’nin ve firma yöneticilerinin sosyal sermaye düzeyini belirlemek için anket uygulaması yapılarak çalışma sonuçlanmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NİĞDE ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ SOSYAL SERMAYE PROFİLİ

3.1. NİĞDE İLİNİN SOSYAL YAPISI VE ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Niğde ili Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesinin Güneydoğusunda bulunmaktadır. 2021 güncel nüfusu 364.083'tür. Rakımı 1229 metredir. Eski ismi Nahita olarak bilinmektedir. Tarihi yapısı ve doğal kaynakları, doğal güzellikleri, müze ve doğal turistik yerleri Niğde ilini önemli kılmaktadır. İklimi kara iklim olup yaz ayları sıcak ve kurak geçmektedir. Kış ayları ise soğuk ve kar yağışlı geçmektedir. Niğde ili ilçeleri; Merkez İlçe, Bor, Altunhisar, Çamardı, Çiftlik, Ulukışla ilçeleri olmakta ve toplamda 6 adet ilçesi bulunmaktadır. Komşu illeri; Aksaray, Kayseri, Konya, Nevşehir, Adana, Mersin 'dir. Yerel halkın geçim kaynağı yüksek oranda tarım ve hayvancılıktır. Şehirde elma ağaçları Türkiye'de üretimi 1. Sırada gelmekte ve Türkiye'de patates üretiminin %25'lik seviyesi Niğde ilinden toplanmaktadır. Ayrıca Niğde Merkez Organize Sanayi Bölgesi, Bor Deri Sanayi Bölgesi, Birko halı fabrikası gibi sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren birçok firma Niğde ilindeki vatandaşlara istihdam sağlamaktadır (Wikipedia.org, 2020). Niğde İli sosyal organizasyon ve faaliyetlerinden bazıları şunlardır. "Kemerhisar Belediyesi Tyana Kültür ve Turizm Festivali, Konaklı Belediyesi Kültür ve Turizm Festivali, Darboğaz Belediyesi Kiraz Festivali, Altunhisar Belediyesi 3. Aşık Tahir-i Kültür ve Yayla Şenlikleri, Azatlı Belediyesi Cadı Çayı Kültür ve Yöresel Festival" olarak sıralayabiliriz. Niğde kentinde sosyal organizasyon ve etkinliklerin çok sayıda olmamasının nedeni ildeki vatandaşların çok fazla talep göstermemesidir. Niğde kentinde sosyal dayanışma kültürünün var olması Niğde İline olumlu bir ayrıcalık katmaktadır. Niğde ili 2021 yılı verisine göre sivil toplum kuruluşu faal sayısı 383'tür. Niğde İlinin güçlü, zayıf, fırsat, tehdit analizi Tablo 9'da değerlendirilmektedir (TC. Ahiler Kalkınma Ajansı, 2013: 171).

Tablo 9. Niğde İli Analiz Değerlendirmesi

GÜÇLÜ YÖNLERİ	ZAYIF YÖNLERİ
• İlde eğitimli nüfus oranı fazladır • Turizm olanağının olması • İstihdam açısından kadın çalışanların yoğun olduğu tekstil fabrikasının varlığı • Sosyal alan açısından üniversitenin kolaylık sağlaması • Sosyal sorumluluk bilincinin var olup projelerin işlemde olması	• Nüfusun köylerden kente göç etmesi • Eğitimde kadın nüfusun az olması • Turizmde alt yapı ve olanakların az olması • Sosyal anlamda dernek ve kuruluşların az sayıda olması • Üniversite ve sanayi arasında ortak iş birliğinin az olması • Sanayi, tarım gibi alanlarda kadın çalışanlara yönelik politikaların ve teşviklerin yetersiz olması • Sosyal destek ve hizmetlere öncelikli vatandaşların (Engelli veya hastalar) zor ulaşmaları
FIRSATLAR	TEHDİTLER
• Konum olarak büyük şehirlere yakın olması • Sosyal dayanışma ve sosyal yardımlaşma konusunda vatandaşların sağ duyulu olmaları • Şehir dışından ya da il köylerinden göç alan bir yapıda olması • Kadın çalışanların çalışmaya istekli olması • Üniversite içerisinde farklı bölümlerin açılıyor olup gelişmesine olanak sağlaması • “Yoksulluk seviyesinin düşük olması ve memur kentinin olması”	• İlde yaşlanan nüfusun olması ve şehir dışına göç vermesi • Sivil toplum kuruluşlarının iş birliği içinde birliktelik sağlayıp çalışma konusunda yetersiz olması • Koofaratifleşme konusunda tecrübesiz olması • Tarımda hastalık yayılmasının ve zor alınan önlem nedeniyle üretimin zorluk çekmesi • İlçelerin ve köylerde yaşayan kız nüfusunun küçük yaşta evlendirilip eğitimlerine engel olması • Kötü alışkanlık olarak bilinen madde kullanımı gibi bağımlılık sorununun olması

Kaynak: T.C. Ahiler Kalkınma Ajansı, 2013: 214

Niğde ili merkez ilçe Organize Sanayi Bölgesi Niğde -Bor yolunun 7. Km’sinde bulunmaktadır. Merkez ilçe OSB 1985 yılında kurulmuştur. OSB bünyesinde bulunan yemek fabrikası binası özel bir işletme olup sanayicilere yemek hizmeti vermektedir (nigdeosb.com).

Resim 1. Niğde Organize Sanayi Bölgesi (nigdeosb.com)

OSB’de bölgenin güvenlik ve koruması İl Emniyet Müdürlüğü ve özel güvenlik firmaları tarafından sağlanmaktadır. Bölge içinde AVM, petrol istasyonu, restoran vardır. Lojistik, nakliye, servis vb. olanaklar sorunsuz gerçekleşmektedir. Niğde Organize Sanayi Bölgesinde yatırım yapmak isteyen girişimcilere gerekli alternatif ve yardımlar sunulmaktadır (nigdeosb.com, 2021).

3.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE AMACI

Bu araştırma Niğde İli Merkez İlçe Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren işletmelerin ve yöneticilerinin sosyal sermaye düzeyini belirlemek amacı ile araştırılmaktadır. Araştırma yöntemi Niğde Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren firmaların yöneticilerine anket uygulaması yapılmaktadır. Bölgede toplam 110 firma olup, aktif faaliyet gösteren firma sayısı 85’tir. Ana kütle olarak anket çalışması 85 firmaya yapılacak olup bazı işletme yöneticileri ankete katılmayı kabul etmeyip sadece baz alınan 64 işletme ile anket çalışması gerçekleşmiştir. 2020 Covid-19 pandemisinden dolayı anket çalışmasında 12 firma online anket sorularını doldurmuştur. Geri kalan 52 firma ile yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışmasında toplam 30 soru sorulmaktadır. Ankette sorulan ilk 8 soru demografik özelliklerini belirleyici soruları kapsamakta katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, hane gelir düzeyi, Niğde merkez ilçe OSB’de hangi sektörde faaliyet gösterdikleri, Niğde merkez ilçe OSB’de kaç yıl faaliyette bulundukları ve Niğde

İlinde ikamet sürelerinin ne kadar olduğu gibi sorular yöneltilmektedir. Geriye kalan 22 soru ise bölgenin ve firma yöneticilerinin sosyal sermaye düzeylerini belirleyebilmek için sorulan sorulardır. Anket çalışmasında sorular belirlenirken Dünya değerler anketi soruları ve Türkiye’de sosyal sermaye üzerine yapılan il örnekleri anket soruları dikkate alınıp özümleme yapılmıştır. Yapılan anket çalışmasında 5’li likert ölçeği kullanılarak değerlendirme yapılmıştır. Katılımcılara sorulan soruların en olumsuz cevap değeri 1 puan, en olumlu cevabın değeri 5 puan olarak değerlendirilmektedir. Bölgenin sosyal sermaye düzeyini belirtmek için 3 farklı endeks kullanılmıştır. Bunlar; Güven endeksi, Network endeksi ve Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İş Birliği endeksi olarak belirlenmektedir. Ankete katılım sağlayan bireylerin sosyal sermaye göstergeleri her bir endeks için düşük seviye, orta seviye, yüksek seviye olarak belirlenmektedir. Buna bağlı olarak genel sosyal sermaye düzeyi belirlenmektedir. Ayrıca sosyal sermaye düzeyinin belirlenebilmesi için katılımcıların demografik özellikleri ile 3 ayrı endeks arasında ilişki kurulmaktadır. Katılımcılara Güven endekslerini belirlemek için güvene dayalı 7 soru sorulmakta ve bu sorulara verilen cevaplara göre en düşük puan 7, en yüksek 35 puan olarak, network endeksini belirlemek için 6 soru sorulmakta ve bu sorulara verilen cevaplara göre en düşük puan 6, en yüksek 30 puan olarak, karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeksini belirlemek için katılımcılara 9 soru sorulmakta ve bu sorulara verilen cevaplara göre en düşük puan 9, en yüksek 45 puan olarak hesaplanmaktadır. Bu ilişki Chi-Square testi ile belirlenmiştir. Anket soruları “SPSS Statistics 26 Command Syntax Reference” programı ile sonuçlandırılmaktadır.

3.3. ARAŞTIRMANIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Niğde Organize Sanayi Bölgesinde anket çalışmasına katılan firma yöneticilerinin demografik özellikleri belirlenmektedir.

3.3.1. Cinsiyet Dağılımı ve Bulguları

Tablo 10. Cinsiyet Dağılımı ve Bulguları

Cinsiyet	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Erkek	59	92,2
Kadın	5	7,8
Toplam	64	100,0

Yapılan anket çalışmasına göre toplam 64 katılımcı arasında %92,2 oranında yani 59 erkek katılımcı birey, %7,8 oranında yani 5 kadın katılımcı birey olduğu ortaya konmaktadır.

3.3.2. Yaş Dağılımı ve Bulguları

Tablo 11. Yaş Dağılımı ve Bulguları

Yaş Grubu	Sıklık Sayısı	Oran (%)
18-24	3	4,7
25-34	10	15,6
35-44	21	32,8
45-59	24	37,5
60 ve üzeri	6	9,4
Toplam	64	100

Yapılan anket çalışmasında ankete katılan toplam 64 bireyin %4,7'si yani 3 kişi 18-24 yaş aralığında, %15,6'sı yani 10 kişi 25-34 yaş aralığında, %32,8'i yani 21 kişi 35-44 yaş arasında, %37,5'i yani 24 kişi 45-59 yaş aralığında yine aynı şekilde katılımcıların %9,4'ü yani 6 kişi ise 60 yaş ve üzerinde olduğu belirlenmektedir. Bu duruma göre Niğde İli OSB'de faaliyet gösteren katılımcıların yaş aralığı 45-59 arasında olan katılımcılar çoğunlukta olup 18-24 yaş aralığında olan katılımcıların daha az bir sayı oluşturduğu ortaya konmaktadır.

3.3.3. Eğitim Düzeyi ve Bulguları

Tablo 12. Eğitim Düzeyi ve Bulguları

Eğitim Düzeyleri	Sıklık Sayısı	Oran (%)
İlkokul	9	14,1
Ortaokul	4	6,3
Lise	25	39,1
Ön Lisans	5	7,8
Lisans	18	28,1
Lisansüstü	3	4,7
Toplam	64	100,0

Anket araştırmasına göre ankete katılan toplam 64 bireyin eğitim düzeyleri analiz edilmektedir. Buna göre %14,1 oranında yani 9 bireyin ilkokul mezunu, %6,3 oranında yani 4 bireyin ortaokul mezunu, %39,1 oranında yani 25 bireyin lise mezunu, %7,8 oranında yani 5 bireyin ön lisans mezunu, %28,1 oranında yani 18 bireyin lisans mezunu ve %4,7 oranında yani 3 bireyin ise lisansüstü mezunu olup eğitim seviyeleri belirlenmiştir. Buna göre Niğde OSB'de ankete katılan bireylerin

eğitim düzeylerinin yüksek oranda Lise mezunu olduğu, eğitim düzeyi en az oranda ise ortaokul mezunlarının olduğu ortaya çıkmaktadır.

3.3.4. Niğde İli İkamet Süresi ve Bulguları

Tablo 13. İkamet Süresi ve Bulguları

Yıl Aralıkları	Sıklık Sayısı	Oran (%)
1-5	7	10,9
6-10	3	4,7
11-15	3	4,7
16-20	8	12,5
21 ve üzeri	43	67,2
Toplam	64	100,0

Yapılan anket araştırmasına göre toplam 64 katılımcının %10,9 oranında yani 7 bireyin 1-5 yıl arasında, %4,7 oranında yani 3 bireyin 6-10 yıl arasında, %4,7 oranında yani 3 bireyin 11-15 yıl arasında ve %12,5 oranında yani 8 bireyin 16-20 yıl arasında, %67,2 oranında yani 43 bireyin 21 yıl ve üzerinde Niğde İlinde ikamet ettikleri ortaya konmaktadır. Bu araştırmaya göre yüksek oranda katılımcının uzun yıllar Niğde ilinde yaşadığı ve düşük oranda katılımcının ise henüz kısa süreli Niğde ilinde yaşadığı ortaya çıkmıştır.

3.3.5. Niğde İli OSB’de Gösterilen Sektör Dağılımı ve Bulguları

Tablo 14. Niğde İli OSB’de Gösterilen Sektör Dağılımı ve Bulguları

Sektörler	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Gıda	11	17,2
Tekstil-Konfeksiyon-Deri	17	26,6
Plastik-Kimya-Petrol-PVC	9	14,1
Makine-Otomotiv-Metal Eşya	9	14,1
Mobilya-Ahşap Malzeme	11	17,2
Diğer	7	10,9
Toplam	64	100,0

Yapılan anket çalışmasına göre toplam 64 katılımcının %17,2’si yani 11 birey gıda sektörü, %26,6’sı yani 17 bireyin tekstil-konfeksiyon-deri sektörü, %14,1’i yani 9 bireyin makine- otomotiv-metal eşya sektöründe, %14,1’i yani 9 bireyin plastik-kimya-petrol-pvc sektöründe, %17,2’si yani 11 birey mobilya-ahşap-malzeme sektöründe, %10,9’u yani 7 birey ise diğer sektörde faaliyet gösterdiği belirlenmektedir. Bu duruma göre Niğde OSB’de katılımcıların büyük çoğunluğu

Tekstil- Konfeksiyon-Deri sektöründe faaliyet göstermekte iken küçük bir bölümü ise diğer sektörlerde faaliyet göstermektedir.

3.3.6. Hane Gelir Düzeyi Dağılımı ve Bulguları

Tablo 15. Hane Gelir Düzeyi Dağılımı ve Bulguları

Gelir Aralığı	Sıklık Sayısı	Oran (%)
3000 TL ve altı	3	4,7
3001 TL- 4000 TL	8	12,5
4001 TL- 5000 TL	10	15,6
5001 TL- 6000 TL	8	12,5
6001 TL ve üzeri	35	54,7
Toplam	64	100,0

Yapılan çalışmada toplam 64 katılımcının %4,7'si yani 3 birey 3000 TL ve altı gelir aralığı, %12,5'i yani 8 birey 3001 TL- 4000 TL gelir aralığında, %15,6'sı yani 10 birey 4001 TL- 5000 TL gelir aralığında, %12,5'i yani 8 birey 5001 TL- 6000 TL gelir aralığında, %54,7'si yani 35 birey ise 6001 TL ve üzeri gelir aralığına sahiptir. Bu duruma göre ankete katılan bireylerin yarısından fazlasının hane gelir düzeyi (tüm ailenin bireysel kazanç toplamı) yüksek oranda olmakta ve katılımcıların az bir oranında ise hane gelir düzeyi (tüm ailenin bireysel kazançları) düşük olmaktadır.

3.3.7. Niğde OSB'de Faaliyet Gösterilen Süre Dağılımı ve Bulguları

Tablo 16. Niğde OSB'de faaliyet Gösterilen Süre Dağılımı ve Bulguları

Yıl Aralıkları	Sıklık Sayısı	Oran (%)
1-5	27	42,2
6-10	13	20,3
11-15	13	20,3
16-20	3	4,7
21 ve üstü	8	12,5
Toplam	64	100,0

Yapılan anket çalışmasına göre toplam 64 katılımcının %42,2'si yani 27 birey 1-5 yıl arasında, %20,3 oranında yani 13 birey 6-10 yıl arasında yine %20,3 oranında 13 bireyin 11-15 yıl aralığında, %4,7 oranında yani 3 bireyin 16-20 yıl arasında, %12,5 oranında yani 8 bireyin ise 21 yıl ve üzerinde Niğde İli OSB'de faaliyet gösterdikleri ortaya çıkmaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğu henüz OSB'de faaliyet göstermek için uzun zaman yer almadığını söyleyebiliriz.

3.4. NİĞDE İLİ ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİNİN SOSYAL SERMAYE SEVİYESİNİN BELİRLENMESİ

Sosyal sermaye düzeyinin belirlenmesinde en önemli etkenler sosyal sermayenin bileşenlerini oluşturmaktadır. Sosyal güven, network yaklaşımı ile karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği önemli ölçüde bir bölgenin sosyal sermaye düzeyini belirlemektedir. Niğde İli Organize Sanayi Bölgesi için yapılan anket çalışmasına göre bölgede güven endeksi, network endeksi, karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeksi yardımı ile analizler yapılmaktadır.

3.4.1. Niğde İli OSB Güven Endeks Seviyesi

Niğde ili Organize Sanayi Bölgesinde genel güven düzeyini belirleyebilmek için 64 katılımcı ile gerçekleştirilen Niğde Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren işletme yöneticilerine sorulan firmaların güvenilirliği, bireylere olan güven gibi bu endeks üzerine hazırlanan sorular sorulmaktadır.

Tablo 17. Niğde OSB’de komşu işletmelere ne kadar güvenirsiniz?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kesinlikle Güvenmiyorum	2	3,1
Güvenmiyorum	1	1,6
Kararsızım	10	15,6
Güveniyorum	37	57,8
Kesinlikle güveniyorum	14	21,9
Toplam	64	100,0

Yapılan anket çalışmasına göre katılımcılara sorulan Niğde OSB’de komşu işletmelere güvenir misiniz? Sorusuna verilen cevaplara göre 2 katılımcı %3,1 oranında kesinlikle güvenmiyorum, 1 katılımcı %1,6 oranında güvenmiyorum, 10 katılımcı %15,6 oranında kararsızım, 37 katılımcı %57,8 oranında güveniyorum, 14 katılımcı %21,9 oranında kesinlikle güveniyorum cevabını vermektedir. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğu komşu işletmelere yüksek oranda güvendiğini göstermekte ve düşük oranda güvensizlik yaşadığını göstermektedir.

Tablo 18. İşletmenizde çalışan bireylere güvenir misiniz?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kesinlikle Güvenmiyorum	0	0
Güvenmiyorum	5	7,8
Kararsızım	5	7,8
Güveniyorum	35	54,7
Kesinlikle güveniyorum	19	29,7
Toplam	64	100,0

Araştırma yapılan ankete göre katılımcılara sorulan İşletmenizde çalışan bireylere güvenir misiniz? Sorusunun cevaplarına göre hiçbir katılımcı %0 oranda kesinlikle güvenmiyorum cevabını vermektedir. Bunun yanı sıra 5 katılımcı %7,8 oranında güvenmiyorum, 5 katılımcı %7,8 oranında kararsızım, 35 katılımcı %54,7 oranında güveniyorum, 19 katılımcı %29,7 oranında kesinlikle güveniyorum cevabını vermektedir. Bu duruma göre Niğde OSB’de ankete katılan firma yöneticileri işletmelerinde çalışan bireylere yüksek oranda güvendiği belirlenmektedir.

Tablo 19. İş hayatınızda insanlarla çalışırken dikkatli olmak gerekli midir?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kesinlikle gerekli değildir	0	0
Gerekli değildir	0	0
Kararsızım	0	0
Gereklidir	12	18,8
Kesinlikle gereklidir	52	81,3
Toplam	64	100,0

Yapılan anket araştırmasına göre katılımcılara “İş hayatınızda insanlarla çalışırken dikkatli olmak gerekli midir?” sorusuna verilen cevaplar göre 12 katılımcı %18,8 oranında gereklidir, 52 katılımcı %81,3 oranında kesinlikle gereklidir cevabını vermektedir. Bu duruma göre ankete katılan 64 katılımcının yüksek oranda cevabı insanlar çalışırken dikkatli olunmasının gerekli olunmasını ifade etmiştir. Bu durumda güven faktörü oldukça önemli rol oynamaktadır.

Tablo 20. Ailenize ne kadar güvenirsiniz?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kesinlikle Güvenmiyorum	0	0
Güvenmiyorum	1	1,6
Kararsızım	1	1,6
Güveniyorum	8	12,5
Kesinlikle Güveniyorum	54	84,4
Toplam	64	100,0

Yapılan anket araştırmasına göre Niğde OSB’de firma yöneticilerinden 1 katılımcı %1,6 oranında güvenmiyorum, 1 katılımcı %1,6 oranında kararsızım, 8 katılımcı %12,5 oranında güveniyorum, 54 katılımcı %84,4 oranında kesinlikle güveniyorum cevabını vermektedir. Bu duruma göre İşletme yöneticilere çok yüksek oranda ailesine güvendikleri ortaya çıkmaktadır.

Tablo 21. Arkadaşlarınıza ne kadar güvenirsiniz?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kesinlikle Güvenmiyorum	1	1,6
Güvenmiyorum	4	6,3
Kararsızım	8	12,5
Güveniyorum	31	48,4
Kesinlikle güveniyorum	20	31,3
Toplam	64	100,0

Yapılan anket araştırmasına göre Niğde OSB’de firma yöneticilerinden 1 katılımcı %1,6 oranında kesinlikle güvenmiyorum, 4 katılımcı %6,3 oranında güvenmiyorum, 8 katılımcı %12,5 oranında kararsızım, 31 katılımcı %48,4 oranında güveniyorum, 20 katılımcı %31,3 oranında kesinlikle güveniyorum cevabını vermektedir. Anket sonucuna göre katılımcıların çok yüksek oranı arkadaşlarına güvendiğini ifade etmektedir.

Tablo 22. Komşularınıza ne kadar güvenirsiniz?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kesinlikle Güvenmiyorum	0	0
Güvenmiyorum	3	4,7
Kararsızım	18	28,1
Güveniyorum	36	56,3
Kesinlikle Güveniyorum	7	10,9
Toplam	64	100,0

Yapılan anket araştırmasına göre Niğde OSB’de firma yöneticilerinin 3 katılımcı %4,7 oranında güvenmiyorum, 18 katılımcı %28,1 oranında kararsızım, 36 katılımcı %56,3 oranında güveniyorum, 7 katılımcı %10,9 oranında kesinlikle güveniyorum cevabını vermektedir. Bu duruma göre Niğde OSB’de ankete katılan işletme yöneticilerinin yüksek bir oranı kendi komşularına güvendiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 23. İlk kez tanıştığınız insanlara ne kadar güvenirsiniz?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kesinlikle Güvenmiyorum	15	23,4
Güvenmiyorum	17	26,6
Kararsızım	27	42,2
Güveniyorum	5	7,8
Kesinlikle güveniyorum	0	0
Toplam	64	100,0

Yapılan anket çalışmasına göre Niğde OSB’de firma yöneticilerinden 15 katılımcı %23,4 oranında kesinlikle güvenmiyorum, 17 katılımcı %26,6 oranında güvenmiyorum, 27 katılımcı %42,2 oranında kararsızım, 5 katılımcı %7,8 oranında güveniyorum cevabını vermektedir. Bu duruma göre katılımcı firma yöneticilerinin yüksek oranı ilk kez tanıştığı insanlara güvenip güvenmeme konusunda kararsız kalmaktadır. Buna benzer şekilde %26,6’lık oran ise ilk kez tanıştığım insanlara güvenmiyorum cevabını vermektedir.

Tablo 24. Katılımcıların Güven Endeks Puanları

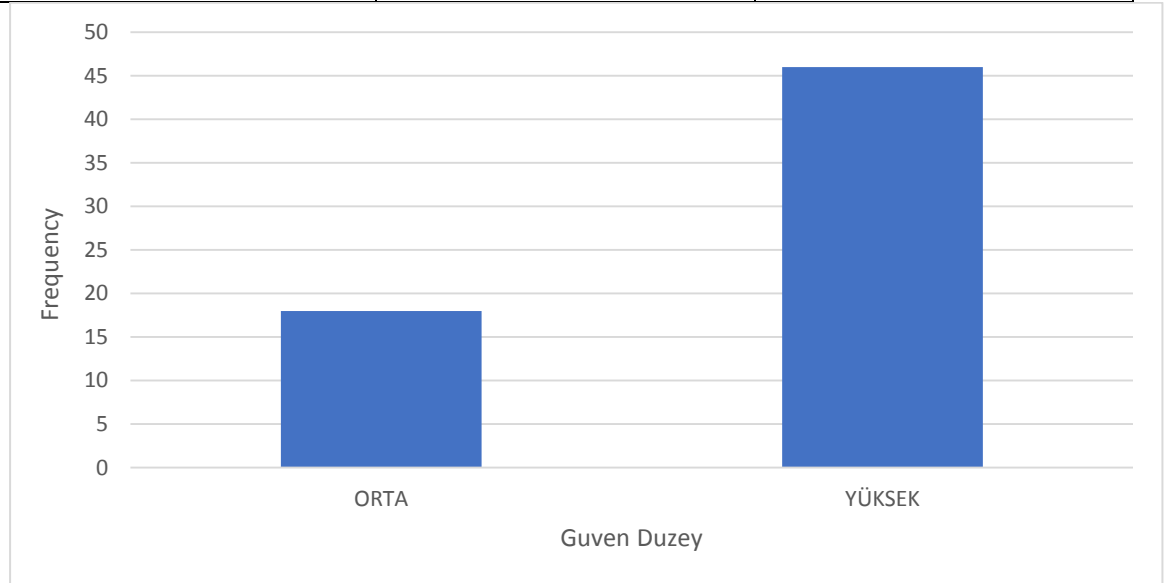
Sorular	Kişi Sayısı	Oran	Art.Ort±Std. Spm.
Niğde OSB’ de ki komşu işletmelere ne kadar güvenirsiniz?	Kesinlikle güvenmiyorum	2	3,1
	Güvenmiyorum	1	1,6
	Kararsızım	10	15,6
	Güveniyorum	37	57,8
	Kesinlikle güveniyorum	14	21,9
İşletmenizde çalışan bireylere güvenir misiniz?	Kesinlikle güvenmiyorum	-	-
	Güveniyorum	5	7,8
	Kararsızım	5	7,8
	Güveniyorum	35	54,7
	Kesinlikle güveniyorum	19	29,7
Aile	Kesinlikle güvenmiyorum	-	-
	Güvenmiyorum	1	1,6
	Kararsızım	1	1,6
	Güveniyorum	8	12,5
	Kesinlikle güveniyorum	54	84,4
Arkadaş	Kesinlikle güvenmiyorum	1	1,6
	Güvenmiyorum	4	6,2
	Kararsızım	8	12,5
	Güveniyorum	31	48,4
	Kesinlikle güveniyorum	20	31,2
Komşu	Kesinlikle güvenmiyorum	-	-
			3,73±,71

	Güvenmiyorum	3	4,7	
	Kararsızım	18	28,1	
	Güveniyorum	36	56,2	
	Kesinlikle güveniyorum	7	10,9	
İlk tanıştığımız bireyler	Kesinlikle güvenmiyorum	15	23,4	2,34±,92
	Güvenmiyorum	17	26,6	
	Kararsızım	27	42,2	
	Güveniyorum	5	7,8	
	Kesinlikle güveniyorum	-	-	
İş hayatınızda insanlarla çalışırken dikkatli olmak gerekli midir?	Kesinlikle gerekli değil	-	-	4,81±,39
	Gerekli değil	-	-	
	Kararsızım	-	-	
	Gereklidir	12	18,8	
	Kesinlikle gereklidir	52	81,2	

Tablo 24’ de katılımcıların güven endeksi puanları verilmektedir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların %57,8’i Niğde OSB’ de ki diğer işletmelere güvendiği belirtirken, %54,7’si işletmede bulunan çalışanlara güvendiğini belirtmiş, %84,4’i ailesine kesinlikle güvendiğini belirtmekte, %42,2’si ilk tanışmada güven konusunda kararsız olduğunu belirtmekte olup, %81,2’si de iş hayatında insanlarla çalışırken kesinlikle dikkatli olunması gerektiğini belirtmektedir.

Tablo 25. Katılımcıların Güven Endeks Düzeyleri

Düzye	Kişi sayısı	Oran
Düşük	-	-
Orta	18	28,1
Yüksek	46	71,9

Grafik 1. Katılımcıların Güven Endeks Düzeyleri

Tablo 25' ve Grafik.1' de katılımcıların güven endeks düzeyleri verilmektedir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların %28,1'inin güven seviyesi orta düzeyde, %71,9'unun ise yüksek düzeydedir.

3.4.2. Niğde İli OSB Network Endeks Seviyesi

Sosyal sermaye seviyesinin belirlenmesinde network ağı büyük önem taşımaktadır. Firmalar arası ilişkiler, bireylerin sivil toplum örgütlerine dernek vb. kuruluşlara üye olması o bölgede sosyal sermaye seviyesinde gelişmeye olumlu yansımaktadır. Niğde Organize Sanayi Bölgesinde 64 katılımcı ile yapılan araştırmada bireylere katılım sağladıkları toplantılar, mesleki toplantı ve organizasyonlara sağladıkları katılım gibi sorular sorulup analiz edilmektedir.

Tablo 26. Niğde OSB'de düzenlenen toplantılara katılır mısınız?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kesinlikle katılmıyorum	4	6,3
Katılmıyorum	5	7,8
Kararsızım	2	3,1
Katılıyorum	48	75,0
Kesinlikle katılıyorum	5	7,8
Toplam	64	100,0

Yapılan anket araştırmasına göre Niğde OSB'de 4 katılımcı %6,3 oranında kesinlikle katılmıyorum, 5 katılımcı %7,8 oranında katılmıyorum, 2 katılımcı %3,1 oranında kararsızım, 48 katılımcı %75,0 oranında katılıyorum, 5 katılımcı %7,8 oranında kesinlikle katılıyorum cevabını vermektedir. Buruma göre Niğde OSB'de gerçekleşen toplantı ve faaliyetlere büyük oranda katılım sağlanmaktadır.

Tablo 27. Niğde OSB'de komşu işletme arkadaşınızla sosyal aktiviteye katılır mısınız?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kesinlikle katılmıyorum	4	6,3
Katılmıyorum	16	25,0
Kararsızım	6	9,4
Katılıyorum	32	50,0
Kesinlikle katılıyorum	6	9,4
Toplam	64	100,0

Yapılan araştırmaya göre katılımcılara sorulan Niğde OSB'de komşu işletme arkadaşınızla sosyal aktiviteye katılır mısınız? Sorusuna 4 katılımcı %6,3 oranında kesinlikle katılmıyorum, 16 katılımcı %25,0 oranında katılmıyorum, 6 katılımcı %9,4 oranında kararsızım, 32 katılımcı %50 oranında katılıyorum, 6 katılımcı %9,4

oranında kesinlikle katılıyorum cevabını vermektedir. Bu duruma göre ankete katılım sağlayan bireylerin yarısı Niğde OSB’de işletme arkadaşı ile sosyal aktiviteye katılım sağlamaktadır.

Tablo 28. Yönetici olarak çalışanlarınızla kendinizi grup içinde bir bütün olarak görür müsünüz?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kesinlikle görmem	0	0
Görmem	0	0
Kararsızım	1	1,6
Görürüm	29	45,3
Kesinlikle görürüm	34	53,1
Toplam	64	100,0

Yapılan anket çalışmasına göre katılımcılara “Yönetici olarak çalışanlarınızla kendinizi grup içinde bütün olarak görür müsünüz?” sorusuna cevap olarak 1 katılımcı %1,6 oranında kararsızım, 29 katılımcı %45,3 oranında görürüm, 34 katılımcı %53,1 oranında kesinlikle görürüm cevabını vermektedir. Bu durum sonucuna göre ankete katılım sağlayan yöneticiler yüksek oranda çalışanları ile kendilerini bir grup halinde bütün görmektedir.

Tablo 29. Yönetici olarak çalışanların fikir ve önerilerini ne derece önemli bulursunuz?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kesinlikle önemli değildir	1	1,6
Önemli değildir	2	3,1
Kararsızım	0	0
Önemlidir	26	40,6
Kesinlikle önemlidir	35	54,7
Toplam	64	100,0

Araştırılan anket çalışmasına göre Niğde OSB’de faaliyet gösteren firma yöneticilerine sorulan “Yönetici olarak çalışanların fikir ve önerilerini ne derece önemli buluyorsunuz?” sorusuna göre 1 katılımcı %1,6 oranında kesinlikle önemli değildir, 2 katılımcı %3,1 oranında önemli değildir, 26 katılımcı %40,6 oranında önemlidir, 35 katılımcı %54,7 oranında kesinlikle önemlidir cevabını vermektedir. Bu duruma göre ankete katılım sağlayan yöneticilerin büyük oranı firmalarında faaliyet gösteren çalışanlarının fikir ve önerilerini önemseydiği ortaya konmaktadır.

Tablo 30. Son 1 yıl içerisinde mesleki toplantı veya organizasyonlara kaç kez katıldınız?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Hiç katılmadım	21	32,8
1-2 kez katıldım	28	43,8
3-5 kez katıldım	7	10,9
6-10 kez katıldım	3	4,7
10'dan fazla katıldım	5	7,8
Toplam	64	100,0

Yapılan anket çalışmasına göre Niğde OSB’de faaliyet gösteren firma yöneticilerinden 21 katılımcı %32,8 oranında hiç katılmadım, 28 katılımcı %43,8 oranında 1-2 kez katıldım, 7 katılımcı %10,9 oranında 3-5 kez katıldım, 3 katılımcı %4,7 oranında 6-10 kez katıldım, 5 katılımcı %7,8 oranında 10’dan fazla katıldım cevabını vermektedir. Bu duruma göre son 1 yıl içerisinde yüksek oranda katılımcı 1-3 kez katılım göstermektedir.

Tablo 31. İşletmeniz resmi ya da resmi olmayan kuruluşlardan hangisine üyedir?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kültür Dernekleri ve Organizasyonlar	1	1,6
Dini Vakıf, Dernek, Kuruluş vb.	2	3,1
Çevreci Kuruluşlar	3	4,7
Mesleki Kuruluşlar	55	85,9
Diğer	3	4,7

Yapılan anket çalışmasına göre Niğde OSB’de faaliyet gösteren firma yöneticilerine “İşletmeniz resmi ya da resmi olmayan kuruluşlardan hangisine üyedir?” sorusuna verilen cevaplara göre 1 katılımcı %1,6 oranında kültür dernekleri ve organizasyonlara, 2 katılımcı %3,1 oranında dini vakıf, dernek, kuruluş vb.,3 katılımcı %4,7 oranında çevreci kuruluşlara, 55 katılımcı %85,9 oranında mesleki kuruluşlara, 3 katılımcı ise %4,7 oranında diğer resmi kurum ya da kuruluşlara üye olduğunu belirtmektedir. Bu duruma göre ankete katılan bireyler yüksek oranda mesleki bir kuruluşa üye olduğu ortaya çıkmaktadır.

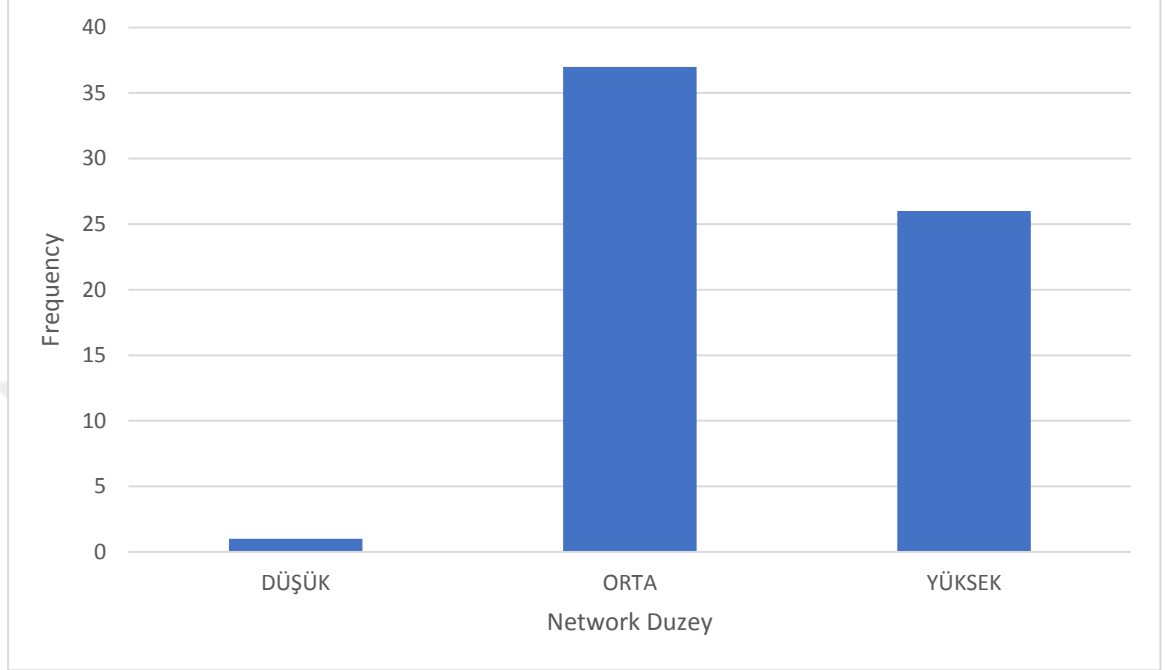
Tablo 32. Katılımcıların Network Endeksi Puanları

Sorular		Kişi Sayısı	Oran	Art. Ort±Std. Spm.
Niğde OSB’de düzenlenen toplantılara katılır mısınız?	Kesinlikle katılmıyorum	4	6,2	3,70±,95
	Katılmıyorum	5	7,8	
	Kararsızım	2	3,1	
	Katılıyorum	48	75,0	
	Kesinlikle katılıyorum	5	7,8	
Niğde OSB’de komşu işletme arkadaşlarınızla sosyal aktiviteye katılır mısınız?	Kesinlikle katılmıyorum	4	6,2	3,32±1,13
	Katılmıyorum	16	25,0	
	Kararsızım	6	9,4	
	Katılıyorum	32	50,0	
	Kesinlikle katılıyorum	6	9,4	
Yönetici olarak çalışanlarınızla kendinizi grup içinde bir bütün olarak görür müsünüz?	Kesinlikle görmem	-	-	4,51±,53
	Görmem	-	-	
	Kararsızım	1	1,6	
	Görürüm	29	45,3	
	Kesinlikle görürüm	34	53,1	
Yönetici olarak çalışanların fikir ve önerilerini ne derece önemli bulursunuz?	Kesinlikle önemli değildir	1	1,6	4,43±,79
	Önemli değildir	2	3,1	
	Kararsızım	-	-	
	Önemlidir	26	40,6	
	Kesinlikle önemlidir	35	54,7	
Son 1 yıl içerisinde mesleki toplantı veya organizasyonlara kaç kez katıldınız	Hiç katılmadım	21	32,8	2,10±,15
	1-2 kez katıldım	28	43,8	
	3-5 kez katıldım	7	10,9	
	6-10 kez katıldım	3	4,7	
	10’den fazla katıldım	5	7,8	
İşletmeniz resmi ya da resmi olmayan kuruluşlardan hangisine üyedir?	Kültür dernekleri ve organizasyonlar	1	1,6	3,89±59
	Dini vakıf, dernek, kuruluş vb.	2	3,1	
	Çevreci kuruluşlar	3	4,7	
	Mesleki kuruluşlar	55	85,9	
	Diğer	3	4,7	

Tablo 32’de katılımcıların network endeksi puanları verilmektedir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların %75’i Niğde OSB’de düzenlenen toplantılara katıldığını belirtirken, %50’si Niğde OSB’de komşu işletme arkadaşları ile sosyal aktivitelere katıldığını belirtmiş, %53,1’i yönetici olarak çalışanları ile kendisini grubun bir parçası olarak kesinlikle görmekte, %54,7’sine göre çalışanların fikir ve önerileri kesinlikle önemlidir, %43,8’i son bir yıl içerisinde mesleki toplantı ya da organizasyonlara 1-2 kez katılmış, %85,9’u da mesleki kuruluşlara üyedir.

Tablo 33. Katılımcıların Network Endeks Düzeyleri

Düzy	Kişi Sayısı	Oran
Düşük	1	1,6
Orta	37	57,8
Yüksek	26	40,6

Grafik 2. Katılımcıların Network Endeks Düzeyleri

Tablo 33 ve Grafik 2’de katılımcıların network endeksi düzeyleri verilmektedir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların %1,6’sının network seviyesi düşük düzeyde olup, %57,8’inin orta düzeyde ve %40,6’sının yüksek düzeyde olduğu belirlenmektedir.

3.4.3. Niğde İli OSB Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İş Birliği Endeks Seviyesi

Firmaların sosyal sermaye seviyelerini belirleyebilmek için bir diğer bileşen olan karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeksi önem arz etmektedir. Bu nedenle yapılan ankette Niğde OSB’de faaliyet gösteren işletme yöneticilerine fuar, tanıtım gibi organizasyonlara katılımları, işletmeler arası ilişkilerden yardım alabilme durumları, aynı sektörde bulundukları bir yeniliği paylaşma durumu ile ilgili sorular sorulup sonucu ortaya konmaktadır.

Tablo 34. Niğde OSB’de işletmeler arası rekabet var mıdır?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kesinlikle yoktur	3	4,7
Yoktur	24	37,5
Kararsızım	9	14,1
Vardır	24	37,5
Kesinlikle vardır	4	6,3
Toplam	64	100,0

Yapılan anket araştırmasına göre Niğde OSB’de faaliyet gösteren firmaların yöneticilerine “Niğde OSB’de işletmeler arası rekabet var mıdır?” sorusuna verilen cevaplara göre 3 katılımcı %4,7 oranında kesinlikle yoktur, 24 katılımcı %37,5 oranında yoktur, 9 katılımcı %14,1 oranında kararsızım, 24 katılımcı %37,5 oranında vardır, 4 katılımcı %6,3 oranında kesinlikle vardır cevabını vermektedir. Bu duruma göre katılımcıların vardır ya da yoktur cevabının oranları yaklaşık eşit olduğu belirlenmektedir.

Tablo 31. İşletmeler için yapılan fuar, tanıtım, faaliyet gösteren organizasyonlara katılım sağlar mısınız?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kesinlikle katılmıyorum	1	1,6
Katılmıyorum	14	21,9
Kararsızım	3	4,7
Katılıyorum	42	65,6
Kesinlikle katılıyorum	4	6,3
Toplam	64	100,0

Anket araştırmasına göre Niğde OSB’de faaliyet gösteren firma yöneticilerine “İşletmeler için yapılan fuar, tanıtım, faaliyet gösteren organizasyonlara katılım sağlar mısınız?” sorusuna verilen cevaplara göre 1 katılımcı %1,6 oranında kesinlikle katılmıyorum, 14 katılımcı %21,9 katılmıyorum, 3 katılımcı %4,7 oranında kararsızım, 42 katılımcı %65,6 oranında katılıyorum, 4 katılımcı %6,3 oranında kesinlikle katılıyorum cevabını vermektedir. Bu duruma göre katılımcıları büyük çoğunluğu Niğde OSB’de faaliyet gösteren işletmelerin fuar, tanıtım, faaliyet gösteren organizasyonlara katılım sağladığını söylemektedir.

Tablo 35. Sizinle aynı sektörde bulunan ve işletmesi kötüye giden firmalara yardım eder misiniz?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kesinlikle yardım etmem	0	0
Yardım etmem	3	4,7
Kararsızım	7	10,9
Yardım ederim	40	62,5
Kesinlikle yardım ederim	14	21,9
Toplam	64	100,0

Yapılan ankete göre Niğde OSB’de faaliyet gösteren yöneticilere sorulan “Sizinle aynı sektörde bulunan ve işletmesi kötüye giden firmalara yardım eder misiniz?” sorusuna verdikleri cevaba göre 3 katılımcı %4,7 oranında yardım etmem, 7 katılımcı %10,9 oranında kararsızım, 40 katılımcı %62,5 oranında yardım ederim, 14 katılımcı %21,9 oranında kesinlikle yardım ederim cevabını vermektedir. Bu duruma göre katılımcılar, aynı sektörde bulunan ve işletmesi kötüye giden firmalara yüksek oranda yardım edeceğini belirtmiştir.

Tablo 36. İşletmeniz kötüye gittiğinde sizinle aynı sektörde olan firmalardan yardım alır mısınız?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kesinlikle yardım almam	5	7,8
Yardım almam	14	21,9
Kararsızım	10	15,6
Yardım alırım	30	46,9
Kesinlikle yardım alırım	5	7,8
Toplam	64	100,0

Araştırılan anket çalışmasına göre Niğde OSB’de faaliyet gösteren işletme yöneticilerine sorulan “İşletmeniz kötüye gittiğinde sizinle aynı sektörde olan firmalardan yardım alır mısınız?” sorusuna verilen cevaba göre 5 katılımcı %7,8 oranında kesinlikle yardım almam, 14 katılımcı %21,9 oranında yardım almam, 10 katılımcı %15,6 oranında kararsızım, 30 katılımcı %46,9 oranında yardım alırım, 5 katılımcı %7,8 oranında kesinlikle yardım alırım cevabını vermektedir. Bu sonuca göre bir firma kötüye gittiğinde ankete katılan katılımcılar yüksek oranda aynı sektörden olan farklı firmalardan yardım alacağını belirtmektedir.

Tablo 37. Faaliyet alanınızla ilgili organizasyon, fuar vb. etkinliklerden bilgi edindiğinizde diğer işletmelerle bunu paylaşıyor mısınız?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kesinlikle paylaşmam	1	1,6
Paylaşmam	4	6,3
Kararsızım	4	6,3
Paylaşıyorum	48	75,0
Kesinlikle paylaşıyorum	7	10,9
Toplam	64	100,0

Yapılan anket araştırmasına göre Niğde OSB’de faaliyet gösteren firma yöneticilerine sorulan “Faaliyet alanınızla ilgili organizasyon, fuar vb. etkinliklerden bilgi edindiğinizde diğer işletmelerle bunu paylaşıyor mısınız?” sorusuna verilen cevap doğrultusunda 1 katılımcı %1,6 oranda kesinlikle paylaşmam, 4 katılımcı %6,3 oranında paylaşmam, 4 katılımcı %6,3 oranında kararsızım, 48 katılımcı %75,0 oranında paylaşıyorum, 7 katılımcı %10,9 oranında kesinlikle paylaşıyorum cevabını vermektedir. Bu duruma göre Niğde OSB’de faaliyet gösteren firma yöneticileri yüksek oranda sektörleri ile alakalı bir organizasyon, fuar vb. etkinlikle ilgili bilgi edindiğinde diğer işletmelerle paylaşım sağlayacağını belirtmektedir.

Tablo 38. Bulunduğunuz sektörde maliyet düşürücü ve iş verimliliğini artırıcı bir yenilik olduğunda sizinle aynı sektörde bulunan firmalarla paylaşıyor mısınız?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kesinlikle paylaşmam	7	10,9
Paylaşmam	11	17,2
Kararsızım	4	6,3
Paylaşıyorum	36	56,3
Kesinlikle paylaşıyorum	6	9,4
Toplam	64	100,0

Yapılan anket çalışmasında katılımcılara sorulan “Bulunduğunuz sektörde maliyet düşürücü ve iş verimliliğini artırıcı bir yenilik olduğunda sizinle aynı sektörde bulunan firmalarla paylaşıyor mısınız?” sorusuna verdikleri cevaplar doğrultusunda 7 katılımcı %10,9 oranında kesinlikle paylaşmam, 11 katılımcı %17,2 oranında paylaşmam, 4 katılımcı %6,3 oranında kararsızım, 36 katılımcı %56,3 oranında paylaşıyorum, 6 katılımcı 9,4 oranında kesinlikle paylaşıyorum cevabını vermektedir. Buna bağlı olarak ankete katılan yöneticilerin yüksek oranda kendi sektörlerinde maliyet düşürücü ve iş verimliliğini artırıcı bir yenilik olduğunda kendileri ile aynı sektörde faaliyet gösteren firmalarla bu durumu paylaşacağını belirtmektedir.

Tablo 39. İnsanların yardımsever olduğunu düşünür müsünüz?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kesinlikle düşünmem	4	6,3
Düşünmem	10	15,6
Kararsızım	19	29,7
Düşünürüm	25	39,1
Kesinlikle düşünürüm	6	9,4
Toplam	64	100,0

Yapılan anket araştırmasına göre Niğde OSB’de faaliyet gösteren firma yöneticilerine “İnsanların yardımsever olduğunu düşünür müsünüz?” sorusuna verdikleri cevap doğrultusunda 4 katılımcı %6,3 oranında kesinlikle düşünmem, 10 katılımcı %15,6 oranında düşünmem, 19 katılımcı %29,7 oranında kararsızım, 25 katılımcı %39,1 oranında düşünürüm, 6 katılımcı %9,4 oranında kesinlikle düşünürüm cevabını vermektedir. Bu duruma göre ankete katılan yöneticiler %39,1 oranında insanların yardımsever olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların %29,7’si ise insanların yardımsever olduğu ile ilgili kararsız kaldıklarını ifade etmektedir.

Tablo 40. İnsanlar ile sosyal ilişkilerinizi puanlayınız?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Çok kötü	0	0
Kötü	1	1,6
Kararsızım	4	6,3
İyi	34	53,1
Çok iyi	25	39,1
Toplam	64	100,0

Anket araştırmasına göre Niğde OSB’de faaliyet gösteren işletme yöneticilerine “İnsanlar ile sosyal ilişkilerinizi puanlayınız?” sorusuna verilen cevaplarda 1 katılımcı %1,6 oranında kötü, 4 katılımcı %6,3 oranında kararsızım, 34 katılımcı %53,1 oranında iyi, 25 katılımcı %39,1 oranında çok iyi cevabını vermektedir. Bu cevaplar doğrultusunda katılımcıların insanlarla sosyal ilişkileri yüksek oranda iyi olduğu ortaya konmaktadır.

Tablo 41. İş hayatınızda rakip firmaların dünya görüşleri sizin için önemli midir?

	Sıklık Sayısı	Oran (%)
Kesinlikle önemli değildir	5	7,8
Önemli değildir	7	10,9
Kararsızım	1	1,6
Önemlidir	28	43,8
Kesinlikle önemlidir	23	35,9
Toplam	64	100,0

Yapılan anket çalışmasına göre Niğde OSB’de faaliyet gösteren işletme yöneticilerine “İş hayatınızda rakip firmaların dünya görüşleri sizin için önemli midir?” sorusuna verilen cevaplara göre 5 katılımcı %7,8 oranında kesinlikle önemli değildir, 7 katılımcı %10,9 oranında önemli değildir, 1 katılımcı %1,6 oranında kararsızım, 28 katılımcı %43,8 oranında önemlidir, 23 katılımcı %35,9 oranında kesinlikle önemlidir cevabı verilmektedir. Buna göre anket katılımcıları yüksek oranda Niğde OSB’deki rakip firmaların dünya görüşlerini önemsemektedir.

Tablo 42. Katılımcıların Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İş birliği Endeksi Puanları

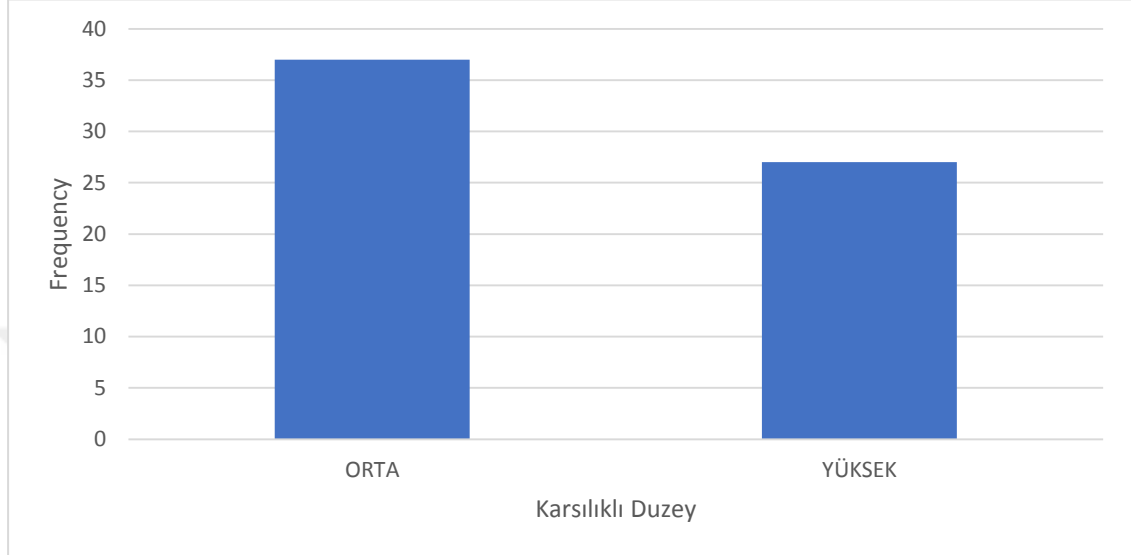
Sorular	Kişi Sayısı	Oran	Art. Ort±Std. Spm.
Niğde OSB’de işletmeler arasında rekabet var mıdır?	Kesinlikle yoktur	3	4,7
	Yoktur	24	37,5
	Kararsızım	9	14,1
	Vardır	24	37,5
	Kesinlikle vardır	4	6,2
İşletmeler için yapılan fuar, tanıtım, faaliyet gösteren organizasyonlara katılım sağlar mısınız?	Kesinlikle katılmıyorum	1	1,6
	Katılmıyorum	14	21,9
	Kararsızım	3	4,7
	Katılıyorum	42	65,6
	Kesinlikle katılıyorum	4	6,2
Sizinle aynı sektörde bulunan ve işletmesi kötüye giden firmalara yardım eder misiniz?	Kesinlikle yardım etmem	-	-
	Yardım etmem	3	4,7
	Kararsızım	7	10,9
	Yardım ederim	40	62,5
	Kesinlikle yardım ederim	14	21,9
İşletmeniz kötüye gittiğinde sizinle aynı sektörde olan firmalardan yardım alır mısınız?	Kesinlikle yardım almam	5	7,8
	Yardım almam	14	21,9
	Kararsızım	10	15,6
	Yardım alırım	30	46,9
	Kesinlikle yardım alırım	5	7,8

Faaliyet alanınızla ilgili organizasyon, fuar vb. etkinliklerden bilgi edindiğinizde diğer işletmelerle bunu paylaşıyor mısınız?	Kesinlikle paylaşmam	1	1,6	3,87±,74
	Paylaşmam	4	6,2	
	Kararsızım	4	6,2	
	Paylaşırım	48	75,0	
	Kesinlikle paylaşırım	7	10,9	
Bulunduğunuz sektörde maliyet düşürücü ve iş verimliliğini artırıcı bir yenilik olduğunda sizinle aynı sektörde bulunan firmalarla paylaşır mısınız?	Kesinlikle paylaşmam	7	10,9	3,35±1,20
	Paylaşmam	11	17,2	
	Kararsızım	4	6,2	
	Paylaşırım	36	56,2	
	Kesinlikle paylaşırım	6	9,4	
İnsanların yardımsever olduğunu düşünür müsünüz?	Kesinlikle düşünmem	4	6,2	3,29±1,04
	Düşünmem	10	15,6	
	Kararsızım	19	26,7	
	Düşünürüm	25	39,1	
	Kesinlikle düşünürüm	6	9,4	
İnsanlar ile iletişim ve sosyal ilişkilerinizi puanlayınız	Çok kötü	-	-	4,29±,68
	Kötü	1	1,6	
	Kararsızım	4	6,2	
	İyi	34	53,1	
	Çok iyi	25	39,1	
İş hayatınızda rakip firmaların dünya görüşleri sizin için önemli midir?	Kesinlikle önemli değildir	5	7,8	3,89±1,23
	Önemli değildir	7	10,9	
	Kararsızım	1	1,6	
	Önemlidir	28	43,8	
	Kesinlikle önemlidir	23	35,9	

Tablo 42’de katılımcıların karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeksi puanları verilmektedir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların %37,5’i Niğde OSB’de işletmeler arasında rekabet olduğunu belirtirken, %37,5’i Niğde OSB’de işletmeler arasında rekabet olmadığını belirtmekte olup, %65,6’sı işletmeler için yapılan fuar, tanırım, faaliyet gösteren organizasyonlara katıldığını belirtmekte, %62,5’i kendisi ile aynı sektörde bulunan ve işletmesi kötüye giden firmalara yardım edeceğini belirtmekte, %46,9’u işletmesi kötüye gittiğinde kendisi ile aynı sektörde bulunan firmalardan yardım alabileceğini belirtmekte, %75’i faaliyet alanıyla ilgili organizasyon, fuar vb. etkinliklerden bilgi edindiğinde diğer işletmelerle bu bilgiyi paylaşabileceğini belirtmekte, % 56,2’si bulunduğu sektörde bulunan firmalarla bu bilgiyi paylaşabileceğini belirtmekte, %39,1’i insanların yardımsever olduğunu düşünmekte, %53,1’i insanlarla ilişki düzeyinin iyi seviyede olduğunu belirtmekte, %43,8’i ise rakiplerinin dünya görüşlerinin kendisi için önemli olduğunu belirtmektedir.

Tablo 43. Katılımcıların Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İş Birliği Endeksi Düzeyleri

Düzye	Kişi Sayısı	Oran
Düşük	-	-
Orta	37	57,8
Yüksek	27	42,2

Grafik 3. Katılımcıların Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İş Birliği Endeksi Düzeyleri

Tablo 43 ve Grafik.3 ‘e göre katılımcıların karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeksi düzeyleri verilmektedir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların %57,8’inin karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği düzeyleri orta seviyede ve %42,2’sinin karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeksi düzeyleri yüksek seviyededir.

3.5. SOSYAL SERMAYE DÜZEYİNİ OLUŞTURAN BİLEŞENLER

3.5.1. Sosyal Sermaye Bileşenleri Yardımıyla Yaş Dağılımının Sosyal Sermaye İle İlişkisi

Yapılan ankete göre 64 katılımcının yaş dağılımı ile sosyal sermaye düzeyi arasındaki ilişki sosyal sermaye unsurları yardımıyla yapılan analizi Tablo 44 de görülmektedir.

Tablo 44. Katılımcıların Sosyal Sermaye Göstergelerinin Yaşlarına Göre Durumu

Sosyal Sermaye Göstergesi	Yaş	N	$\bar{X}$	ss	Chi-Square	df	P
Güven Endeksi	18-24	3	27,66	3,05	4,000	4	,406
	25-34	10	28,80	2,69			
	35-44	21	27,28	2,53			
	45-59	24	27,70	2,33			
	60>	6	27,33	2,50			
Network Endeksi	18-24	3	21,33	8,02	3,330	4	,504
	25-34	10	23,10	2,68			
	35-44	21	21,57	2,35			
	45-59	24	21,58	2,55			
	60>	6	23,33	2,33			
Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İşbirliği Endeksi	18-24	3	31,33	5,03	3,414	4	,491
	25-34	10	32,10	4,58			
	35-44	21	31,90	3,20			
	45-59	24	33,58	2,60			
	60>	6	32,00	4,93			

Yapılan anket araştırmasına göre sosyal sermaye göstergelerinin durumu verilmektedir. Elde edilen bulgulara göre güven endeksi açısından bakıldığında en yüksek puanın 25-34 yaş aralığında bulunan katılımcılara ait olduğu görülmekte olup ($28,80 \pm 2,69$), en düşük puana 35-44 yaş aralığında bulunan katılımcılar sahiptir ($27,28 \pm 2,53$). Katılımcıların yaşları ile güven endeksi puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 44’da gösterilen bulgular doğrultusunda network endeksi boyutu ile bakıldığında, en yüksek puanın 60 yaş veya üzerinde bulunan katılımcılara ait olduğu ($23,33 \pm 2,33$), en düşük puanın 18-24 yaş aralığında olan katılımcılarda olduğu görülmektedir ($21,33 \pm 8,02$). Katılımcıların yaşları ile network endeksi puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 44’da gösterilmiş olan bulgulara göre karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeksi boyutu ile bakıldığında, en yüksek puanın 45-59 yaş aralığında bulunan katılımcılarda olduğu ($33,58 \pm 2,60$), en düşük puanın 18-24 yaş aralığında olan katılımcılarda olduğu görülmektedir ($31,33 \pm 5,03$). Katılımcıların yaşları ile karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeksi puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

3.5.2. Sosyal Sermaye Bileşenleri Yardımıyla Eğitim Düzeyinin Sosyal Sermaye İle İlişkisi

Yapılan ankete göre 64 katılımcının eğitim düzeyi ve sosyal sermaye ilişkisi, sosyal sermaye unsurları yardımıyla yapılan analizi Tablo 45’ de gösterilmektedir.

Tablo 45. Katılımcıların Sosyal Sermaye Göstergelerinin Eğitim Durumlarına Göre Durumu

Sosyal Sermaye Göstergesi	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	ss	Chi-Square	df	P
Güven Endeksi	İlkokul	9	27,00	2,69	5,775	5	,329
	Ortaokul	4	28,75	1,70			
	Lise	25	28,20	1,89			
	Ön Lisans	5	25,80	3,56			
	Lisans	18	28,00	2,67			
	Lisansüstü	3	25,66	2,51			
Network Endeksi	İlkokul	9	22,33	2,06	3,502	5	,623
	Ortaokul	4	21,00	1,41			
	Lise	25	21,84	3,24			
	Ön Lisans	5	24,00	4,00			
	Lisans	18	21,72	2,53			
	Lisansüstü	3	21,33	3,05			
Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İşbirliği Endeksi	İlkokul	9	32,88	3,95	2,757	5	,737
	Ortaokul	4	34,75	2,50			
	Lise	25	31,96	3,55			
	Ön Lisans	5	33,20	3,56			
	Lisans	18	32,77	3,55			
	Lisansüstü	3	31,00	2,64			

Tablo 45’de katılımcıların eğitim durumlarına göre sosyal sermaye göstergelerinin durumu verilmektedir. Elde edilen bulgulara göre güven endeksi açısından bakıldığında en yüksek puanın ortaokul mezunu olan katılımcılara ait olduğu görülmekte olup ($28,20 \pm 1,69$), en düşük puana ön lisans mezunu olan katılımcılar sahiptir ($25,80 \pm 3,56$). Katılımcıların eğitim durumları ile güven endeksi puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 45’de gösterilen bulgulara bakılarak network endeksi boyutuna bakıldığında en yüksek puanın ön lisans mezunu olan katılımcılara ait olduğu ($24,00 \pm 4,00$), en düşük puanın ortaokul mezunu olan katılımcılarda olduğu görülmektedir ($21,00 \pm 1,41$). Katılımcıların eğitim durumları ile network endeksi puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 45’de gösterilmekte olan bulgulara göre karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeksi boyutu ile incelendiğinde en yüksek puanın ortaokul mezunu olan katılımcılarda olduğu ($34,75 \pm 2,50$), en düşük puanın lisansüstü mezunu olan

katılımcılarda olduğu görülmektedir (31,00±2,64). Katılımcıların eğitim durumları ile karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeksi puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

3.5.3. Sosyal Sermaye Bileşenleri Yardımıyla Katılımcıların Niğde İli İkamet Süresinin Sosyal Sermaye İle İlişkisi

Yapılan ankete göre 64 katılımcının Niğde ilinde ikamet süreleri ile sosyal sermaye ilişkisi, sosyal sermaye unsurları yardımıyla yapılan analiz Tablo 46’de gösterilmektedir.

Tablo 46. Katılımcıların Sosyal Sermaye Göstergelerinin Niğde İlinde İkamet Sürelerine Göre Durumu

Sosyal Sermaye Göstergesi	İkamet Süresi	N	$\bar{X}$	ss	Chi-Square	df	P
Güven Endeksi	1-5 yıl	7	28,28	1,60	2,852	4	,583
	6-10 yıl	3	27,66	0,57			
	11-15 yıl	3	25,66	4,61			
	16-20 yıl	8	26,87	2,47			
	21 yıl ve üzeri	43	27,90	2,49			
Network Endeksi	1-5 yıl	7	21,42	2,07	3,842	4	,428
	6-10 yıl	3	21,33	2,88			
	11-15 yıl	3	20,00	1,73			
	16-20 yıl	8	22,75	2,49			
	21 yıl ve üzeri	43	22,09	3,09			
Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İşbirliği Endeksi	1-5 yıl	7	33,14	3,53	1,015	4	,907
	6-10 yıl	3	30,66	3,78			
	11-15 yıl	3	32,66	3,21			
	16-20 yıl	8	32,75	2,43			
	21 yıl ve üzeri	43	32,53	3,73			

Tablo 46’de katılımcıların Niğde ilinde ikamet sürelerine göre sosyal göstergelerinin durumu verilmektedir. Elde edilen bulgulara göre güven endeksi açısından bakıldığında en yüksek puanın 1-5 yıldır Niğde ilinde ikamet eden katılımcılara ait olduğu görülmekte olup (28,28±1,60), en düşük puan 11-15 yıldır Niğde ilinde ikamet eden katılımcılara sahiptir (25,66±4,61). Katılımcıların Niğde ilinde ikamet süreleri ile güven endeksi puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 46’de gösterilmekte olan bulgulara göre network endeks boyutu ile bakıldığında en yüksek puanın 16-20 yıldır Niğde İlinde ikamet eden katılımcılara ait olduğu (22,75±2,49), en düşük puanın 11-15 yıldır Niğde ilinde ikamet eden

katılımcılara olduğu görülmektedir (20,00±1,73). Katılımcıların Niğde ilinde ikamet süreleri ile network endeks puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 46’de gösterilmekte olan bulgulara göre karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeksi boyutuna göre en yüksek puanın 1-5 yıldır Niğde ilinde ikamet eden katılımcılara ait olduğu görülmekte olup (33,14±3,53), en düşük puanın 6-10 yıldır Niğde ilinde ikamet eden katılımcılara ait olduğu görülmektedir (30,66±3,78). Katılımcıların Niğde ilinde ikamet süreleri ile karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeksi puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

3.5.4. Sosyal Sermaye Bileşenleri Yardımıyla Katılımcıların Niğde İli OSB’de Gösterdiği Sektör Dağılımının Sosyal Sermaye İle İlişkisi

Yapılan ankete göre 64 katılımcının Niğde ili OSB’de gösterdiği sektör dağılımı ile sosyal sermaye arasındaki ilişki, sosyal sermaye unsurları yardımıyla Tablo 42’de gösterilmektedir.

Tablo 47. Katılımcıların Sosyal Sermaye Göstergelerinin Niğde İli OSB’de Gösterdiği Sektör Dağılımına Göre Durumu

Sosyal Sermaye Göstergesi	Sektör	N	$\bar{X}$	ss	Chi-Square	df	P
Güven Endeksi	Gıda	11	27,00	3,00	1,253	5	,940
	Tekstil-Konfeksiyon-Deri	17	28,00	2,54			
	Plastik-Kimya-Petrol-PVC	9	27,33	3,12			
	Makine-Otomotiv-Metal Eşya	9	28,11	2,14			
	Mobilya-Ahşap malzeme	11	27,72	1,67			
	Diğer	7	28,00	2,51			
Network Endeksi	Gıda	11	21,72	2,32	2,751	5	,738
	Tekstil-Konfeksiyon-Deri	17	21,41	3,64			
	Plastik-Kimya-Petrol-PVC	9	22,22	2,43			
	Makine-Otomotiv-Metal Eşya	9	22,00	2,91			
	Mobilya-Ahşap malzeme	11	21,81	1,83			
	Diğer	7	23,57	3,50			
Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İşbirliği Endeksi	Gıda	11	33,72	2,61	9,122	5	,104
	Tekstil-Konfeksiyon-Deri	17	31,00	3,70			
	Plastik-Kimya-Petrol-PVC	9	33,33	3,53			
	Makine-Otomotiv-Metal Eşya	9	31,22	3,49			
	Mobilya- Ahşap malzeme	11	34,09	2,87			
	Diğer	7	21,71	3,94			

Tablo 47’de katılımcıların faaliyet gösterdiği sektöre göre sosyal sermaye göstergelerinin durumu verilmektedir. Elde edilen bulgulara göre güven endeksi açısından bakıldığında en yüksek puanın makine- otomotiv- metal eşya sektöründe faaliyet gösteren katılımcılara ait olup (27,11±2,14), en düşük puana gıda sektöründe

faaliyet gösteren katılımcılar sahiptir (27,00±3,00). Katılımcıların faaliyet gösterdiği sektör ile güven endeksi puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 47’de gösterilmekte olan bulgulara göre network endeksi boyutu ile bakıldığında en yüksek puanın diğer sektörlerde faaliyet gösteren katılımcılara ait olduğu (23,57±3,50), en düşük puanın tekstil- konfeksiyon-deri sektörlerinde faaliyet gösteren katılımcılara ait olduğu görülmektedir (21,41±3,64). Katılımcıların faaliyet gösterdiği sektör ile network endeksi puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 47’de gösterilen bulgulara karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeksi boyutu ile bakıldığında en yüksek puanın mobilya-ahşap malzeme sektörlerinde faaliyet gösteren katılımcılara ait olduğu görülmekte olup (34,09±2,87), en düşük puanın diğer sektörlerinde faaliyet gösteren katılımcılara ait olduğu görülmektedir (21,71±3,94). Katılımcıların faaliyet gösterdiği sektör ile karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeksi puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

3.5.5. Sosyal Sermaye Bileşenleri Yardımıyla Katılımcıların Hane Gelir Düzeyi Dağılımının Sosyal Sermaye İle İlişkisi

Yapılan ankete göre 65 katılımcının hane gelir düzeyi ile sosyal sermaye ilişkisini, sosyal sermaye unsurları yardımıyla Tablo 48’ te gösterilmektedir.

Tablo 48. Katılımcıların Sosyal Sermaye Göstergelerinin Hane Gelir Düzeylerine Göre Durumu

Sosyal Sermaye Göstergesi	Gelir	N	$\bar{X}$	ss	Chi-Square	df	P
Güven Endeksi	3000 TL veya altı	3	29,00	2,64	3,778	4	,437
	3001 TL-4000 TL arası	8	27,12	3,27			
	4000 TL-5000 TL arası	10	27,00	2,82			
	5001 TL-6000 TL arası	8	26,50	2,56			
	6000 TL veya üzeri	35	28,20	2,06			
Network Endeksi	3000 TL veya altı	3	19,66	5,77	1,267	4	,867
	3001 TL-4000 TL arası	8	23,25	4,16			
	4000 TL-5000 TL arası	10	21,90	2,23			
	5001 TL-6000 TL arası	8	22,37	2,06			
	6000 TL veya üzeri	35	21,80	2,54			
Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İşbirliği Endeksi	3000 TL veya altı	3	29,66	4,04	2,919	4	,571
	3001 TL-4000 TL arası	8	33,87	3,27			
	4000 TL-5000 TL arası	10	32,60	4,52			
	5001 TL-6000 TL arası	8	31,62	3,85			
	6000 TL veya üzeri	35	32,68	3,08			

Tablo 48’de katılımcıların hane gelir düzeylerine göre sosyal sermaye göstergelerinin durumu verilmektedir. Elde edilen bulgulara göre güven endeksi açısından bakıldığında en yüksek puanın 3000 TL veya altı seviyede hane gelirine sahip olan katılımcılara ait olduğu görülmekte olup ($29,00 \pm 2,64$), en düşük puana 5001 TL- 6000 TL arası hane gelirine sahip olan katılımcılar sahiptir ($26,50 \pm 2,56$). Katılımcıların hane gelir düzeyleri ile güven endeksi puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 48’de gösterilmiş olan bulgulara network endeksi boyutu ile bakıldığında en yüksek puanın 3001 TL-4000 TL arası hane gelirine sahip olan katılımcılara ait olduğu görülmekte olup ($23,25 \pm 4,16$), en düşük puanın 3000 TL veya altı seviyede hane gelirine sahip olan katılımcılara ait olduğu görülmektedir ($19,66 \pm 5,77$). Katılımcıların hane gelir düzeyleri ile network endeksi puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 48’de gösterilen bulgulara karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeksi boyutu ile bakıldığında en yüksek puanın 3001 TL-4000 TL arası hane gelirine sahip olan katılımcılara ait olduğu görülmekte olup ($33,87 \pm 3,27$), en düşük puanın 3000 TL veya altı seviyede hane gelirine sahip olan katılımcılara ait olduğu görülmektedir. ($29,66 \pm 4,04$). Katılımcıların hane gelir düzeyleri ile karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeksi puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

3.5.6. Sosyal Sermaye Bileşenleri Yardımıyla Katılımcıların Niğde İli OSB’de Faaliyet Gösterdiği Süre Dağılımının Sosyal Sermaye İle İlişkisi

Yapılan anket çalışmasında 64 katılımcının Niğde ili OSB’de faaliyet gösterdiği süre dağılımının sosyal sermaye ile ilişkisini, sosyal sermaye unsurları yardımıyla Tablo 49’da gösterilmektedir.

Tablo 49. Katılımcıların Sosyal Sermaye Göstergelerinin Niğde OSB’de Faaliyet gösterdikleri Sürelerine Göre Durumu

Sosyal Sermaye Göstergesi	OSB Faaliyet Süresi	N	$\bar{X}$	ss	Chi-Square	df	P
Güven Endeksi	1-5 yıl	7	27,40	2,42	3,043	4	,551
	6-10 yıl	3	28,38	2,90			
	11-15 yıl	3	27,38	2,25			
	16-20 yıl	8	28,66	1,52			
	21 yıl ve üzeri	43	27,75	2,76			
Network Endeksi	1-5 yıl	7	21,55	3,00	3,098	4	,542
	6-10 yıl	3	21,46	3,07			
	11-15 yıl	3	22,38	2,93			
	16-20 yıl	8	22,33	2,08			
	21 yıl ve üzeri	43	23,37	1,99			
Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İşbirliği Endeksi	1-5 yıl	7	32,59	3,97	,267	4	,992
	6-10 yıl	3	32,15	3,73			
	11-15 yıl	3	32,61	2,46			
	16-20 yıl	8	32,00	2,64			
	21 yıl ve üzeri	43	33,12	3,68			

Tablo 49’de katılımcıların Niğde OSB’de faaliyet gösterdikleri sürelerine göre sosyal sermaye göstergelerinin durumu verilmektedir. Elde edilen bulgulara göre güven endeksi açısından bakıldığında en yüksek puanın 16-20 yıldır Niğde OSB’de faaliyet gösteren katılımcılara ait olduğu görülmekte olup ($28,66 \pm 1,52$), en düşük puanın 11-15 yıldır Niğde OSB’de faaliyet gösteren katılımcılara ait olduğu görülmektedir ($27,38 \pm 2,25$). Katılımcıların Niğde OSB’de faaliyet gösterdikleri süreleri ile güven endeksi puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 49’de gösterilmekte olan bulgulara network endeksi boyutu ile bakıldığında en yüksek puanın 21 yıl ve üzeri süredir Niğde OSB’de faaliyet gösteren katılımcılara ait olduğu görülmekte olup ($23,37 \pm 1,99$), en düşük puanın 6-10 yıldır Niğde OSB’de faaliyet gösteren katılımcılara ait olduğu görülmektedir ($21,46 \pm 3,07$). Katılımcıların Niğde OSB’de faaliyet gösterdikleri süreleri ile network endeksi puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 49’de gösterilmekte olan bulgulara karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeksi boyutu ile bakıldığında en yüksek puanın 21 yıl ve üzeri süredir Niğde OSB’de faaliyet gösteren katılımcılara ait olduğu görülmekte olup ($33,12 \pm 3,68$), en düşük puanın 16- 20 yıldır Niğde OSB’de faaliyet gösteren katılımcılara ait olduğu görülmektedir ($32,00 \pm 2,65$). Katılımcıların Niğde OSB’de faaliyet gösterdikleri süreleri ile karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeksi puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

SONUÇ

Yerel ekonomik kalkınmada sosyal sermaye unsuru bileşenleri yardımıyla ülke kalkınmasına destek olmaktadır. Sosyal güven, normlar ve sosyal ağların iyi ve yüksek oranda olması gruplar arası gelir dağılımındaki adaletsizliğin önünde durabilmektedir. Sosyal sermaye unsurlarının iyi olması firmaların iş verimliliğini artırmakta, düşük maliyet, yatırımların artmasında etkileyici bir unsur oluşturmaktadır. Çalışmada, Niğde ilinin Organize Sanayi Bölgesinde yapılan 64 katılımcıyla anket araştırması ile bölgede sosyal sermaye düzeyi belirlenmektedir. Yapılan analiz sonuçları doğrultusunda ankete katılan bireylerin Güven Endeks sonuçlarına göre %71,9 oranında yüksek düzeyde çıkmaktadır. Network Endeks sonuçları %57,8 oranında orta düzeyde çıkmaktadır. Karşılıklı yardımlaşma ve Ortak İş Birliği Endeks sonuçları %57,8 oranında orta düzeyde çıkmaktadır. Yapılan anket araştırmasında katılımcılara güven endekslerini belirlemek için sorulan sorularda en düşük puan 7, en yüksek 35 puan olarak, network endeksini belirlemek için en düşük puan 6, en yüksek 30 puan olarak, karşılıklı yardımlaşma ve ortak iş birliği endeksini belirlemek için en düşük puan 9, en yüksek 45 puan olarak hesaplanmaktadır.

Anket araştırmasına göre demografik özellikleri ile sosyal sermaye ilişkileri anket sonuçlarına göre; Yaş ile Güven Endeksi ilişkisi 25-34 yaş aralığında katılımcılar için %28,80 oranında belirlenip yüksek düzeyde, 35-44 yaş aralığında bulunan katılımcılar %21,33 puanla en düşük düzeyde çıkmaktadır. Bundan dolayı Niğde OSB’de ankete katılan 25-34 yaş aralığındaki bireylerin daha çok güven düzeyinin olduğu analiz edilmektedir. Yaş ile Network Endeks ilişkisi 60 yaş ve üzeri katılımcıların olduğu belirlenip %23,33 oranda yüksek düzeyde, 18-24 yaş aralığında bulunan katılımcıların %21,33 oranla en düşük oranda olduğu çıkmaktadır. Bundan dolayı Niğde OSB’de ankete katılan 60 yaş ve üstü bireylerin Niğde OSB’de toplantı, faaliyet vb. organizasyonlara katıldığı belirlenmektedir. Yaş ile Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İş Birliği Endeks ilişkisi 45-59 yaş aralığında katılımcılar %33,58 oranda en yüksek düzeyde, 18-24 yaş aralığında katılımcılar %31,33 oranda en düşük düzeyde ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı Niğde OSB’de işletmelerin birbirleriyle ilişkileri 45-59 yaş aralığında yüksek olduğu sonuçlanmaktadır.

Katılımcıların Eğitim düzeyleri ile Güven Endeksi ilişkisi %28,20 oranında en yüksek güven düzeyi orta okul mezunu olan katılımcıların, en düşük güven düzeyi %25,80 oranında ön lisans mezunu olan katılımcılara aittir. Bundan dolayı orta okul

mezunu olan bireylerin işletme komşularına, aile, arkadaş, ilk tanıştığı insanlar vb. gruplara daha çok güvendiği ortaya çıkmaktadır. Eğitim düzeyleri ile Network Endeks ilişkisine göre, %24 oranında ön lisans mezunu katılımcıların en yüksek düzeyde, %21 oranında orta okul mezunu katılımcıların en düşük düzeyde olduğu ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı ön lisans mezunu bireylerin Niğde OSB’de düzenlenen toplantı, etkinlik ve organizasyonlara katılımının yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Eğitim düzeyleri ile Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İş Birliği Endeksi sonuçlarına göre %34,75 oranı ile orta okul mezunlarının en yüksek düzeyde, %31 oranında lisansüstü mezunu bireylerin en düşük düzeyde olduğu ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı Niğde OSB’de ortaokul mezunu olan bireylerin işletmeler arasındaki ilişkisinin yüksek olduğu sonuçlanmıştır.

Katılımcıların Niğde ilinde ikamet süreleri ile Güven Endeksi ilişkisine göre, %28,28 oranında 1-5 yıl arasında Niğde ilinde yaşayan bireylerin en yüksek güven düzeyine sahip olduğu sonuçlanmaktadır. En düşük güven düzeyine ise %25,66 oranda 11-15 yıl arasında Niğde ilinde yaşayan bireylerin olduğu tespit edilmektedir. Bundan dolayı Niğde ilinde yeni yaşamaya başlayan katılımcılar işletme komşularına, arkadaşlara vb. gruplara çok güvenmektedir. Ankete katılan bireylerin Niğde ilinde ikamet süreleri ile Network Endeksi ilişkisine göre %22,75 oranında 16-20 yıl arasında yaşayan katılımcıların en yüksek düzeyde olduğu, %20 oranında 11-15 yıl arasında yaşayan katılımcıların en düşük düzeyde olduğu sonuçlanmaktadır. Bundan dolayı Niğde ilinde 16-20 yıl arasında yaşayan katılımcılar Niğde OSB’de düzenli toplantılara, sosyal aktivitelere katılım sağladığı sonuçlanmaktadır. Yine katılımcıların Niğde ilinde ikamet süreleri ile Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İş Birliği Endeksine göre %33,14 oranında 1-5 yıl arasında yaşayan bireylerin en yüksek seviyede, %30,66 oranında 6-10 yıl arasında yaşayan bireylerin en düşük seviyede olduğu sonuçlanmaktadır. Bundan dolayı Niğde OSB’de 1-5 yıl arasında ikamet eden katılımcılar komşu işletmelerle olan ilişkileri ve paydaşlarına olan yardım etme durumu daha yüksek olduğu sonuçlanmaktadır.

Katılımcıların Niğde ili OSB’de gösterdiği sektör dağılımı ile Güven Endeksi ilişki sonuçlarına göre, %27,11 oranında en yüksek düzeyin makine-otomotiv-metal eşya sektöründe faaliyet gösteren firmaların olduğu, en düşük düzeyin ise %27 oranında gıda sektöründe olduğu sonuçlanmaktadır. Katılımcıların OSB’de gösterdiği sektör dağılımı ile Network Endeks ilişki sonuçlarına göre, %23,57 oranında en

yüksek düzeyin diğer sektörde faaliyet gösteren katılımcılara ait olduğu, %21,41 oranında en düşük düzeyin tekstil- konfeksiyon- deri sektörlerinde faaliyet gösteren firmaların olduğu sonuçlanmaktadır. Katılımcıların Niğde ili OSB’de gösterdiği sektör dağılımı ile Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İş Birliği Endeks ilişkisine göre en yüksek düzeyin %34,09 oranında mobilya ahşap malzeme sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin olduğu, %21,71 oranında ise en düşük düzeyin diğer sektörlerde faaliyet gösteren katılımcıların olduğu sonuçlanmaktadır.

Ankete katılım sağlayan bireylerin Hane Gelir Düzeyleri ile Güven Endeks ilişkisine göre %29 oranında katılımcı 3000 TL veya altı seviyesinde en yüksek düzeyde olduğu görülmekte ve %26,5 oranında 5001 TL-6000 TL arasında olan katılımcıların olduğu sonuçlanmaktadır. Bundan dolayı geliri 3000 TL veya altında olan katılımcılar yüksek oranda gruplara, bireylere güvenmektedir. Katılımcıların Hane Gelir Düzeyi ve Network İlişkisine göre %23,25 oranında 3001 TL-4000 TL en yüksek düzeyde, %19,66 oranında 3000 TL veya altı katılımcıların en düşük düzeyde olduğu sonuçlanmaktadır. Katılımcıların Hane Gelir Düzeyi ve Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İş Birliği Endeks ilişkisine göre en yüksek düzeyin %33,87 oranında 3001 TL -4000 TL gelire sahip arasında katılımcıların olduğu, en düşük düzeyin ise %29,66 oranında 3000 TL veya altı gelire sahip katılımcıların olduğu sonuçlanmaktadır. Bundan dolayı 3001 TL-4000TL arasında geliri olan bireylerin OSB’de işletmelerle olan iletişiminin ve ilişkilerinin daha yüksek olduğu sonuçlanmaktadır.

Yapılan anket çalışmasına katılan bireylerin Niğde ili OSB’de faaliyet gösterdiği süre ile Güven Endeks ilişkisine göre, %28,66 oranında 16-20 yıl arasında faaliyet gösteren bireyler en yüksek düzeyde, %27,38 oranında 11-15 yıl arasında faaliyet gösteren bireylerin en düşük seviyede çıktığı sonuçlanmaktadır. Bundan dolayı OSB’de 16-20 yıl arasında yani uzun süreli faaliyet gösteren bireyler komşu işletmelere, arkadaşlara vb. gruplara daha fazla güvenmektedir. Katılımcıların Niğde ili OSB’de faaliyet gösterdiği süre ile Network Endeks ilişkisine göre %23,37 oranında 21 ve üzeri yıl faaliyette bulunan katılımcıların yüksek düzeyde, %21,46 oranında 6-10 yıl arasında faaliyette bulunan katılımcıların en düşük düzeyde olduğu sonuçlanmaktadır. Bundan dolayı uzun yıllar Niğde OSB’de faaliyet gösteren işletmelerin toplantı, organizasyon vb. etkinliklere katılım sağladığını sonuçlandırırız. Yine katılımcıların Niğde OSB’de gösterdiği faaliyet süresi ile Karşılıklı

Yardımlaşma ve Ortak İş Birliği Endeksine göre en yüksek düzeyin %33,12 oranında 21 yıl ve üzeri faaliyette bulunan işletmelere ait olduğu, en düşük düzeyin ise %32 oranında 16-20 yıl arasında faaliyette bulunan işletmelerin olduğu sonuçlanmaktadır. Bundan dolayı uzun yıllardır Niğde OSB’de faaliyet gösteren işletmelerin komşuluk ilişkilerinin daha yüksek düzeyde olduğu sonuçlanmaktadır.

Son olarak Niğde ili OSB’de ankete katılım sağlayan bireylerin genel sosyal düzeyine baktığımızda orta seviyede olduğunu sonuçlandırabiliriz. Genel olarak sosyal sermaye düzeyi gelişmiş ülkelerde çok yüksek düzeyde çıkmaktadır. Türkiye gibi gelişmekte olan ve sosyal sermaye kavramına yeni bakış gösteren bir ülke olduğu belirlenmektedir. Niğde İli OSB firmalarından katılım sağlayan bireylerin Güven endekslerinde yeterli yükseklikte olması, işletme yöneticilerinin komşu işletmelere olan güven düzeyinin, işletmede çalışan bireylere olan güven seviyesinin, iş hayatında farklı insanlarla çalışırken dikkatli olmak gerekir mi düşüncesine göre olumlu ve yüksek güven algısının olması bunun yanı sıra işletme yöneticilerinin kendi ailesine, komşularına, arkadaşlarına güven algısının iyi olması güven endeks düzeyini yükseltmiştir. Network Endeksinin orta düzey çıkmasına ve bu durumun yüksek oranlara çıkarılması için işletme yöneticilerinin diğer işletme yöneticileri ile daha fazla sosyal aktiviteye katılması gerekmekte, yöneticilerin uğraştıkları sektör kapsamında daha fazla mesleki toplantı ve organizasyonlara katılım göstermeleri gerekmekte ve yöneticilerin işletmede çalışanlarının fikir ve önerilerini daha fazla göz önünde bulundurmalı ve onlarla kendini grup içerisinde bir bütün olarak gördüğünü hissettirmelidir. Karşılıklı Yardımlaşma ve Ortak İş Birliği Endeks oranının orta düzeyde çıkması ve bu durumun yüksek seviyeye ulaşmasına katkı sağlamak için işletmelerin kötüye gitmesi durumunda işletme yöneticilerinin aynı sektörle uğraşan işletme yöneticilerinden yardım alması aralarındaki iletişimi ve sosyal ağların gelişmesine olumlu etki sağlayacaktır. Bunun yanı sıra işletme yöneticilerinin sektörde yaşadıkları maliyet düşürücü ve iş gücü verimliliğini artırıcı etmenleri aynı sektörde bulunan komşu işletmelerde paylaşım sağlamaları firmaların ilişkilerini canlandırır ve ortak bir payda da buluşmasına imkân sağlamasına yardımcı olmaktadır. İşletme yöneticilerinin insanların yardımsever olduğunu düşünmesi ve sosyal ilişkilerini daha fazla güçlendirmesi gibi önerilerin de yüksek oranda seyretmesine sebep olmaktadır.

KAYNAKÇA

- Abdioğlu, H., Yavuz, S. (2013), İşletmelerde Sosyal Sermayenin Ölçümlemesi ve Raporlanmasına Yönelik bir Araştırma, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:15, Sayı:1.
- Ağcasulu, H. (2017), Sosyal Sermaye Kavramı ve Temel Bakış Açılarının Karşılaştırılması, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, Cilt:8, Sayı:17.
- Akçakaya, N., Bağrıyanık, M. F. (2019), Esnaflara Dair Çalışmaların Kayıp Halkası: Sosyal Sermaye, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı:41.
- Akın, F. (2015), Gelir Dağılımı ve gelir Dağılımı Müdahale Gereği, *İş ve Hayat Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1.
- Aksel, E. (2014). *Bölgesel Kalkınmada Kamunun Rolü: Türkiye Üzerine Ampirik Analiz*, (Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Aktan, C., Çoban, H., Ekonomik Refaha Ulaşmanın Ötesinde Sağlıklı ve Güçlü Bir Toplum Oluşturmanın Alt Yapısı: Sosyal Sermaye, *Pazarlama ve İletişim Kültürü Dergisi*, Cilt:2, Sayı:26.
- Ardahan, F. (2014), Bireylerin Sosyal Sermaye Profili: Antalya Örneği, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:2, Sayı:8.
- Aslan, S. (2016), Türkiye’de Sosyal Sermaye Bileşenlerinden Güven Hakkında Bir Değerlendirme, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt:17, Sayı:2.
- Aytekin, S. (2013). *Yerel Ekonomik Kalkınmada Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: Kayseri Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Basut, Ö., Özyakışır, D. (2019), Kars İlinin Sosyal Sermaye Düzeyinin Belirlenmesi: Bir Saha Çalışması, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:11, Sayı:21.
- Bayramoğlu, T. (2014), *Biyokütle Enerjisi ve Yerel Ekonomik Kalkınma*, İmaj Yayınevi, Ankara.

- Bilgin, N., Kaynak, R. (2008), Sosyal Sermaye Faktörlerinin İş Başarısına Etkisi: Üniversite Çalışanları Üzerine Ampirik Bir Çalışma, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:32, Sayı:1.
- Büyükelikmen, A. (2015), Sosyal Sermaye ve Ölçülmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, Sayı:10.
- Çalık, M., Söylemez, F. (2018), *İşletme Maliyetlerinin Azaltımında Sosyal Sermayenin Rolü*, Uluslararası Ekonomi ve İşletme Sempozyumu, Sayı: 2.
- Çalışkan, Ş., Meçik, O. (2011), Sosyal ve Beşerî Sermayenin Bireysel Ekonomik Getirisi Üzerine Uygulamalı Bir Analiz: “Eskişehir İli Örneği”, *Paradoks Ekonomik, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, Cilt:7, Sayı:2.
- Çalışkan, Ş., Pehlivanoglu, F., Meçik, O. (2014), Bireysel Kazançların Belirlenmesinde Sosyal Sermayenin Rolü (Yalova Örneği), *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt:15, Sayı:1.
- Çekiç İnal, T., (2012), Türkiye’de Sosyal Sermaye ve Sivil Toplumun Bölgesel Yapısı, *Yıldız Teknik Üniversitesi, Mugaron e-dergisi*, Cilt:7, Sayı:3.
- Çeştepe, H., Gemicioğlu, A. (2019), Bölgesel Kalkınmada Sosyal Sermayenin Rolü: Zonguldak’ta Bir Alan Araştırması, *Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:19, Sayı:3.
- Çetin, M. (2007), Yerel Ekonomik Kalkınma Yaklaşımı ve Uluslararası Organizasyonlar, *Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Cilt:14, Sayı:1.
- Devamoğlu, S. (2008). *Sosyal Sermaye Kuramı Açısından Türkiye’de Demokrasi kültürü Üzerine Bir Değerlendirme*, (Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Ekşi, H. (2009). *Sosyal Sermaye-Önemi, Üretimi ve Ölçümü-Üzerine Bir Alan Araştırması*, (Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Erselcan, F. (2009), *Sosyal Sermaye ve Ekonomik Kalkınma: Sivas, Kayseri, Yozgat Bölgesinde Bir Araştırma*, (Doktora Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

- Görkemli, H. (2011). *Bölgesel Kalkınmada Teknoparkların Önemi ve Konya Teknokent Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gürler Hazman, G. (2011), *Türkiye’de Yerel Düzeyde Kalkınma Hedefi ve Belediyeler* (1.Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Halıcı Tülüce, N.S. (2013), *Sosyal Sermaye Faktörünün Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi: Dinamik Panel Uygulaması*, (Doktora Tezi), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- İzmen, Ü., Daş Özbay, Z. (2016), *Bölgesel Kalkınmada Sosyal Sermayenin Önemi: Gaziantep Örneği 16. Bölge Bilimi ve Bölge Planlama Kongresi*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Kangal, N. (2013), *Sosyal Sermaye Teorileri ve Sosyal Sermaye Kalkınma İlişkisi: Türkiye Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kapu, H. (2008), Sosyal sermaye ve Organizasyonların Öngörü Yeteneğini Geliştirme Gücü, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt:22 Sayı:1.
- Karagül, M., DüNDAR, S. (2006), Sosyal Sermaye ve Belirleyicileri Üzerine Ampirik Bir Çalışma, *Akdeniz İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt:12.
- Karagül, M., Masca, M. (2005), Sosyal Sermaye Üzerine Bir İnceleme, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı:1.
- Karataş, İ., Seki, İ. (2017), Sosyal Sermaye ve Bölgesel Kalkınma İlişkisi: Aksaray Örneği, *Ege Akademik Bakış Dergisi*, Cilt:17, Sayı:1.
- Keleş, H. N. (2012), *Sosyal Sermaye*, Eğitim Yayınevi, Konya.
- Keskin, M. (2008). *Sosyal Sermaye ve Bölgesel Kalkınma: Erzurum Ticaret Odası Üyelerinde Sosyal Sermaye Düzeyi ve Belirleyicilerinin Analizi*, (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kılıç, M.E., Koçyiğit,A. (2017),Sosyal Sermayenin İnovasyon Üzerinde Etkisinin Türkiye Açısından İncelenmesi: Mekansal Ekonometrik Analiz, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı:50.

- Kızılkaya, O. (2017), Sosyal Sermayenin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Potansiyel Etkisi: Türkiye İçin Yapısal Kırılmalı Eşbütünleşme Analizi, *Sosyoekonomi Dergisi*, Cilt:25, Sayı:33.
- Kitapcı, İ. (2017), Sosyal Sermayenin İnovasyon Üzerinde Etkileri, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:13, Sayı:2.
- Koç, A., Yılmaz Ata, A. (2012), Sosyal Sermaye ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: AB Ülkeleri ve Türkiye Üzerine Ampirik Bir İnceleme, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:17, Sayı:1.
- Özcan, B. (2018), *Kalkınmada Sosyal Sermayenin Rolü*, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Polatcan, M. (2018), Okullarda Sosyal Sermaye Ölçeği: bir Ölçek Geliştirme Çalışması, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Cilt:7, Sayı:4.
- Sayın, M. (2006), Yerel Ekonomik Kalkınma Modeli Olarak GAP-GİDEM Projesi, GAP Girişimciliği Destekleme Merkezi.
- Seki, İ., Karataş, E. (2016), *Kalkınma Zincirinin Kayıp Halkası Sosyal Sermaye* (1.Baskı), Dora Basım Yayın Dağıtım LTD.ŞTİ, Bursa.
- Sertkaya, B., Özcan, G. (2017), Sosyal Sermayenin Ekonomik Gelişme Açısından Önemi: Gelişmiş ve gelişmekte Olan Ülkeler Üzerine Bir Değerlendirme, *Bulletin of Economic Theory and Analysis*, Cilt:2, Sayı:1.
- Suçin, T. (2020). *Kümelenme ve Yerel Ekonomik Kalkınma: Batman Tekstil Sektöründe Kümelenme Düzeyinin Belirlenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Batman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.
- Şan, M. K., Akyiğit, H. (2015), Sosyal Sermaye Tartışmaları ve Türkiye’de Sosyal Sermayenin Ölçülmesi Sorunu, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:34.
- Şan, M. K., Şimşek R. (2011), Sosyal Sermaye Kavramının Tarihsel-Sosyolojik Arka Planı, *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt:6, Sayı:1.
- Şaşmaz, M.Ü., Yayla, Y.E. (2018), *Ekonomik Kalkınmanın Belirleyicilerinin Değerlendirilmesi Ekonomik Faktörler*, *International Journal of Public Finance*, Cilt:3, Sayı:2.

- Şavkar, E. (2011). *Sosyal Sermayenin Unsurları ve Ekonomik Kalkınmayla İlişkisi*, (Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- TC. Ahiler Kalkınma Ajansı. (2013), *TR71 Düzey 2 Bölgesi Sosyal Yapıda Mevcut Durum Ve 2014- 2023 Yılları Stratejileri Ve Hedefleri Raporu*, Progem Danışmanlık.
- Tekin, E. (2019), *Girişimcilik ve Sosyal Sermaye* (1.Baskı), Eğitim Yayınevi, Konya.
- Tunçsiper, B., Ö.Yılmaz, G. (2009), Yerel Ekonomik Kalkınma Sürecine Turizm Sektörünün Etkisi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:24.
- Tutar, E., Kutluay Tutar, F., Uğur, F. (2020), Yerel Kalkınmanın Yeni Yerel Aktörü: Sosyal Sermaye, *International Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences*, Cilt:6 Sayı:26.
- Tutar, F., Demiral, M. (2007), Yerel Ekonomilerin yerel Aktörleri: Bölgesel Kalkınma Ajansları, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:2, Sayı:1.
- Üçler, Y., Koraş, M., Güçlü, Y. (2016), Bölgesel Kalkınmada Sosyal Sermayenin Rolü: Konya Bedesten Örneği, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:35.
- Ünalın, E. (2019), Dünya Bankası'nın Kayıp Halkası: "Sosyal Sermaye", *Politik Ekonomik Kuram Dergisi*, Cilt:3, Sayı:1.
- Uğuz, H.E., Örselli, E., Sipahi, E.B. (2014), *Sosyal Sermayenin Ölçümü: Türkiye Deneyimi*, *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt:6, Sayı:1.
- Vergil, H., Bahtiyar, B. (2017), Ekonomik Büyüme Farklılıklarının Açıklanmasında Sosyal Sermayenin Etkisi: Güven düzeyi Üzerinden Karşılaştırmalı Bir Analiz, *Bülent Ecevit Üniversitesi Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, ICMEB17 Özel Sayısı.
- Yağmur, A. (2017), Sosyal Sermayenin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, Cilt:1, Sayı:13.

- Yetim, N. (2002), Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği, *Ege Akademik Bakış Dergisi*, Cilt:2, Sayı:2.
- Yıldız, Z., Topuz, H. (2011), *Sosyal Sermaye ve Ekonomik Kalkınma İlişkisi Açısından Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme*, Sosyal Siyaset Konferansları, Sayı:61.
- Yılmaz, V., Çelik Efşan, Nur. (2019), Yerel Kalkınma Aktörlerinin Yerel Kalkınma Yaklaşımı Perspektifinde İncelenmesi, *R&S-Research Studies Anatolia Journal Dergisi*, Cilt:2, Sayı:7.
- Yüksel, K. (2015). *İktisadi Kalkınmada Sosyal Sermayenin Rolü: Çorum İline Yönelik Bir Analiz*, (Yüksek Lisans Tezi), Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum.
- Zengin, E., Başkurt, M., Es, M. (2014), Yerel Yönetimler ve Yerel Kalkınma, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:3, Sayı:2.

İNTERNET KAYNAKLARI

- İktisat Sözlüğü. (2020, 10 25). İktisatsozluğu.com: <https://www.iktisatsozlugu.com/tr/nedir/kamu-yatirimlari/2718> adresinden alındı.
- Niğde OSB. (2021, 3 20). nigdeosb.com: <https://www.nigdeosb.com/> adresinden alındı.
- Uluslararası Politika Akademisi. (2020, 12 25). politikaakademisi.org: <http://politikaakademisi.org/2020/08/02/dunya-degerler-arastirmasi-7-veri-setindeki-turkiye-bulgulari/> adresinden alındı.
- Vikipedi. (2021, 3 20). Wikipedia.org: [https://tr.wikipedia.org/wiki/Ni%C4%9Fde_\(il\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Ni%C4%9Fde_(il)) adresinden alındı.
- World Values Survey. (2021, 1 3). worldvaluessurvey.org: <https://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp> adresinden alındı.

EKLER

EK-1. ANKET FORMU

Değerli Katılımcı; Bu araştırma Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İktisat Tezli Yüksek Lisans Programı tez çalışması kapsamında yürütülmektedir. Tez konum "Yerel Ekonomik Kalkınmada Sosyal Sermayenin Rolü: Niğde Uygulaması" dır. Yapılan araştırma; Niğde OSB firma yöneticilerinin aracılığıyla Niğde OSB'nin sosyal sermaye düzeyini ve işletme yöneticilerinin de sosyal sermaye düzeyini tespit etmek amacıyla hazırlandı. Anket verileri GİZLİ KALACAK ve ARAŞTIRMA DIŞINDA KULLANILMAYACAKTIR. Ayşegül Yılmaz (Yüksek Lisans Öğrencisi)						
1. Firma Adı						
2.Cinsiyet	Erkek	Kadın				
3.Yaş Aralığınız						
18-24	25-34	35-44	45-59	60 ve üstü		
4.Eğitim Düzeyiniz						
Okur Yazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Ön lisans	Lisans	Lisansüstü
5.Hane gelir düzeyi (tüm ailenin bireysel gelir kazançları) ne kadardır?						
3000 TL ve altı	3001-4000 TL arası	4001-5000 TL arası	5001-6000 arası	6001 ve üzeri		
6.Hangi sektörde faaliyet gösteriyorsunuz?						
Tekstil-Konfeksiyon Deri	Gıda	Plastik-Kimya-Petrol-PVC	Makine-Otomotiv-Metal eşya	Mobilya-Ahşap malzeme	Kâğıt-Ambalaj-Basım	Diğer
7.Kaç yıldır Niğde'de yaşıyorsunuz?						
1-5	6-10	11-15	16-20	21 ve üzeri		
8.Kaç yıldır Niğde OSB'de faaliyet gösteriyorsunuz?						
1-5	6-10	11-15	16-20	21 ve üzeri		
9.Niğde OSB'de komşu işletmelere ne kadar güvenirsiniz?						
1-Kesinlikle Güvenmiyorum	2-Güvenmiyorum	3-Karasızım	4-Güveniyorum	5-Kesinlikle Güveniyorum		
10.İşletmenizde çalışan bireylere güvenir misiniz?						
1-Kesinlikle Güvenmiyorum	2-Güvenmiyorum	3-Karasızım	4-Güveniyorum	5-Kesinlikle Güveniyorum		
11.Niğde OSB'de işletmeler arası rekabet var mıdır?						
1-Kesinlikle Yoktur	2-Yoktur	3-Karasızım	4-Vardır	5-Kesinlikle Vardır		
12.İşletmeler için yapılan fuar, tanıtım, faaliyet gösteren organizasyonlara katılım sağlar mısınız?						
1-Kesinlikle Katılmıyorum	2-Katılmıyorum	3-Karasızım	4-Katılıyorum	5-Kesinlikle Katılıyorum		
13.Sizinle aynı sektörde bulunan ve işletmesi kötüye giden firmalara yardım eder						

misiniz?				
1-Kesinlikle Yardım Etmem	2-Yardım Etmem	3-Kararsızım	4-Yardım Ederim	5-Kesinlikle Yardım Ederim
14.İşletmeniz kötüye gittiğinde sizinle aynı sektörde olan firmalardan yardım alırmısınız?				
1-Kesinlikle Yardım Almam	2-Yardım Almam	3-Kararsızım	4-Yardım Alırım	5-Kesinlikle Yardım Alırım
15.Faaliyet alanınızla ilgili organizasyon, fuar vb. etkinliklerden bilgi edindiğinizde diğer işletmelerle bunu paylaşır mısınız?				
1-Kesinlikle Paylaşmam	2-Paylaşmam	3-Kararsızım	4-Paylaşırım	5-Kesinlikle Paylaşırım
16. Bulduğunuz sektörde maliyet düşürücü ve iş verimliliğini artırıcı bir yenilik olduğunda sizinle aynı sektörde bulunan firmalarla paylaşır mısınız?				
1-Kesinlikle Paylaşmam	2-Paylaşmam	3-Kararsızım	4-Paylaşırım	5-Kesinlikle Paylaşırım
17.Niğde OSB'de düzenlenen toplantılara katılır mısınız?				
1-Kesinlikle Katılmıyorum	2-Katılmıyorum	3-Kararsızım	4- Katılırım	5-Kesinlikle Katılırım
18.Niğde OSB'de komşu işletme arkadaşlarınızla sosyal aktiviteye katılır mısınız?				
1-Kesinlikle Katılmıyorum	2-Katılmıyorum	3-Kararsızım	4- Katılırım	5-Kesinlikle Katılırım
19.Yönetici olarak çalışanlarımla kendimi grup içinde bir bütün olarak görür müsünüz?				
1-Kesinlikle Görmem	2-Görmem	3-Kararsızım	4-Görürüm	5-Kesinlikle Görürüm
20.Yönetici olarak çalışanların fikir ve önerilerini ne derece önemli bulursunuz?				
1-Kesinlikle önemli değildir	2-Önemli değildir	3-Kararsızım	4-Önemlidir	5-Kesinlikle Önemlidir
21.Son 1 yıl içerisinde mesleki toplantı veya organizasyonlara kaç kez katıldınız?				
1-Hiç katılmadım	2-1,2 kez katıldım	3-3,5 kez katıldım	4-5,6 kez katıldım	5-6 ve üzeri katıldım
22.İşletmeniz resmi ya da resmi olmayan kuruluşlardan hangisine üyedir?				
1-Kültür dernekleri ve organizasyonlar	2-Dini vakıf, dernek, kuruluş vb.	3-Çevreci Kuruluşlar	4-Mesleki Kuruluşlar	Diğer
23-26 arası soruları yukarıdaki soruya göre cevaplandırınız. Aşağıdaki bireylere ne oranda güvendiğinizi puanlayınız.				
23.Aile				
1-Kesinlikle Güvenmiyorum	2-Güvenmiyorum	3-Kararsızım	4-Güveniyorum	5-Kesinlikle Güveniyorum
24.Arkadaş				

1-Kesinlikle Güvenmiyorum	2- Güvenmiyorum	3- Kararsızım	4-Güveniyorum	5-Kesinlikle Güveniyorum
25.Komşu				
1-Kesinlikle Güvenmiyorum	2- Güvenmiyorum	3- Kararsızım	4-Güveniyorum	5-Kesinlikle Güveniyorum
26.İlk kez tanıştığınız bireyler				
1-Kesinlikle Güvenmiyorum	2- Güvenmiyorum	3- Kararsızım	4-Güveniyorum	5-Kesinlikle Güveniyorum
27.İnsanların yardımsever olduğunu düşünür müsünüz?				
1-Kesinlikle Düşünmem	2-Düşünmem	3- Kararsızım	4-Düşünürüm	5-Kesinlikle Düşünürüm
28.İnsanlar ile iletişim ve sosyal ilişkilerini puanlayınız?				
1-Çok kötü	2-Kötü	3- Kararsızım	4-İyi	5-Çok iyi
29.İş hayatınızda insanlarla çalışırken dikkatli olmak gerekli midir?				
1-Kesinlikle gerekli değildir.	2-Gerekli değildir	3- Kararsızım	4-Gereklidir	5-Kesinlikle Gereklidir
30.İş hayatınızda rakip firmaların dünya görüşleri sizin için önemli midir?				
1-Kesinlikle önemli değildir	2-Önemli değildir	3- Kararsızım	4-Önemlidir	5-Kesinlikle önemlidir

